

YENİ ÇAĞ

- **T. Jivkov:** Barış yılı, savaşım yılı
- **E. Pastorino:** Sendikal hareketin çok uluslu tekellere karşı savaşımında yeri
- **R. Urbany:** Gerçek devrimci sınıf
- **R. Mechini:** Orta tabakalar ve bağlaşımlar politikası
- **xx:** Köylüler sosyal değişimler savaşımında
- **xx:** Kardeş partilerin basın şenlikleri

Özel sayfalar

- **xx:** TKP Merkez Komitesinin bildirisi
- **xx:** TKP Merkez Komitesinin açıklaması
- **xx:** TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaşa mesajı
- **xx:** TKP Merkez Komitesinin AKEL Merkez Komitesine mesajı
- **A. Saydan:** Burjuva demokrasisi, parlamentarizm ve proletarya diktatörlüğüyle ilgili bazı sorunlar (2)
- **A. S.:** Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin kapatılmasının 30. yıldönümü

12 (150)
Aralık
1976

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Barış yılı, savaşım yılı

Todor Jivkov

*Bulgaristan Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri
ve Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkanı*

Son yıllarda ve özellikle SBKP'nin tarihsel XXIV. Kongresinden sonra dünyada köklü değişiklikler oldu. Uluslararası gerginliğin azalmasına, Avrupa'da ve dünyada sürekli barışa ulaşmaya doğru dönüşüm gibi son derece güç ve büyük boyutlu tarihsel bir ödevin çözümlenmesi olanakları yaratıldı. Kapitalist Batı'da belirli çevrelerin yarattıkları engel ve güçlük-
lere karşın, Helsinki toplantısının havası toplumsal düzenleri ayrı devletler arasındaki ilişkilerde giderek daha çok yerleşiyor. Bugün tamamiyle haklı olarak şöyle diyebiliriz: Şimdiki uluslararası durumun ana niteliği her şeyden önce politik yumuşama koşullarında, daha da öte, politik yumuşamanın eylemi sürekli bir etkene dönüştüğü koşullarda yaşamakta olmaktadır.

Uluslararası ilişkilerdeki bu dönem, komünistlerin, işçi sınıfının ve emekçilerin, ulusal kurtuluş hareketinin, ilerici güçlerin, dünyanın tüm barışsever halklarının istek ve emellerine tamamiyle uygundur. Biz yumuşamaya kısa süreli, geçici bir olgu olarak bakmıyoruz. Yumuşama bizim için «taktik bir tutum» değildir. Bunun özlüğü, barış içinde yanyana yaşamaya ilişkin Leninci ilkelerin uluslararası ilişkilerde herkesçe kabul edilen genel normlar olarak yerleşmesinden, tüm uluslararası ilişkiler sisteminin bu ilkeler temeli üzerinde yeniden kurulmasından ibarettir.

Bununla birlikte, yumuşama bizim için donuk bir olgu, sürgit kökleşmiş bir şey değildir. Biz buna bütün halkların emellerine uygun dinamik bir süreç, insanlığı güvenli ve garantili barışa doğru götüren bir ilerleme süreci gözüyle bakıyoruz. Bu nedenle, Bulgaristan Komünist Partisi, Avrupa

Komünist ve İşçi Partileri Berlin Konferansı'nın, politik yumuşamanın yaygınlaştırılıp derinleştirilmesi, ona gittikçe daha somut bir maddesel içerik kazandırılması ve sözkonusu yumuşamanın askersel yumuşamayla da tamamlanması gerekliliğine ilişkin sonuçlamaları tümüyle paylaşıyor. Uluslararası alandaki olaylar, silâhlanma yarışının durdurulmasının, bugün, yumuşamayı derinleştirmek için verilen savaşımın başlıca halkası olduğunu doğruluyor.

Yumuşamaya yönelik dönüşüm, uluslararası alanda güçler oranında oluşan köklü değişmelerin sonucudur. Halk yığınlarının yürüttükleri savaşımın etkinleşmesi sonucu olarak başgösteren bu değişimler, barışın, demokrasinin, ulusal kurtuluşun, bağımsızlık ve sosyalizmin yararınadır.

Bugünkü dünya, dünkü dünyadan tamamen farklıdır. Harbe karşı savaşım yürüten güçlerin, sosyalist ülkeler topluluğunun, komünist ve işçi partilerinin, uluslararası işçi sınıfının, ulusal kurtuluş hareketinin üstünlüğü gitgide daha açık olarak ortaya çıkıyor.

Yumuşamanın özlüğünden, yumuşamanın nedenlerinden, yumuşamadan yana ve ona karşı etki gözteren faktörlerden söz ederken, dünya alanındaki olumlu değişimlerde Sovyetler Birliği'nin olağanüstü büyük rolünü belirtmeden geçemeyiz. Bununla birlikte, biz, diğer sosyalist ülkelerin rolünü zerrece küçümsemiyoruz. Avrupa komünistlerinin Berlin Konferansı'nda yapılan değerlendirmeye göre, »Sosyalist ülkeler yeni bir dünya savaşımın önlenmesinde, uluslararası güvenliğin sağlanmasında, gerginliği azaltma sürecinin daha da gelişmesinde büyük bir rol oynuyorlar.«⁽¹⁾ Doğaldır ki, öteki barışsever devletlerin, harbe karşı savaşım veren geniş politik ve toplumsal güçlerin, halk hareketinin barış davasına katkılarını küçümsemek de olanaksızdır.

Uluslararası ilişkilerdeki yumuşama kendiliğinden gerçekleşmediği gibi, bu sürecin bundan sonraki gelişimi de kendiliğinden gelme olarak sürdürülemez ve sürdürülemeyecektir. Yaşam Helsinki Toplantısı'ndan önce de, daha sonra da, sürekli barışın kurulması için atılan her adımın gerici çevrelerin direnişiyle karşılaştığını; sosyalist ülkeler topluluğunun uyumlu eylemler göstermesi, büyük sayıda dış politika girişimlerinde bulunması, halk yığınlarının ve demokratik toplumsal örgütlerin etkin bir savaşım yürütmeleri gerektiğini gösteriyor.

Halk yığınlarının sadece tarihi yaratmakla kalmayıp, kendilerini barış ve ilerleme yolunda ardından götürebilecek yetenekli yönetmenleri de yetiştirdiğine ilişkin Marksist-Leninist gerçek çok iyi bilinmektedir. Gündemde duran ve çözüm bekliyen problemler karmaşık ve güç problemlerdir. Bu problemlerin halk yığınları yararına başarıyla çözümlenebilmesi için, kendine güven ve egemenlik, basiretli düşünüş ve devlet adamı bilgeliği

(1) «Yeni Çağ» dergisi, №: 8, 1976, s. 655.

gereklidir. Ve her şeyin üstünde, bugünkü kuşakların yazgısına ve insanlığın geleceğine derin bir özen gösterilmesi gereklidir.

Bütün dünyada barış, güvenlik ve sosyal ilerleme uğrunda yürütülen soylu savaşım, tarih karşısındaki sorumluluklarını iyi bilen ve yüce amaca doğru azim ve sebatla yürüyen takımıydız halinde bir dizi yöneticinin tarihsel arenada belirmesiyle ilişkilidir. Halk yığınlarının yetiştirip yükselttiği bu prensip sahibi ve fedekâr yöneticiler arasında, SBKP MK Genel Sekreteri Leonid Brejnev'in gönülleri kazanan kişiliği en parlak biçimde belirmektedir.

Leonid İliç Brejnev'in 70. doğum yıldönümü dolayısıyla, Bulgar komünistlerinin ve tüm Bulgaristan halkının, yüce kardeş Sovyetler Birliği'nin en önde gelen parti ve devlet yönetmenine besledikleri içten hayranlık ve sevgiyi ifade etmek isterim. Hepimiz adına, Sovyet halkının dünya işçi sınıfının, emekçi insanlığın iyiliği ve mutluluğu için kendisine uzun ömür ve sağlık dilerim.

Biz, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin başında Brejnev yoldaş gibi yaraşık bir Leninci-komünist enternasyonalistler okulu temsilcisinin bulunmasının, uluslararası komünist ve işçi hareketi için gerçek bir mutluluk olduğunu başka defa da belirtmiş bulunuyoruz. Biz, Bulgar komünistleri, eminiz ki, bölgesel savaşlar ve anlaşmazlıkların başgösterdiği, birçok ülkelerin özgürlük ve bağımsızlığına karşı gizli ve açık hareketlerde bulunduğu bu zor zamanlarda, yeryüzünde yaşamı yokedebilecek silâhların yığıldığı bir sırada, güçlü Sovyet devletinin başında böyle inanmış ve amansız bir savaş düşmanının, toplumsal düzenleri ayrı devletler arasında barış içinde yanyana yaşama ilkeleri temeline dayalı yeni uluslararası ilişkilerin böylesine ardıcıl, öngörülü ve gerçekçi, sabırlı ve azimli bir mimar ve kurucusunun bulunması insanlık için mutluluktur.

L. İ. Brejnev'in izlediği politika, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, Sovyet halkının, Sovyet devletinin politikasıdır. SBKP MK Genel Sekreterinin her eyleminin ardında, barış, özgürlük ve ilerleme uğrunda savaş veren halklara en nazik tarihsel anlarda bütün varlığıyla destek ve yardımcı olduğunu defalarca göstermiş olan Lenin Partisinin, ilk sosyalist devletin saygınlığı, gücü ve kudreti vardır. Fakat, partilerin ve devletlerin temasları bunların yöneticileri tarafından gerçekleştirildiği için, bu eylem adamlarının kişisel nitelikleri, partiler ve devletler arasındaki ilişkilerde çok büyük bir rol oynuyor.

Yıllardan beri, L. İ. Brejnev yoldaşla buluşmak, görüşmek ve birlikte çalışmakla mutluluk duyuyorum. Onun prensipçiliğine, Marksist-Leninist ideallerimizin sarsılmazlığına olan inancına, iyimserliğine, coşkun enerjisine, öngörülüğüne, zekâsına ve amaca yönelik atılımına daima hayranlık duyageldim. Bizler, Bulgaristan komünisteri için, faşizme karşı verdiğimiz

savaşımında ve sosyalizm kuruluşunda sadık bağlaşıklarımız olan Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği üyeleri için, ülkemizin tüm emekçileri için, Leonid İliç Brejnev büyük Sovyet halkının yaraşık oğlu, çağdaş Sovyet komünistlerinin simgesi, Lenin davasının mirasçı ve devamcısı, ateşli hümanist, barış ve halklar arasında dostluğun ardıcıl savaşım adamıdır. Onun adı, Sovyet ülkesini güçlü bir dünya devletine dönüştüren Sovyet halkının komünizm kuruluşunda kazandığı çok büyük başarılarla kopmaz bir biçimde bağlıdır. Onun adı, dünya sosyalist topluluğunun sıkı birlik ve gücünün pekişmesiyle kopmaz biçimde bağlıdır. Onun adı, uluslararası komünist ve işçi hareketinin Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temelleri üzerinde birlik ve dayanışma savaşımıyla kopmaz biçimde bağlıdır. Onun adı, ulusal kurtuluş hareketinin savaşım ve utkularıyla, yeni kurtulmuş ve kapitalist olmayan gelişme yoluna koyulmuş ülkelerin politik ve ekonomik bağımsızlığının pekişmesiyle kopmaz biçimde bağlıdır. Onun adı, «soğuk savaş politikası»ndan uluslararası ilişkilerde yumuşamaya geçilmesi dönüşümüyle, barış için, güvenlik için, harpsiz bir dünya için yürütülen savaşımında kazanılan utkularla kopmaz biçimde bağlıdır. İşçi sınıfının ve bu sınıfın öncü birliği olan komünist hareketinin parlak temsilcisi L. İ. Brejnev yoldaş, barış savaşımının özgürlük ve demokrasi savaşımıyla, sosyalizm ve komünizm savaşımıyla birliğinin simgesidir.

Biz Bulgarlar, ülkemizin sorunlarına daima gösterdiği ve göstermekte olduğu anlayıştan, Bulgar-Sovyet dostluğunun gelişip sağlamlaşmasına değerli katkısından, sosyalist Bulgaristan'ın gelişmesine gösterdiği özenden ötürü, halkımızın sadık ve çıkar gözetmez dostu, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Kahramanı L. İ. Brejnev yoldaşa candan minnettarız.

Tarihsel dönüm devam ediyor

Komünistler, demokratlar ve yeryüzünün tüm namuslu insanları şimdi, 1977 yılı eşğinde, haklı bir kıvanç ve memnuniyetle geri dönüp, geçtiğimiz yıla bakabilirler.

1976 yılı, bizlere, Bulgar komünistlerine, Bulgaristan halkına neler getirdi? Bizim, şimdiye kadarki deneyimizi de gözönüne alarak, hangi politik ve ideolojik olgu ve eğilimlere dikkat etmemiz gerekiyor?

Bulgaristan ve tüm sosyalist topluluk için, 1976 yılı, iyi, bereketli, verimli bir yıldır, barışçı çalışma ve savaşım yılıydı. Ülkemiz, ekonomik yükseliş tempoları bakımından bugün dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer alıyor. Ulusal gelirimiz, son beşyılık (1971-1975) dönem içinde % 46 oranında, toplumsal emek verimliliği de % 44'ten çok arttı. Biz, bu başarılarla dayanarak ve bu yıl içinde yapılan BKP XI. Kongresi kararlarına uyarak, üretimin ve tüm toplumsal çalışmaların etkinlik ve niteliğini yükseltmek üzere kesin bir dönümü gerçekleştirmeye başlamış bulunuyoruz. Bu dö-

nümü, bilimsel-teknik devrimin başarılarından azami derecede yararlanma, iyi işletmeciliğe ilişkin Leninci ilkeleri ardıcıl biçimde uygulama yoluyla, disiplini pekiştirme, maddi ve mânevi etkenlerin teşvik edici rolünü artırma yoluyla, emekçilerin sosyalist bilincini yükseltme, sosyalist düzenin kaynaklarından ve üstünlüklerinden en rasyonel biçimde yararlanma yoluyla gerçekleştiriyoruz. Partimizin, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nde gelişmiş sosyalist toplumu kurma politikasının ve verdiği savaşımın başlıca yönü ve özü budur. Sosyalist kültürün, sanat ve bilimin giderek gelişmesinde, sosyalist yaşam tarzının yerleşmesinde, sosyalist demokrasinin yaygınlaşmasında önemli başarılarımız vardır. Birkaç ay önce yapılan Halk Meclisi seçimleri, halkımızın Bulgaristan Komünist Partisi ve onun Merkez Komitesi etrafındaki sarsılmaz birliğini tekrar göstermiş bulunmaktadır.

Tek sözle, toplumumuzun ekonomik, kültürel, toplumsal-politik potansiyelinin büyüüp sağlamlaşmakta olduğunu, halkın yaşam düzeyinin biteviye yükseldiğini, sosyalizm yolunda güvenli adımlarla sapmaksızın ilerlediğimizi tamamen haklı olarak söyleyebiliyoruz. Bu, sosyalist topluluğu oluşturan bütün ülkelerde kendini gösteren genel yasallıktır.

1976 yılında çok daha büyük bir güçle beliren bir başka önemli eğilim de, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin Sovyetler Birliği ve öteki kardeş sosyalist ülkelerle çokyanlı işbirliği ve dostluğunun derinleşmesi, Bulgaristan'ı Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'yle her bakımdan yakınlaştırma siyaset hattının sapmaksızın uygulanması eğilimidir. Bu, Partimizin IX. Kongresinin tekrar belirttiği gibi, BKP ve BHC'nin uluslararası eyleminin ana yönüdür. Marksizm-Leninizm ideolojisi, aynı toplumsal düzen, ulusal ve enternasyonal çıkarların birliği, bu sürecin geliştiği objektif temeli oluşturuyor.

Sosyalist ekonomik entegrasyona ilişkin Komple Programın uygulanması, ülkelerimizin ekonomik alanda dinamik biçimde ilerlemesinin, sosyalist topluluğun ekonomik gücünün sağlamlaşmasının, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nin (EYK) uluslararası saygınlığının artmasının çözümleyici etkenlerden biri oldu. EYK ülkeleri, geçen yıl içinde, 1976-1980 yılları dönemini kapsayan çokyanlı entegrasyon tedbirleriyle ilgili ilk Koordinasyon Plânı üzerinde çalışmaya başladılar. Uluslararası ekonomik ilişkiler tarihçesi henüz böyle bir plân tanımıyor. 1990 yılına kadarki dönemde en önemli maddi üretim kollarında uygulanacak olan uzun süreli ve amaçları belirli işbirliği programları sosyalist ülkelerin kararlı ve dinamik gelişmesinin garantisidir. Yüksek ekonomik ilerleme tempoları, halk ekonomisinin bunalımsız gelişmesi, dünya ekonomik süreçlerine, tüm uluslararası ilişkiler kompleksine önemli bir etki yapmaktadır.

Sosyalist topluluk ülkeleri arasında yeni tipten ilişkilerin kurulup yerleşmesinde biriken deney, her soydan ve boydan ayırıma yabancı, eşit haklı, karşılıklı çıkarlar temelına dayalı uluslararası ekonomik ilişkiler kurma

uğrunda savaşım yürüten halklar için giderek daha büyük ilkesel önem kazanıyor.

Kardeş sosyalist ülkelerin, gerginliğin yumuşaması sürecini derinleştirme ve genişletme, özgürlük ve bağımsızlık savaşımı vermekte olan halkları destekleme alanındaki uyumlu dış politik eylemleri gelişmemize özgü önemli bir politik olgudur. SBKP'nin XXV. Kongresinde kabul edilen «Barış ve uluslararası işbirliği için, halkların özgürlük ve bağımsızlığı için daha öte savaşım programı», kardeş parti ve ülkelerin dış politika eylemlerinin ortak plâformu, uyumlu çalışmalarının temeli oldu. Kanaatimizce, bugün bu programın gerçekleştirilmesi sürekli barışa ulaşmanın reel yoludur. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluğun öteki ülkeleriyle birlikte, Balkanlarda, Avrupa'da ve dünyada dış politika alanında son yıllarda ulaşılan başarıları pekiştirip geliştiren bu programın gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Gelişmiş sosyalist toplum ve komünizm kuruluşunda ulaşılan başarılar, barışsever dış politikamız, reel sosyalizmin çekici gücünü aralıksız olarak artırıyor. L. I. Brejnev'in, SBKP XXV. Kongresinde belirttiği üzere, «Sosyalizm artık yeryüzünde yüz milyonlarca insanın düşünce ve duygularına çok büyük bir etki gösteriyor. Çünkü sosyalizm, emekçi insanlara özgürlük, gerçek demokratik haklar, genlik, en geniş bilgi edinme olanakları ve yarınlara kesin bir güven sağlıyor. Sosyalizm, barış getiriyor, bütün ülkelerin egemenliğine saygıyı ve devletler arasında eşit haklara dayalı işbirliğini öngörüyor. Sosyalizm, özgürlük ve bağımsızlık savaşımı yürüten halkların dayanağıdır. Yarınlar, kuşkusuz sosyalizmin sınırsız olanaklarını, tarihsel bakımdan kapitalizmden üstün olduğunu gösteren yeni kanıtlar verecektir.»⁽²⁾ Tüm sosyalist ülkelerin genel teorik ve pratik zenginliğinin bir bölümü olarak Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin deneyi de, sosyalizmin bu nitelik ve özelliklerinin, kapitalizmden üstünlüğünün büyük veya küçük bütün ülkelerde görülmekte olduğunu açık seçik kanıtıyor.

Peki, Bulgaristan'ın dünya sahnesinde görülen olumlu değişikliklerdeki yeri ve rolü neyle saptanıyor? Bunu her şeyden önce, kardeş devletler ailesine mensup, Sovyetler Birliği'yle kardeşçe ve sarsılmaz dostluğunu aralıksız olarak sağlamlaştıran ve geliştiren bir sosyalist ülke olması gerçeği ortaya koyuyor. Bulgaristan'ın, ekonomik alanda, bilim ve kültürü geliştirmede, halkın genlik düzeyini yükseltmede, ülkeyi ileri bir sosyalist devlete dönüştüren başarıları, yürüttüğü dış politika eylemlerinin sonuçlarına son derece olumlu etkiler yapıyor ve uluslararası saygınlığını artırıyor. Ülkemizin, olanakları çerçevesi içinde, ulusal kurtuluş hareketine yardım etmesi, karşılıklı güven ve anlaşma, hak eşitliği, karşılıklı çıkar ve işbirliği temeline dayalı etkin bir dış politika izlemesi, diğer devletler ve halklarla dostane ilişkilerini geliştirmesi de buna yardım ediyor. İşte, faşizm üze-

(2) SBKP XXV. Kongresi belgeleri, Moskova, 1976, c. 1, s. 33.

rinde utkunun kazanıldığı 32 yıldır, Bulgaristan, Avrupa'nın diğer halklarıyla birlikte, uluslararası barışın nimetlerinden faydalanıyor. Ülkemizin yeni tarihinde bu kadar uzun bir barış dönemi görülmuş değildir. Dünya sosyalizminin tarihsel hizmetini işte bunda görmekteyiz.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası ilişkilerdeki yerini ve rolünü, iktidarda olan BKP'nin, Marksizm-Leninizmin anklığına, Marks, Engels ve Lenin tarafından temellendirilen enternasyonalizme sadakatini büyük bir titizlikle koruması ve Partimizde temelini Dimitır Blagoyev ve Georgi Dimitrov'un attıkları enternasyonalizm geleneklerini geliştirip çoğaltması gerçeği de belirlemektedir. BKP, uluslararası komünist ve işçi hareketinin ayrılmaz bir parçası olarak, bu hareketin saflarını ilkesel, Marksist-Leninist temel üzerinde daha öte sınıksız birleştirme politikasını şaşmaksızın yürütmektedir.

İşte, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin iç ve dış politikasının ana yönleri bunlardır. BKP, barış ve sosyalizm yolunda, bundan sonraki başarılarını güvencesini, sosyalist topluluk ülkelerinin sıkı birliğinde, kardeş partilerin ve dünyadaki ilerici güçlerin birlik ve eylembirliğinde görmektedir.

Enternasyonalizm ve uluslararası yumuşama

Geçen yıl, Bulgaristan Komünist Partisi, proletarya enternasyonalizmi prensiplerinin daha öte işlenmesi ve sağlamlaştırılması üzerinde özel bir dikkatle durdu. Bu da tamamen yasadır. Hayatın kendisi, komünist hareketini, proletarya enternasyonalizmi problemleriyle, bunun içeriğini ve biçimlerini dünya gelişmesinin karakterine göre, özellikle yumuşamanın yarattığı yeni gerçeklikleri dikkate alarak somutlandırma gerekliliğiyle karşı karşıya getirdi.

Bizce, proletarya enternasyonalizminin sağlamlaşması, uluslararası alanda yumuşamaya ilişkin süreçlerle çelişmedikten başka, bunların başarıyla geliştirilme ve derinleştirilmesinde önemli bir etken olarak eylem gösteriyor. İdeolojik düşmanlarımız, barış içinde yanyana yaşamayı proletarya enternasyonalizmi ile bağdaşmaz bir şey olarak göstermeye çalışıyorlar. Bunlar, komünistlerin barış ve sosyal ilerleme savaşımındaki enternasyonal dayanışmasının, yumuşama sürecinde kabul edilen «uluslararası oyun kuralı»nı bozduğunu savlıyorlar. Böylelerinin düşüncesine göre, yumuşama, nerdeyse, kapitalist ülkelerin sosyal-politik statükosundaki ilerici değişimleri emperyalizmin durdurma çabalarını kanunlaştırma anlamına geliyor. Diğer hasımlarımız, komünist hareketinin artık dar ulusal çıkarlara doğru «yeniden yönlendiği»ni ve sınıfsal, enternasyonalist mevzilerden gerilediğini telkin etmeye çalışıyorlar.

BKP, diğer kardeş partilerle birlikte, uluslararası yumuşama ile sınıf

savaşımı arasında kopmaz bağlar bulunduğu, bunların kapitalizmden sosyalizme geçiş birleşik evrensel-tarihsel sürecinin birbirini bütünüleyen iki yanı olduğu görüşünden hareket ediyor.

Yaşadığımız bu atom yüzyılında, barış içinde yanyana yaşama, insanlığın gelecek gelişmesini sağlamanın biricik kabule değer yoludur. Ama bu, yumuşama koşullarında sınıf savaşımının keskinliğini yitirdiği veya sadece ulusal çerçeve içinde sınırlı kaldığı anlamına gelmiyor. Sınıf savaşımı, günümüzde de, sosyal ilerlemenin esas motoru olarak, bir enternasyonal olguydu, enternasyonal olgu olmaya devam ediyor ve kapitalist ülkelerde uluslararası işçi sınıfının ulusal birlikleri arasında, aynı zamanda bunlarla sosyalist ülkeler arasında dayanışma ve birbirini destekleme ilişkilerinin geliştirilmesini gerektiriyor. Üstelik, uluslararası gerginlik azalımı durumu, komünistlerin ve bütün diğer demokratik güçlerin barış ve sosyal ilerleme amaçlı dayanışık eylemlerde bulunan olanaklarını alabildiğine genişletiyor. Zamanımızda, proletarya dayanışması, anti-faşist dayanışmadan, demokratik ve anti-emperyalist dayanışmadan, barış, güvenlik ve işbirliği için savaşımında dayanışmadan ayrılamaz.

Sosyalist ülkelerin barışsever dış politikası, aynı zamanda genellikle komünist hareketinin uluslararası politikası, barışsever olduğu kadar da, sınıfsal ve enternasyonal politikadır. Başka türlü de olamaz. Sosyalist topluluğun deneyi, toplumsal düzenleri karşıt olan ülkeler arasında, barışı güven altına almak, nükleer savaş bertaraf etmek üzere temasları ve işbirliğini genişletmenin, demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyalizm savaşımında halk güçlerini her bakımdan desteklemeye engel olmadığını gösteriyor. Bunun gibi, emperyalist gerici çevrelerin diğer halkların içişlerine karışma yeltenişlerine karşı halkların gösterdikleri kesin direniş de, barış içinde yanyana yaşama prensipleriyle çelişmiyor.

Halkımız, Bulgaristan'ın gerçek politik ve ekonomik bağımsızlığın, kendi yazgısını Sovyetler Birliği'nin yazgısıyla bağladıktan sonra elde ettiği çok iyi biliyor. Devletimizin egemenliği garantilidir. Emperyalizmi, halkımızın sosyalist kazanımlarını yoketmeyi deneme (kuvvete başvurmak da içinde) hevesinden ancak Varşova Antlaşması Örgütü'nün ve öncelikle Sovyetler Birliği'nin sahip oldukları savunu gücünün vazgeçmek zorunda bıraktığı besbelli değil midir? Bulgaristan halkı, ülkemizin sanayi devletleri arasına girmiş ve sosyalist ekonomiyi daha fazla geliştirmek için her şeyi yapmakta olmasıyla kıvanç duyuyor. Biz, BKP XI. Kongresinde, ülkemizde gelişmiş sosyalizmin kurulmasına ve kerte kerte komünizme geçişin hazırlanmasına ilişkin nice büyük ve esinleyici ödevler ortaya koymuş bulunuyoruz. Bütün bunların, Bulgaristan'ın sosyalist toplulukta eşit bir üye olması, uluslararası sosyalist işbölümüne, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'ne aktif olarak katılması sayesinde mümkün olduğu apaçık ortada değil midir? Bütün bunların, Bulgaristan'ın tarihiyle, bugünü ve yarınıyla bağlı

olduğu Sovyetler Birliği'nin varlığı sayesinde mümkün olduğu besbelli değil midir?

Son yıllarda, ekonomi ve savunmada, ideoloji ve politikada, bilim ve kültürde sosyalist entegrasyon süreçlerinin yaygınlaştırılması, Ekonomik Yardımlaşma Konseyinin ve Varşova Antlaşması'na üye ülkelerin birlik ve dayanışmasını ilerletti, halkımızın yurtseverlik ve enternasyonalist bilincinde temelli değişimlere yol açtı. Bu da, sosyalist yurtseverlikle sosyalist enternasyonalizmin karşılıklı biçimde ve yavaş yavaş birbirine geçme ve kaynaşmasında kendini gösteriyor.

Partimiz, Georgi Dimitrov'un, Sovyetler Birliği ile kardeşçe dayanışmayı enternasyonalizmin «denektaşı» sayan hükmün bugün de doğruluk ve eylemselliğini koruduğu düşüncesindedir. Çünkü, Sovyetler Birliği, etrafında, uluslararası işçi sınıfının tarihsel kazanımı olan sosyalist topluluğun kristalleştiği çekirdeği, özü oluşturuyor. Bu hüküm doğru ve eylemseldir, çünkü günümüzde gelişmenin hızlandırılması ve dünya devrimsel sürecinin derinleştirilmesi, reel sosyalizmin gücüne ve kudretine, Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin uyguladıkları uluslararası politikanın olumlu ve yararlı etkisine dayanıyor. Bu hüküm bugün de doğru ve eylemseldir, çünkü sınıf düşmanı yürüttüğü anti-komünist eylemleri uluslararası çapta aktif biçimde koordine ederek, her şeyden önce, anti-sovyetizmin yardımıyla bizim enternasyonal dayanışmamızı sarsmaya çalışıyor. BKP'ye göre, anti-sovyetizm konusunda gösterilen her türlü katlanma ve tarafsızlık tutumu, proletarya enternasyonalizminden eylemde gerileme anlamına geliyor.

Yakın geçmişte, burjuva propagandası, «evro-komünizm» adı altında yeni ve anti-sovyetizmle dolu bir görüş ileri sürdü. Bu görüşte, gerici çevrelerin, sosyalist topluluk ve Batı Avrupa kapitalist ülkeleri kardeş partileri arasına, iktidarda bulunan komünist partileri ile henüz iktidarda olmayanlar arasına bir duvar çekme isteği, bu açık istek göze çarpıyor. Bugün, proletarya enternasyonalizmine karşı ideolojik kışkırtının ana çizgilerinden biri budur, ve biz bunun tehlikesini kavırıyoruz. Devrimci savaşımın temel yasallıklarını, bunların Batı Avrupa işçi hareketi deneyiyle doğrulanmadığı gerekçesini ileri sürerek reddetmek; bu yasallıkların yerine, devrimci deneyin herkes için geçerli çizgileri yerine yersel özellikleri koymak; komünistleri şaşırtmayı ve çağdaş kapitalizmin politik sistemi içinde harman olma-ya iteleme denemelerine kalkışmak, «evro-komünizm»in ideolojik dayanak ve hedeflerinden bazılarıdır. Bununla birlikte, «evro-komünizm», partilerin, ilerici toplumsal dönüşümler ve sosyalizm için savaşımında çağdaş koşullara uygun yolu serbestçe seçme çabaları üzerinde kalpazanlık yapıyor. Biz, Bulgar komünistleri, bu çabaları anlayışla karşılıyor ve bunlarda kötü bir şey görmüyoruz.

BKP, kapitalizme ve faşizme karşı yıllar yılı savaşımında, daha sonra da

yeni toplumu kurmada, memleketimiz için, Marksizm-Leninizm temel hükümlerini kılavuz edinmek ve bunları ülkemiz koşullarına yaratımla uygulamak suretiyle, başlıbaşına ve bağımsız olarak böyle bir yol belirlemiş bulunuyor. Ama bilindiği üzere, belirlediğimiz bu yolda, sosyalizme ulaşan diğer ülkelerde görülen aynı temel yasallıklar (komünist partisinin yönetmenlik rolü, işçi sınıfı başta olmak üzere halk güçlerinin bağlaşması, iktidardan uzaklaştırılan burjuvaziye karşı proletaryanın diktatörlüğü, halka dönük sosyalist demokrasi, proletarya enternasyonalizmi) ortaya çıktı. Bizim deneyimiz, sosyalizme açık yolu seçme serbestliğinin, objektif yasallıklardan «kurtulma» anlamına gelmediğini, bunların ve gerektirdikleri istemlerin dikkate alınması demek olduğunu gösteriyor.

Biz, partimizin XI. Kongresine sunulan MK eylem raporunda ve saygın derginizin sayfalarında, tarihin akışı boyunca proletarya enternasyonalizminin nitel değişimlere uğradığını belirtmiş bulunuyoruz. (3) Bu cümleden olarak, sosyalist ülkeler halklarının kardeşçe dayanışması ve iktidardaki Marksist-Leninist partilerin savaştan işbirliği sosyalist enternasyonalizmde ifadesini buldu. Bu ilkesel bakımdan yeni olguyu, uluslararası dayanışma problemlerine bölgesel yaklaşımın bir bedeli olarak gösterme denemeleri, kanımızca, her türlü temelden yoksundur. Sosyalist enternasyonalizm gelecek uluslararası ilişkilerin ilk örneğidir. Sosyalist gelişme yolunu seçen halklar, gitgide çoğalarak, enternasyonalizmin gelişmesinde bu yeni nitel düzeye yükseliyorlar ve yükseleceklerdir.

Çağımız, enternasyonal dayanışma biçimlerinde büyük bir zenginlik doğuruyor. Uluslararası işçi sınıfı ulusal birliklerinin eylem ve sübjektif deneyinde objektif koşulların büyük çeşitliliği, dayanışmanın belirme tarzlarında ayrımlar gerektiriyor. Bunda doğallığa aykırı bir şey yoktur. Proletarya enternasyonalizmi, sınıfsal özlüğü boşaltılır biçimde yorumlandığı zaman, sorun başkadır. Biz buna göz yumamayız.

Biz, Avrupa komünist ve işçi partilerinin yaptıkları Berlin Konferansı'nda enternasyonalizm problemleri üzerindeki tartışmaların şüphesiz yararlı olduğu kanısındayız. Bu tartışmalar, komünistlerin dayanışmasında hareketimizin şimdiki durumuna uygun biçimler bulmamıza, bunları işlememize, uluslararası yumuşamayı ve sosyal ilerlemeyi artırma savaşımında genel amaçlarımızı bir ortak platformda somutlandırmamıza yardım etti.

Bariş ve ilerleme güçlerinin aktifleşmesi

Yumuşamayı geliştirme savaşımının en önemli yanı, dünya nükleer savaşının kundaklanmasını önleyecek ve insanlığın sosyal ilerlemesine yardım edecek uluslararası koşulların yaratılmasıdır. Bu nedenle, yalnız komünist-

(3) Bak: «Bariş ve Sosyalizm Problemleri» sayı 6, 1976.

ler değil, aynı zamanda en geniş halk yığınları, uluslararası ilişkilerin bu yönde gelişmesiyle candan ilgilenmekte, bunda yarar görmektedirler. İdeolojik düşmanlarımızın, halk yığınlarının bilincinde bu gerçeğin yer etmesini engellemek amacıyla büyük çabalar harcamaları rasgele değildir. Ve bugün, gerici burjuva politik gözlemci ve politikacıları, hâlâ yumuşamanın yalnız sosyalist ülkeler için elverişli olduğunu ileri sürüyorlar. Bu koroya, yumuşamayı, işçi ve ulusal kurtuluş hareketinin yaygınlaşmasına set çeken bir engel olarak göstermeye yeltenenler de katılıyorlar. Gerçekte, yalnız ilerici güçler değil, Batı'nın sağduyu sahibi birçok politikacısı ve devlet adamı da yumuşamanın ve toplumsal-ekonomik düzenleri ayrı devletler arasında barış içinde yanyana yaşamayı güçlendirmenin, zamanımız koşullarında uluslararası ilişkileri geliştirmenin biricik alternatifi olduğunu anlıyorlar.

Marksist-Leninistler sosyalizmin barışta yarar gördüğünü hiç bir zaman gizlemiyor, tam tersine bunu her zaman belirtiyorlar. Bugün asıl sosyalist ülkelerin izlemekte oldukları yumuşama politikası, sosyalizmin gitgide yükselerek gelişmesi ve çöküntü başarıları için elverişli koşullar yaratmanın edimsel yoludur. Bu herkesçe bilinen bir gerçektir. Öte yandan, uluslararası ilişkilerde hiçbir değişikliğin çağdaş kapitalist sistemin derin çelişkilerini giderebilecek durumda olmadığını kanıtlamak herhalde gereksizdir. Kapitalizmin genel bunalımı daha da derinleşmeye devam edecek. Komünistlerin, bütün dünyada ilerici ve demokratik güçlerin çabaları, yeryüzünde bütün halkların sosyal ilerlemesine elverişli uluslararası koşullar sağlamaya yöneliktir.

Peki, barış içinde yanyana yaşama prensiplerinin gitgide daha çok kökleşmesi bu genel eğilime uygun düşüyor mu? Bu sorunun cevabını hayatın kendisi vermiş bulunuyor. Gerçekten de, gerginlik azalımı durumunun, kapitalist dünyada demokratik ve sosyal dönüşümler hareketleri için eskiyle kıyaslanamayacak ölçüde daha elverişli olduğu apaçık ortada değil midir? Günümüzde, sömürgecilik kalıntılarına karşı, yeni-sömürgecilğe ve ırkçılığa karşı, tam bağımsızlık uğruna yürütülen savaşımın daha başarılı olduğu besbelli değil midir? Vietnam halkının, Laos ve Kampuçya halklarının, Angola halkının ve Afrika'da bağımsızlıklarını elde etmiş veya elde etmek için savaşmakta olan diğer birçok halkın tarihsel utkuları buna tanıklık etmiyor mu? Birçok Batı Avrupa ülkesinde komünistlerin etkisinin gitgide artması, devrimci, demokratik ve ulusal kurtuluşçu güçlerin diğer birçok başarıları bunu kanıtlamıyor mu?

Kuşkusuz, hareketimizce bu sorunla ilgili olarak hazırlanan, Avrupa komünistlerinin Berlin Konferansı'nın sonuç belgesinde onaylanan kesin ve açık tutum, geniş halk yığınlarının doğru yönü bulmalarına, barış düşmanlarına ve gericiliğe karşı yürütülen savaşımında bu yığınların girişkenlik ve aktifliğinin geliştirilmesine yardım etmektedir. Aynı zamanda, Avrupa'da

komünistlerin yumuşama politikasını sosyal ilerlemeyi kolaylaştıran elverişli bir etken saymaları, çağımızda dünya sosyalizminin önemli rolünü değerlendirme belirtisidir.

Bu yılın olaylarının gösterdiği üzere, her şeyden önce devletlerarası ilişkiler çizgisinde yürütülen barış savaşımının her bakımdan etkinleşmesi şimdiki aşamanın karakteristik bir özelliğidir. Kapitalist memleketlerle ilişkilerimizin durumunu değerlendirirken, bizler, toplumsal düzenleri ayrı ülkeler arasındaki temasların ve işbirliğinin gelişmesinde sağlanan hatırısayılır ilerlemeye karşın, genel barışın henüz güven altına alınmamış olduğu gerçeğinden hareket ediyoruz. Bundan ötürü silâhsızlanma konusunda ciddi ve somut tedbirlere ilişkin bir anlaşmaya varmanın barışın garantisini olarak birincil bir önemi vardır. BMT Genel Kurulu XXI. Dönem Toplantısına katılan heyetimiz, silâhsızlanma yarışına son verilmesiyle ve uluslararası ilişkilerde kuvvete başvurmayı önlemek üzere dünya çapında bir anlaşma imzalanmasıyla ilgili Sovyet girişimlerini destekledi. Ülkemiz, Cenevre Silâhsızlanma Komitesi'nin çalışmalarına, aynı zamanda Orta Avrupa'da karşılıklı olarak silâh ve silâhlı güç indirimi konulu Viyana görüşmelerine aktif olarak katılıyor. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, dünya çapında barış ve yumuşama yararına bütün girişimleri ilkesel ve ardıcıl biçimde destekliyor, bunun yanı sıra bu sürecin Balkanlar'da da gelişmesine katkıda bulunuyor. Biz bu bölgedeki karmaşık ve çelişik durumu dikate alarak, geçtiğimiz yıl içinde de, iyi komşuluk ilişkilerimizin daha öte geliştirilmesi için koşullar yarattığını düşündüğümüz birçok adımlar attık. Bu politika, Balkan yarımadasında barışı ve güvenliği pekiştirmekle kalmıyor, aynı zamanda Avrupa'da ve bütün dünyada yumuşama sürecini derinleştirmenin ayrılmaz bir parçasını oluşturuyor.

Barış ve sosyal ilerleme savaşımı geniş toplumsal tabakaların barışçı girişimlere gitgide daha güçlü biçimde destek olmaları doğrultusunda da gelişiyor. Biz bu olayı olağanüstü önemli buluyoruz. Sağlam barış yalnızca hükümetlerin çabalarıyla kurulamaz; bu alanda halk yığınlarının, bütün demokratik güçlerin ve hareketlerin eylemleri eşsiz bir rol oynuyor.

Biz, emekçilerin, ekonomik bunalımın sonuçlarıyla ilgili sıkıntılara karşı, demokrasi uğrunda ve gericiliğe karşı yürüttükleri savaşımı, barışı savunmaya yönelik girişimlerden ayırmıyoruz. Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarının, ırkçı ve faşist rejimlere karşı, emperyalizme karşı, savaş tehlikesi ocaklarının ortadan kaldırılması için, ulusal kurtuluş için, bağımsızlıklarını kökleştirmek için yürüttükleri savaşım, barış ve sosyal ilerleme davasına gitgide daha büyük bir katkı oluyor. Bağlantısız ülkeler hareketi ve bu hareketin anti-emperyalist, sömürgecilik ve ırkçılık aleyhtarını doğrultusu da uluslararası yumuşamının geliştirilmesinde önemli bir rol oynuyor. Bağlantısız ülkeler devlet ve hükümet yöneticilerinin Kolombo'da yaptıkları konferans, bu hareketin, bir bütün olarak, bundan böyle de, emperyalizme,

savaşa ve saldırganlığa karşı, sömürgeciliğe ve yeni-sömürgeciliğe karşı savaşımında, barış, ulusal bağımsızlık ve sosyal ilerlemeden yana olan güçlerin daha öte birleşme ve dayanışmalarına yardım etmekte kararlı olduğunu bir kez daha gösterdi.

Barış ve sosyal ilerleme savaşımını daha hareketli ve etkili hale getirmeye partilerarası ilişkilerin gelişmesinin de ilkesel bir önemi vardır. Bizim sosyalist ülkelerdeki iktidar partileriyle olan en samimi, yoldaşça ve kardeşçe ilişkilerimiz, sosyalist halklarımız arasındaki köklü, organik ve durmadan zenginleşen dostluk ilişkilerinin özüdür.

Biz, kapitalist ülkeler komünist ve işçi partileriyle, devrimci-demokratik partilerle temasların arttırılmasına çok büyük bir önem veriyoruz. Bu konuda, 1976 yılında, memleketimizi, sosyalist olmiyan dünyadan 90 ve daha fazla ülke komünistlerinin ve diğer devrimci partiler temsilcilerinin ziyaret etmiş olduklarını söylemek yeterlidir. Bulgar komünistleri de, kendi paylarına, yurt dışında, sosyalist olmiyan dünyanın 60'tan fazla ülkesinin komünistleriyle görüştüler. Bu buluşmalarda, daha çok, dünya devrim süreci problemleri, barış ve sosyal ilerleme savaşımında Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi prensiplerine dayalı politik ve ideolojik işbirliği problemleri görüşüldü.

Biz, sosyalist topluluk ülkeleri komünistlerinin kapitalist dünya komünistleriyle eylembirliğinin geliştirilmesine, anti-kapitalist, devrimci-demokratik partilerle, en geniş politik, toplumsal güçler ve akımlarla ilişkilerin genişletilmesine, zamanımızın üç ana devrimci gücünün (dünya sosyalizmi, uluslararası işçi hareketi ve ulusal kurtuluş hareketi) birlik ve dayanışmasının kesin etkeni gözüyle bakıyoruz.

Uluslararası alanda sosyalizm yararına güçler oranı tarihsel değişmeleri devam ediyor. Gericiliğin şiddetli direnişine karşın, insanlığın barış ve sosyal ilerleme yolunda başarılı adımlar atma olanakları artıyor. İşte, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 60. yıldönümü öncesinde 1976 yılının başlıca sonuçları bunlardır. Bunun için, bizler, geleceğe haklı bir iyimserlikle bakıyor, güç, fakat çok büyük bir tarihsel sorunu, genel barışı daha fazla güçlendirme, özgürlük, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm savaşımında yeni başarılarla ulaşma sorununu çözüme kavuşturmak için güvenle çalışıyoruz.

Sendikal hareketin çokuluslu tekellere karşı savaşımında yeri

Enrique Pastorino

Dünya Sendikalar Federasyonu Başkanı

Bugünkü uluslararası tekeller, taşıdıkları adlar ne olursa olsun («uluslar-üstü», «uluslar-arası», «trans-nasyonal» veya «çokuluslu») (1), büyük sermayenin emperyalist gelişme safhasındaki başlıca ekonomik aracı sıfatıyla tekelin eski özlüğünü koruyorlar (bu olgu daima dikkate alınmalıdır!). Çokuluslu kumpanyalar (kısaltılmış olarak ÇUK diyeceğiz), finans sermayenin enternasyonalleşmesinin, dünya kapitalist işletmeciliği ölçülerinde maddesel üretimi genişletme süreçlerinin hem ürünü, hem de kesin etkenidir. Bu nedenle, bu kumpanyaların eylemi, kuşkusuz, uluslararası işçi hareketi bakımından, özellikle de sendika örgütleri bakımından ayrı bir dikkate değer.

ÇUK'ın hızla gelişmesi, diğer yabancı devletlerde yaptıkları sermaye yatırımlarının çoğalması ve dünya kapitalist üretiminde ve ticaretinde ege-men bir durum elde etmesi, kapitalizmin uluslararası iş bölümü alanındaki ekonomik stratejisinin işlenmesinde (ki bu strateji nerede, ne zaman ve nasıl endüstriyel yapılar, enfastrüktürler, pazarlar yaratılacağını; istihdamın hangi ülkelerde, ne zaman ve nasıl teşvik edileceğini veya işsizliğin tahrik edileceğini belirler) kararlar alınmasıyla ilgili yönetmenlik rolü, tümü birden, işçi hareketini bunlara karşılık olacak stratejik tedbirler hazırlamak zorunda bırakıyor.

Her şeyden önce, bazan ÇUK'la ve bu kumpanyaların «uluslarüstü» karakteriyle ilgili olarak ortaya çıkan kuşku götürür bir sorununun, bu kumpanyaların gerçekten sınır tanımayan devler, ulusal devletlere tabi olmayan robotlar olup olmadıkları sorusunun derhal açıklığa kavuşturulması gerekiyor.

Doğaldır ki, ÇUK, büyük ölçüde sermaye yoğunlaşması ve örgütsel dalanması sayesinde, üretimin enternasyonalleşmesini ve birikimi daha yüksek bir düzeye çıkardılar. Ne de olsa, bu kumpanyalardan her biri kendi ülkesinde devlet aygıtına dayanıyor. Çokuluslu firmaların çıkarları, bütün bir ulusal devlet daireleri, bakanlıklar, müdürlükler, bankalar, ekonomiyi ve konjunktürü inceleme büroları sisteminin hizmetine koşuluyor. Bu kuru-

(1) Bu terimlerin bilimsel gerçekliği sorununu bir yana bırakarak, bu yazımızda, uluslararası örgütlerce kabul edilen «çokuluslu kumpanyalar» (ÇUK) ifadesini kullanacağız.

luşlar, «kendi» çokuluslu kumpanyalarına yatırımları etkinleştirme, isteklendirme ve çabuklaştırma yolunda yardımda bulunuyor, bunların yalnız diğer ülkelerin benzer kumpanyalarıyla rekabet edebilecek durumda olmalarını değil, aynı zamanda bu rekabet savaşımında üstün gelmelerini sağlamaya çalışıyorlar.

Kısacası, ÇUK, kârları en yüksek düzeye çıkarmayı ve çeşitli ülkelerde eylemini yaygınlaştırmayı amaçlayan büyük tekellerdir. Bu eylemin koordinasyonu tek merkezden yönetimle sağlanıyor, kararlar da en yüksek düzeyde alınıyor. Bu kumpanyaların etkinliği en değişik alanları kapsayabiliyor; ama bu etkinliğin karakteristik çizgisi üretim, ticaret ve finans eyleminin sımsıkı birbirine örülmesidir.

Çokuluslu kumpanyaların yayılışı

Son yıllarda, dünya, halen ekonominin çeşitli alanlarında egemen bir duruma sahip olan ÇUK'ın eşi görülmedik bir yayılışına tanık oldu.

İkinci Dünya Savaşından sonra çokuluslu kumpanyaların bu kuruluş sürecinde Amerika Birleşik Devletleri yönetici rolü oynadı. Kuzey Amerika ÇUK'ının üçte ikisi 1946–1965 yılları döneminde ortaya çıktı. Batı Avrupa ülkelerinde ve Japonya'da yerleşen benzeri kumpanyalar, Kuzey Amerika çokuluslu kumpanyalarından ayrımlı olarak, ancak 1960 yıllarının ikinci yarısında eylemlerini genişletmeye başladılar, bunların hızla gelişmesi ise, 1972 yılından sonraki döneme rastladı. ⁽²⁾

Başlıca kapitalist ülkelerin dış memleketlerde yaptıkları yatırımların genel hacminde son yıllarda orantılar hissedilir derecede değişti. Bunun sonucu olarak Batı Avrupa sermayesinin Birleşik Amerika'daki özel yatırımları toplamı, Birleşik Amerika'nın Batı Avrupa'daki özel yatırımları toplamıyla eşitlendi ve giderek onu da aştı. ⁽³⁾ Bu olay tarihsel bir önem taşıyor, zira böyle bir eşitleme İkinci Dünya Savaşından sonra ilk defa görülüyor.

ÇUK'ın dolaysız yatırımlarının genel artışı, son zamanlardaki geniş yayılışlarının elle tutulur kanıtıdır. 1967 ve 1971 yılları arasında bu yatırımlar dikkate değer yüksek tempolarla (ABD ve Büyük Britanya'nın yatırımları $\frac{0}{0}$ 8–9 oranında; Fransa, İsviçre, Kanada, Hollanda, Belçika ve İtalya'nın $\frac{0}{0}$ 12,5 oranında arttı. Emperyalist arenada ortaya çıkan ve rakiplerine yetişmeye çalışan yeni canavar kumpanyalar bunlar FAC ve Japon çoku-

⁽²⁾ J. N. Vaupel, J. P. Curhan, The World's Multinational Enterprises. A source Book of Tables. Boston, Harvard University, 1973.

⁽³⁾ Multinational enterprises and social policy. International Labour Office. Genevre, 1973, p. 6.

luslu kumpanyaları), akıllara durgunluk veren gelişme tempolarına (sıra-
sıyle % 25 ve % 33) ulaştılar. (4)

Bu yayılışa eşlik eden karşılıklı sermaye sızmaları, ÇUK'ı dünya emper-
yalizminin güçlü bir aracı haline getirdi. Dünya ticareti, dünya hammadde
ve yapım sanayii mamuleri üretimi, uluslararası iş bölümü, bu kumpanya-
ların genişleyen katılımı sonucu olarak esaslı değişmelere uğradılar. Dün-
ya ticaretinin üçte ikisi sözkonusu kumpanyalar vasıtasıyla gerçekleştirili-
yor; bu miktarın % 25'i ÇUK'ın yerleştikleri ülkelerdeki kuruluşları ara-
sında yapılan firmalar-ıçi alışverişe, bunların yabancı ülkelerdeki kollarına,
aynı zamanda doğrudan doğruya kollar arasında alışverişe düşüyor. (5)

Bunun gözle görülür sonuçları ortadadır: Bugün dünya kapitalist tica-
retinin ana bölümü tekellerin elindedir, bir avuç uluslararası dev kumpan-
yanın kontrolü altındadır. Bu kumpanyaların firmalar-ıçi alışverişini parasal
entrikalar dünyası olup, bu entrikalar yüzünden bağımlı ülkelerde eylem
halindeki kolların ihraç ettikleri malların fiyatları düşüyor, gelişmiş ülke-
lerden ithal ettikleri malların fiyatları ise kat kat artıyor. (6) Bu olay, kendi
başına, «uluslararası alışveriş koşullarının kötüleşmesi»nin temel neden-
lerinden biridir. 1946 yılından 1975 yılına kadar Latin Amerika, Asya ve
Afrika'dan alınan malların fiyatları düzara düşüyor, öte yandan Birleşik
Amerika, Batı Avrupa ve Japonya'da üretilen malların fiyatları durmadan
yükseliyor.

Çokuluslu kumpanyaların eylemi, sermayelerinin ana bölümünü yatırdık-
ları gelişmiş kapitalist ülkelerin tüm ekonomisine damgasını vurmuş bulu-
nuyor. Bu kumpanyalar, ekonomik güçleri ve bilimsel-teknik ilerlemenin
ulaşımlarına dayanma olanakları sayesinde, koskoca devletlerin politikası
üzerinde, bunların ekonomi politikaları ve giderek sosyal ilişkileri üzerinde
çok büyük bir etki sahibi oldular.

Bunların spekülatif işlemleri, son dönemde, birçok defalar, alabildiğine
şiddetli döviz bunalımlarına, hisse senedi değer fiyatlarının düşmesine,
nice dövizlerin devalüasyonuna, fiyat artışlarına ve enflasyonun alıp yürü-
mesine yol açtı. Kâr hırsıyla hareket eden bu kumpanyalar, sermayeleri
«işkolundan işkoluna aktarma» taktiğini uyguluyorlar. Bu taktik, daha az
gelirli üretim kollarına kan kaybettiriyor, tek tek ülkelerin ekonomilerinde
belirgin oransızlıklar doğuruyor, binlerce küçük ve orta kuruluşun yıkıma
uğramasına, yığınsal işsizliğin artmasına sebep oluyor. İş oraya varıyor ki,

(4) Bu hesaplar, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü tarafından yayım-
lanan verilere dayanılarak yapılmıştır.

(5) «Yearbook of International Trade Statistics», UNO, 1973.

(6) Ara ürünler fiyatlarının yükselmesi nedeniyle, Kolombiya ilaç sanayinde
yabancı kumpanyalara yapılan kapalı ödemeler toplamı, bu kumpan-
yalar tarafından açıklanan kâr miktarının 24 misliydi. Şili sanayininin
aynı işkolunda fiyatlar % 500 artırılmıştı. Not. red.

burjuva ekonomistleri bile, son yıllardaki ekonomik bunalımın şiddetlenmesini, çökuluslu tekellerin doymak bilmez hırsları nedenine bağlıyorlar.

Bunun yanısıra ve aynı amaçlarla, hammadde ve ucuz işgücü bakımından zengin ülkelere sermayenin «coğrafi aktarımı» gerçekleştiriliyor ve birçok hallerde ÇUK'ın kendi ülkesinde bile nice kuruluşlar kapatılıyor. Örneğin, Batı Alman «Volkswagen» konserni 1973 yılında FAC'deki kendi kuruluşlarından 25 bin işçi çıkardı ve aynı zamanda Meksika, Brezilya ve Güney Afrika'da büyük yatırımlar yaptı. Doğaldır ki, böyle olgular daha önce de görülüyordu, fakat ancak çökuluslu kumpanyaların oluşmasından sonra, bu kumpanyaların «uluslar-üstü» özelliği sonucu olarak çökuluslu sermaye gerçekten eşi görülmedik ölçülerde bu gibi yığınla sermaye ve üretim aktarımları yapma olanağına kavuştu.

Dahası var: ÇUK, emekçilerin kazanımlarına yıkıcı bir yeni darbe indirmeye çabalayan tekellerin elinde bir balyoz oldu. Bu durumda da, çökuluslu kumpanyaların sahip oldukları kaynakları uluslararası çapta kullanma yeteneği, gerekli gördükleri hallerde (örneğin, grev tehlikesi başgösterince) üretimi bir ülkeden ötekine aktarma olanakları, kendilerine ek kozlar veriyor, onları büyük sermayenin sendikalara ve sendika haklarına karşı açtığı savaşımında vurucu güç haline getiriyor.

Ne de olsa, sanıyoruz ki, çökuluslu kumpanyaların gerçek yüzü, bağımlı ülkelerin ekonomisine uluslararası finans sermayenin ajanları olarak sokuldukları zaman en açık biçimde ortaya çıkıyor.

Gelişme halindeki ülkelerde çökuluslu kumpanyalar: Etsaneler ve gerçekler

Çökuluslu bir kumpanya üretim alanındaki mevzilerini genişletmek veya savunmak istediği zaman şu olanaklara sahip bulunuyor: İhracatı artırmak, patentler satmak veya yerli kuruluşlara lisanslar vermek, ve bir de şu veya bu pazara doğrudan doğruya katılmak ve pazarı elde etmek için işletmeler kurmak ... En çok bu üçüncü varyant yaygındır: Çökuluslu kumpanyalar, gücü ve kudretiyle doğru orantılı olarak, pazarları doğrudan doğruya zaptetmeyi, işletmeler kurmak ve daha önce ana kumpanyanın bu ülkelere ihraç ettiği malları tümü veya bir bölümüyle yerli ortamda üretmek suretiyle, pazarları kendi çıkarına geliştirmeyi veya yeniden kurmayı yeğliyor.

Çökuluslu kumpanyalara hizmet eden burjuva prapagandası, bunların yayılışı sayesinde az gelişmiş ülkelerin çağdaş teknoloji bilgisi edindiklerini, istihdamı artırdıklarını, üretim yapılarını modernleştirdiklerini ve bu yapıları evvelce bulunmadığı yerlerde meydana getirdiklerini savlıyor.

Oysa, kanıtlar bunun tersini gösteriyor.

Önce şu sözüme «sermaye akını» sorununu ele alalım. Bu sorunu,

bütün az gelişmiş ülkelerdeki dış yatırımların % 60'ını almakta olan Latin Amerika deneyinden örneklerle pekâlâ gözler önüne serebiliriz.

1946–1975 yılları döneminde, çokuluslu kumpanyaların «yeni» yatırımlarının % 45–54 kadarı, Latin Amerika işçi sınıfının sömürülmesi sonucunda elde edilen kârların düpedüz yeniden yatırımıydı. Emperyalist tekel-lerin 1970 yıllarında yaptıkları yatırımların aslan payına ortam olan Brezilya ve Meksika'da, kuruluşların finansmanı artık genellikle çokuluslu kumpanyaların dış kaynakları veya uluslararası finans örgütleri tarafından değil, iç pazar sayesinde yapılıyor. Örneğin, 1965–1966 yılında, çokuluslu kumpanyaların Meksika kolları gelişme finansmanının % 52'sini kendi birikimleriyle karşıladılar; 1969–1970 yılında bu gösterge % 61'e çıktı.

Brezilya'da da buna benzer bir durum vardır. Elimizdeki verilere göre, bu ülkede, 115 çokuluslu kumpanyanın 1974 yılında yaptığı 130 milyon dolar yatırımın 44 milyonu yeniden yatırımdı, geri kalan 86 milyon doları da yerli sermaye pazarından elde edilmişti. Aynı yıl içinde Brezilya'daki şubeler, kumpanyaların yerleştiği ülkelerdeki ana kuruluşlara 125 milyon dolar kâr aktardılar! Brezilya'da, ülkenin 1974 yılındaki 2 milyar 100 milyon dolarlık ödeme dengesi açısından ötürü çokuluslu kumpanyaların sorumlu oldukları belirtiliyor. (7)

Ne var ki, tekeller, talanın örtbas edilmesine ve uluslararası ekonomik istatistik organlarının aldatılmasına olanak veren çareyi buldular. Öyle ki, ana kuruluşun şubelerine sermaye yatıracakları yerde, artık onlara «kredi» ödeneği vermeye başladılar. Bu nedenle, şubeler, kendi ana kuruluşlarına oransallıkla «daha az» kazanç aktarıyor, daha çok «kredi» faizi ödüyorlar.

Övüle övüle bitirilemeyen «yeni teknoloji deneyi verme»ye gelince, bu da gelişme halindeki ülkelerin bağımlılığını artıran yeni bir etken, aynı zamanda tekellerin zenginleşmesinin yeni bir biçimi ve çokuluslu kumpanyaların yüksek kârları için bir ek kaynak oldu. Son on yıl içinde bir başka eğilim gelişti: Çokuluslu kumpanyalar, başka ülkelerde şubeler meydana getirecekleri yerde, artık hazır yerli kuruluşları elverişli koşullarla satın almayı yeğlemeye başladılar (halen eylemdeki şubelerin üçte ikisinden çoğu tekellerin satın aldığı yerli kuruluşlardan başka bir şey değildir). Gerçekte, bu yeni şubeler ancak çok ender hallerde, en modern teknolojinin uygulanması gerektiği, ya da büyük ölçüde yatırım gerektiren kuruluşlar meydana getirileceği hallerde kuruluyor.

Tekellerin «teknoloji deneyi verme»den ötürü kendilerine ücret ödenmesi isteği, ne yandan bakılırsa bakılsın, iki kat ödeme isteği anlamına geliyor: İlkönce, üretim araçları ve hizmetler değerinin dolaysız karşılığı olarak ödeme; ikinci defa da, örtülü bir özel kira ödemesi ... Oysa, bu özel ödeme büsbütün ve kesinlikle keyfi bir işlemdir, zira % 85'i şubenin ana

(7) «Opinião» 11 de julio de 1976.

kuruluşa yaptığı ödemelerdir. Çoğu hallerde, bu işlem, harcamaları fazla göstermek, vergi ödememek ve ilgili ülkelerin pazarlarında tekel fiyatları dayatmak amacıyla yapılıyor. «Teknoloji bilgisi verme» kaleminden sağlanan tekel kârı çok büyük ölçüleri buluyor ve değerlendirme verilerine göre 1980 yılında yaklaşık 20 milyar dolara çıkacağı hesaplanıyor. (8)

Tekellerin avukatları, gelişmekte olan ülkelerde çokuluslu kumpanyaların yayılışının olumlu sonuçlar verdiğini kanıtlama çabasıyla, şöyle bir efsane de ileri sürüyorlar: Onlara göre, bu kumpanyalar yerli ulusal kuruluşlara kıyasla daha yüksek ücret ödüyor. Ne var ki, aslında, resmi istatistik verileri, çokuluslu kumpanyaların «personel aylıkları» toplamına, kumpanyaların müdürlerine, yöneticilerine ve yüksek vasıflı teknisyen kadrosuna verilen çok daha yüksek aylıkları da katıyor. Çeşitli kuruluşların söz konusu personel kategorilerine verilen aylıklar üzerinde yapılacak bir çözümleme, bunun tersine, kalifikasyon bakımından eş durumdaki emekçilerin iş ücretleri düzeyinde büyük bir benzerlik olduğunu ortaya çıkarabilir. Tek tek hallerde görülen ödeme ayrımları, çokuluslu kumpanyaların cömertliğinden değil, ya coğrafi etkenlerden, ya iri kuruluşlarda çalışan emekçilerin toplu sözleşmeler yapılmasında sahip oldukları daha büyük olanaklardan, ya da bazı sanayi kollarında sırf vasıflı işgücü kullanılmasından ileri geliyor.

Ulusal servetlerin talanı

Çokuluslu kumpanyalar, yavaş yavaş, birçok azgelişmiş ülkenin yalnız pazarının değil, aynı zamanda öz ekonomik yapısının «sahipleri» haline geliyor ve böylelikle bu ülkelerin gelişme stratejisini belirliyorlar.

Lâtin Amerika'nın en büyük üç ülkesinde (Arjantin, Brezilya ve Meksika) ÇUK'a ait kuruluşlar, ekonomik bakımdan yerli kuruluşlara kıyasla daha gelişkindir; bu kuruluşlar çalışan her işçi için 2,5 defa daha fazla sermaye kullanıyor; her birinde emek üretkenliği (özellikle tüketim malları üretiminde) ortalama iki kat daha yüksektir; verimlilik de yaklaşık üçte bir daha fazladır. Bununla beraber, verimliliğin sadece açıklanan kârlara dayanılarak hesaplandığı, ülkeden örtülü biçimde çıkarılan bütün kâr miktarlarının hesaba girmediği unutulmamalıdır. Buna göre, çokuluslu kumpanyaların şubeleri, yerli kuruluşlara kıyasla üretimi çok daha çabuk artırıyorlar. Ve artık belirttiğimiz gibi, ÇUK, buna genellikle iç finans kaynakları vasıtasıyla ulaşıyor.

Tekellerin yayılma tempoları, bu yayılmanın yüksek verimliliğiyle dikkati çeken alanlara ve işkollarına yönelik olduğu dikkate alınırca, bağımlı ül-

(8) «Le Monde diplomatique», mars 1975, p. 35.

kelerin endüstriyel yapılışında ciddi orantı bozuklukları tehlikesi yaratıyor. Uluslararası ekonomik ahtapotların eylemi yüzünden, bu ülkeler kendi ekonomik gelişmelerini ancak biçimsel olarak planlayabiliyorlar. ÇUK'ın kendiliğinden-gelme yayılışı bazı sanayi kollarında oransız büyümelere yol açıyor, bu da ulusal ekonominin gelişmesini aksatıyor, yapılışını deforme ediyor, yabancı sermayeye bağımlılığını artırıyor. İçinde çokuluslu kumpanyaların egemen olduğu bir dev sektör oluşuyor, öte yandan yerli sermayenin kontrol ettiği sektör raşitik duruma düşürülüyor.

Tekellerin politikası geliştirmekte olan ülkelerin ithalâtında çok büyük bir artışa yol açıyor; bu da sözkonusu ülkelerin ödeme dengesi açığının süratle büyümesine başlıca neden oluyor. Brezilya'da yıllık ödeme dengesi açığının % 50'si, Meksika'da % 50-54'ü ÇUK yüzünden oluşuyor. (1973 yılında Meksika'nın 1 milyar 331 milyon dolarlık ödeme dengesi açığının 1 milyar 20 milyon doları ülkede eylem gösteren çokuluslu sanayi tekelleri yüzünden oluştu.)

Demek ki, çokuluslu kumpanyaların yayılmasının bir bilânçosu yapılırsa, şu sonuçlara yol açtığı anlaşılır:

- Halkların ulusal servetlerinin gitgide daha çok talan edilmesi;
- Tüm dünyada ve çeşitli bölgelerde, aynı zamanda tek tek ülkeler ölçüsünde istikrarsızlığın artması;
- Fiyat belirleme alanında diktatörce uygulamaya gidilmesi;
- Enflasyon eğilimlerinin artması ve sürekli döviz sarsıntılarını başgöstermesi;
- Nice ülkelerin, özellikle bağımlı ve azgelişmiş olanların borçlarının artması;
- Eşdeğer olmayan alışverişin çoğalması;
- Tam ve yarı işsizliğin alıp yürümesi;
- Üretim kapasitelerini eksik yükümlü kullanmanın gitgide büyümesi ve nüfus artışının doğurduğu gereksinmelerin çoğalmasına karşın, işyeri yetersizliğinin artması;
- Halkların tarihsel, kültürel ve dinsel geleneklerinin hiçe sayılması;
- Çevre kirlenmesi ve ekolojik açıdan giderilmesi olanaksız zararlara yol açılması;
- Eski sömürgecilik politikasının yerini yeni-sömürgeci karakterli yeni ilişkilerin alması;
- Devletlerin içişlerine karışılması; yolsuzluk ve rüşvet metotlarının geniş ölçüde kullanılması;
- Uluslararası çapta gerilimin artması, barışçı gelişme yön ve hedeflerin yozlaştırılması;
- Yumuşama ve barış politikasına karşı yıkıcı hareketlere girişilmesi . . .

Sendikal hareketin karşılık tedbirleri

Doğallıkla, emekçiler ve onların sendika örgütleri, bu politikaya, çalışma koşullarını ve iş ücretlerini savunma eylemlerini artırmak suretiyle, anti-emperyalist ve anti-monopolist karakteri gitgide belirginleşen savaşım-larıyla cevap veriyorlar. Burjuva propagandası, şimdiki bunalımın «yazgı-sal» kaçınılmazlığı ve «tüm dünyayı» kapsayan karakterine ilişkin kanıt-larla ve «ulusal çıkarlar» adına işçilere yönelttiği kemerleri daha çok sık-ma çağrılarıyla emekçileri aldatamadı ve bu savaşımın önüne geçemedi.

Uluslararası Çalışma Bürosu'nun verilerine dayanarak yaptığımız he-saplara göre, 60 kapitalist ülkede grevler dolayısıyla kaybedilen iş günü sayısı, 1974 yılında (1973'e oranla) % 35 çoğaldı. 1975 ve 1976 yıllarına ilişkin eksik veriler bile, grev hareketindeki yoğunluğun hiç de azalmadı-ğını gösteriyor.

Emekçiler, gitgide genişleyen savaşımın akışı boyunca, olağan ekono-mik isteklerini toplumda demokratik değişimler yapılması isteğiyle bir-leştiriyorlar. Aynı zamanda eylemlerinin, kapitalist dünyayı kasıp kavuran bunalımın sosyal sonuçlarına karşı savaşımda halkların birlik ve beraber-liğini sağlamaya yönelik olmasına dikkat ediyorlar. Bu durum politik bakımdan birçok kapitalist devlette solcu güçlerin kazandıkları başarılarda ve gelişme halindeki ülkelerde anti-emperyalist hareketin yükselmesinde kendini gösteriyor. Bununla beraber, her iki halde de, savaşım gitgide daha geniş toplum tabakaları katılıyor.

Bağımlı ülkelerin ulusal ekonomilerinin, çokuluslu tekeller tarafından (Latin Amerika'ya ilişkin ölçülerini verilerle açıkladığımız) talanı uygula-mada, mantıklı olarak, bu ülkelerde ulusal burjuvazi de içinde olmak üzere en değişik sosyal gruplar ile emperyalizm arasındaki çelişkilerin sertleş-mesine yol açıyor. Birçok Latin Amerika ülkesi hükümetlerinin aldıkları anti-emperyalist tutum, bunun açık bir kanıtıdır. Bu durum, objektif olarak devrimci sürecin ileri götürülmesi amacıyla geniş anti-emperyalist cephe-ler oluşturulmasına elverişli. Latin Amerika ve Karayip Körfezi ülkeleri komünist partilerinin Havana'da yaptıkları Danışma Toplantısı'nın bildiri-sinde de buna işaret ediyor.

Bundan başka, emperyalizmin saldırı aksiyonlarına karşı, barış uğrun-daki hareket, tekellerin ve bu arada çokuluslu tekellerin saldırılarına karşı savaşım için elverişli koşullar yaratıyor. Emekçi yığınlarının çıkışları sendi-ka hareketindeki gelişme düzeyine ve her ülkenin özel koşullarına göre değişik biçimler kazanıyor. Ama bütün bu çıkışların bir ortak paydası, ka-rakteri olduğu, tekellerin, emperyalizmin ve bunlara hizmet eden hükümet-lerin birleşik saldırılarına karşı ortak direniş amacıyla daha geniş eylem-birliği eğilimiyle hareket edildiği görülüyor. Sendika hareketinde birleşme

süreçleri geliyor, çeşitli ülkelerde ilerici güçler arasında bağlaşma sağlamlaşıyor, uluslararası alanda eylem birliği genişliyor. Ve eylembirliğinin sınıfsal sendikalar açısından istenilen düzeye henüz ulaşmadığı ve reel gelişme olanaklarına cevap vermediği hallerde, bu durum daha çok uluslararası sendika hareketinde devam etmekte olan bölünmeyle ve işçi sınıfının bazı birlikleri üzerinde tekelci burjuvazinin uyguladığı ideolojik etkiyle ilişkili çeşitli etkenlere dayanılarak açıklanıyor.

Bilindiği gibi, asıl «soğuk harp», anti-komünizm ve anti-sovyetizm bayrağı altında ortaya çıkan gerici güçlerdir ki, 1949 yılında birçok ulusal sendika örgütünü Dünya Federasyonu'nu terketmeye teşvik ederek uluslararası sendika hareketinde bölünmeye sebep olmuşlardır. Şimdi dünyada üç ana sendika merkezi (Dünya Sendikalar Federasyonu, Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu ve Dünya Emek Konfederasyonu) vardır. Ve kapitalist sistemi kasıp kavuran bunalımın en ağır sonuçlarına karşı savaşımında bu sendika merkezleri arasında işbirliği yolunda belirli bir ilerleme kaydedilmiş olmasına karşın, daha geniş bir eylembirliği örgütlemeye işinde, Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonuna ve Dünya Emek Konfederasyonuna sızan anti-komünist önyargılar yüzünden hâlâ güçlüklerle karşılaşılıyor.

Uluslararası çapta sendika hareketinde görülen bölünme, kendi payına birçok ülkelerin ulusal hareket düzeyinde bölünmeyi de koşulluyor. Gerçekte, uygulamada da, sendika örgütlerinin parçalanmayı gidermeyi ve güçlerini birleştirmeyi başarabildikleri yerlerde, olağan isteklerinin yerine getirilmesi uğrunda yürüttükleri savaşımın gitgide daha etkin hale geldiğini ve daha iyi sonuçlar verdiğini kanıtlamış değil midir? Öte yandan, sendika hareketinde bölünme koşulları içinde, sınıfsal işbirliği fikirlerinin daha dayanıklı çıktığı, işçi sınıfının birliğine ilişkin olumsuz fikirlerin bazı emekçi birliklerinin bilincini yozlaştırdığı, böylelikle çokuluslu kumpanyalara karşı etkin direniş olanaklarını da sınırladığı görülüyor.

Bir dizi ülkede proletaryanın güçlü ortak aksiyonları, kapitalizmin bunalımı sonuçlarına ve emperyalist monopollerin eylemlerine karşı biricik başarılı direniş yolunun, tüm sendika hareketinin eylembirliği olduğunu, emekçi yığınlarının kapitalist ülkelerde köklü yapısal dönüşümlerle sınıfsızlığa bağlı kararlar alınması için savaşımına seferber edilmesi olduğunu kanıtlıyor. Sendikaların genel (tek) cephesi mutlaka kurulmalıdır. Bu aynı zamanda yeni savaş tehlikesine karşı, silâhsızlanma için, gerilim ocaklarının ve özellikle Yakın Doğu'daki gerilim ocağının ortadan kaldırılması için, uluslararası yumuşama politikasının kökleşmesi için savaşımın buyruğudur.

Dünya Sendikalar Federasyonu, işçi sınıfının, özellikle çokuluslu kumpanyalar tarafından gösterilen keyfiliğe karşı kendi çıkarlarını savunma yönündeki aksiyonlarında genellikle etkinliği artırma amacıyla eylem ko-

ordinasyonu yapılmak üzere Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonuna ve Dünya Emek Konfederasyonuna defalarca somut önerilerde bulundu. Ne yazık ki, önerilerimiz, bugüne kadar beklediğimiz gibi olumlu karşılanmadı. Bu yolda kaydedilen ilerleme yetersizdir. Kuşku yok ki, sendika hareketinin en bilinçli güçleri, bu konuda, bundan böyle de ısrar edeceklerdir, zira birlik, bütün kapitalist dünya emekçilerinin yürütecekleri savaşımın başarısı için mutlaka gereklidir. Bu birliğe ulaşmanın önkoşulları meydandadır; dünya sendika hareketinin üç akımı tarafından hazırlanan eylem programlarında, özellikle çokuluslu tekellere karşı savaşımına ilişkin bölümlerinde birçok maddenin birbirine uygun düştüğü görülmektedir.

En önemli sorun: Birlik

Çeşitli kapitalist devletlerin ve bağımlı veya gelişme halindeki ülkelerin emekçilerin yürüttükleri ortak savaşımın ve bunların sosyalist ülkelerdeki sınıf kardeşleriyle bağlaşmasının gerçek bir proleterya enternasyonalizmi okulu oluşturduğu söylenebilir. Çokuluslu kumpanyaların yönetim merkezlerinin yerleştiği ülkelerdeki emekçilerin son zamanlarda, sözkonusu kumpanyalara bağlı kolların eylem gösterdikleri ülkelerin emekçileriyle birlikte giriştikleri dayanışma aksiyonları, devlet sınırlarının iki yanında konumlu ÇUK kuruluşları personelinin uyumlu savaşım aksiyonları, tümüyle, işçi sınıfının savaşım hedeflerinin aynı olduğunu kanıtıyor ve uluslararası dayanışma ilişkilerinin güçlenmesine yardım ediyor.

Kuşkusuz, emekçilerin günlük olağan isteklerinin giderilmesi uğrunda savaşımını ve halkların emperyalizme karşı giriştikleri aksiyonları halen, barış, sosyal ilerleme ve sosyalizm davası yararına olan yeni uluslararası güçler oranı teşvik ediyor. Bu yönde, Sovyetler Birliği başta olmak üzere sosyalist topluluk ülkelerinin yumuşama ve barış amaçlı, aynı zamanda ekonomik, politik ve diplomatik alanda kesintisiz bir ilerleme gözeten ardıcıl politikaları sayesinde oynadıkları rolü bir kez daha belirtmemiz yerinde olur. Sosyalist ülkelerin gücü ve etkisi, aksi takdirde kaçınılmaz olabilecek bir dünya savaşımının önlenmesine yardım etmekle kalmayıp, bir yandan, emperyalist keyfiliğin ve öncelikle çokuluslu kumpanyaların az gelişmiş ülkelerdeki ağalığının elden geldiğince sınırlanmasını sağladı. Bundan başka, sosyalist ülkeler, emekçilerin ve halkların ulusal bağımsızlık, gönenç ve sosyal ilerleme uğrunda savaşımıyla dayanışmanın da güçlü kaynağıdılar.

Bütün dünya emekçilerinin gözünde sosyalizmin saygınlığı işte bu temel üzerinde artıyor. Emekçiler, yürüttükleri savaşım boyunca, sosyalist ülkelerin kişiliğinde sağlam dostları ve bağlaşıkları olduğuna gitgide daha çok

inaniyorlar. Sosyalist ülkeler ekonomisinin kapitalist memleketler ekonomisinden ayrımlı olarak, uyumlu, bunalımsız bir gelişme göstermesi, sosyalist düzenin yurttaşlara yarın güveni vermesi, sermaye dünyasında halk düşmanı burjuva propagandasının aldattığı nice insanın gözlerini açıyor ve sosyal ilerleme davasına, yeni yandaşlar kazandırıyor.

Emperyalizme ve çokuluslu kumpanyaların yağmacı politikasına karşı direnen halkların önüne durulmaz manevi gücü, zamanımız dünyasında yeni güçler oranı koşullarında açıkça kendini gösteriyor. Bunu, aynı zamanda tekellerin doymaz hırslarının sınırlanmasına yardım ederek ve ulusların kendi doğal kaynaklarına buyruk olma egemenlik hakkını savunarak olumlu bir rol oynamaya başlayan uluslararası örgütlerde (örneğin, BMT ve ona bağlı örgütler, özellikle de Uluslararası Çalışma Örgütü gibi) görmekteyiz.

Son zamanlarda bu yönde birçok girişimde bulunuluyor. Bu cümleden olarak, BMT Genel Kurulu tarafından onaylanan Devletlerin Ekonomik Hak ve Ödevleri Yasası'nı, «yeni uluslararası ekonomik statü»nün ve çokuluslu kumpanyalar «davranış yönetmenliği»nin hazırlanmasıyla ilişkili problemler üzerinde yapılan tartışmayı örnek göstermek yeterlidir. Bize gelince, bu konuda hiç de hayale kapılmıyor, bu gibi tedbirlerin uluslararası kamuoyu üzerinde öncelikle moral bir etki yapabileceğine inanıyoruz. Emperyalist tekellerin doymak bilmez iştahı ancak emekçilerin ve halkların ortak savaşıyla azaltılabilir, kursaklarında bırakılabilir. Şu da var ki, biz, bu ekonomik ahtapotların eylemi konusunda uluslararası örgütlerin verecekleri suçlama yargısının politik önemini küçümsemeyi aklımızdan bile geçirmiyoruz. Biz, bu yargının, yürüttükleri bağımsızlık ve sosyal ilerleme savaşımında halkları sınıksız birleştirici bir araç olabileceği düşüncesinden hareket ediyoruz.

Sendikaların milyonlarca üyesi, en geniş ölçüde eylembirliğini, emekçiler için, tekellerin ve bu arada çokuluslu kumpanyaların sömürüsüne karşı savaşımında ana silâh saymakta devam ediyor. 1975 Ocak ayında Dünya Sendikalar Federasyonu Bürosu Berlin'de bir olağanüstü toplantı yaptı. Bu toplantıda, dünya kapitalizmini kıvrandıran bunalımın derinleşmesi karşısında gerekli eylem planı ve sözkonusu bunalımın sertleşmesinde en büyük suççu olan çokuluslu kumpanyalara karşı bir savaşım programı görüşüldü. Toplantı bugüne bugün de olanca önemini koruyan önemli bir belge kabul etti. Belgenin son bölümü, politik yönelimlerine bakılmaksızın, uluslararası üç sendika merkezi de içinde olmak üzere bütün sendikal akımları etrafında birleştirebilecek bir savaşım programını içeriyor.

Dünya Sendikalar Federasyonu, kendi doğuşuna temel olan birleşme prensiplerine sadakat göstererek, barış, yumuşama ve barış içinde yan yana yaşama ilkelerinin kökleşmesi için ardıcıl bir savaşım yürüterek, ulusal sendika merkezlerinin eylemlerini, uluslararası ekonomik ilişkilerin

demokratikleşmesi için, bütün ülkeler emekçilerinin aktif dayanışması için savaşımında uyumlaştırmaya çalışıyor. Federasyon, emekçilerin sosyal-ekonomik isteklerinin giderilmesi ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi uğrunda, emperyalist tekel tarafından emekçi çıkarlarına ve haklarına el uzatılmasına karşı ve özellikle çokuluslu kumpanyaların ölümcül eylemine karşı başarılı savaşımın birincil koşulu olarak uluslararası işçi sınıfının birliğine ulaşma yolunda elinden gelen çabayı gösteriyor.

TÜSTAV

Gerçek devrimci sınıf

Rene Urbany

Lüksemburg Komünist Partisi Başkan Yardımcısı

Emekçi yığınlarının sosyal değişimler isteği ve gitgide artan bu eğilim kapitalist dünyanın ana çizgisidir. Ağır ekonomik bunalım köklü sosyal-politik dönüşümler gerekliliğini daha büyük bir keskinlikle ortaya koydu, bu sorunu ön plâna çıkardı. Bugün yığınların bu istek ve eğilimini küçümsemeyi göze alabilecek, şu veya bu reformdan yana çıkmaktan geri durabilecek bir tek politik parti gösterilemez. Sağcı burjuva partileri ve sanayiciler birlikleri bile «reformist» olduklarını söylemekten çekinmiyorlar. Bunlar da «değişimler»den yana olduklarına kamuoyunu ikna etmeye çalışıyor, ama bunu «düzen» koşullarına bağlıyor, varolan düzeni, yani kapitalist düzeni yeni gerçekliklere uyarlıyarak «yetkinleştirme» yoluyla yapmasını istiyorlar.

Birçok ülkede politik savaşım öylesine kızışmış bulunuyor ki, artık pratik olarak, sözkonusu değişimlerin yönünü hangi sosyal-politik gücün belirleyebilecek ve gerçekleştirilmesine önyak olabilecek durumda olduğu sorunu ortaya çıkıyor. Yığınsal komünist partilerin varolduğu, işçi hareketindeki bölünmenin giderilmesinde kayda değer başarıların elde edildiği ülkelerde, köklü demokratik dönüşümlere, toplumu bu temel üzerinde yeniden kurmaya götüren yol, bütün anti-monopolist güçlerin politik bakımdan birleştirilmesinden, halk çoğunluğunun işçi sınıfı etrafında tekellerin egemenliğine karşı sınıfsız birleştirilmesinden geçiyor. Bu gibi koşulların ortaya çıktığı ülkelerin emekçileri, işçi partilerinin ve diğer demokratik, ilerici örgütlerin anti-monopolist programlarını gitgide daha çok destekliyorlar. Giderek, duruma sağcı sosyal-demokrasinin egemen olduğu kapitalist ülkelerde bile, yığınların değişiklik isteği sosyal-demokrat partilerin sıralarında gitgide büyüyen bir ayrışmaya sebep oluyor, bu ortamda sol akımların aktifleşmesine ve sendikalarda birleşme süreçlerinin güçlenmesine yol açıyor.

Bütün bunlar, değişiklikler isteğinin ve anti-monopolist savaşımın eskisinden çok daha yığınsal bir hal aldığından söz edilmesine olanak veriyor.

Tekelci sermayenin strateji uzmanları, buna bir ideolojik karşı-taarruzla, yığınların giderek artan protestosunu reformist akağa sürüklemeye çalışarak karşılık veriyorlar. Burjuvazi sağcı sosyal-demokrasiye gösterdiği desteği artırıyor ve «sosyal partnörlük» «teori» ve pratiğinin daha öte görütülmesini her araçla teşvik ediyor. Bütün yığınsal propaganda araçları şimdiki bu hedeflere ulaşma hizmetine koşulmuş bulunuyor. Büyük sermaye,

anti-komünizmi veryansın ederek, işçi sınıfı arasındaki bölünmeyi sonsuzlaştırmaya ve bir anti-monopolist güçler geniş politik bağlaşması yaratılmasını engellemeye bel bağlıyor.

Ama bu engelleme gitgide güçleşiyor. Durum ve koşullardaki yenilik odur ki, tekelci sermayenin ezgisini değişik ölçülerde hissetmekte olsalar bile, halkın bütün sınıf ve tabakalarının işçi sınıfı etrafında sınıksız birleşme objektif olanakları büyük ölçüde artmış bulunuyor.

Önce şu sorunun cevabını arıyalım: Kapitalist toplumun sosyal yapısında, emekçilerin anti-monopolist duygu ve düşüncelerini besleyen ve köklü toplumsal dönüşümler isteklerini artıran değişimler nelerdir?

Marks ve Lenin'in zamanında, en önde gelen kapitalist ülkelerde proletaryanın başlıca potansiyel bağlaşıkları, bağımsız küçük üreticiler (köylüler, şehir küçük burjuvazisi, esnaf), yani burjuvazi tarafından durmadan sömürüldükleri ve yıkıma uğratıldıkları halde, ona tamamen veya kısmen, az veya çok benzer ve yakın olan sınıf ve tabakalarıydı. Bugün sözü geçen ülkelerde, işçi sınıfının bağlaşıkları aktif nüfusun % 70-85'ini meydana getiren büyük ücretli işçiler ordusundan oluşuyor. Bu emekçiler üretim araçlarından yoksundur ve burjuvaziyle sınıfsal bağları da yoktur. Hizmetli ve memurların, mühendis-tekniyen ve idare kadrolarının bir bölümü ve kafa emeği işçilerinin diğer tabakaları (yöneticilerin ve memurların üst tabakası hariç) bunlar arasındadır. Bu tabakaların birçok temsilcisi, işçi sınıfının savaşımla gitgide daha çok dayanışma gösteriyor, yavaş yavaş sol güçlerden ve komünist partilerinden yana geçiyorlar.

Özellikle hizmetlilerin günümüzde halkın hızla büyüyen bu yığınsal tabakasının orta ve alt kategorileri gitgide daha büyük bir sosyal etkenlik gösteriyorlar. Bunlar emeğin karakteri bakımından gündün güne daha çok işçilere yaklaşıyorlar. Sosyal statüleri durmadan düşüyor, kararların alınmasına katılmaları azaldıkça azalıyor. Memur emeğinin makineleşmesi ve otomasyonu, onların sömürülmesi için endüstriyel metotlar doğuruyor. Sömürülen ücretli emekçiler olarak gitgide daha büyük sayıda hizmetli gerçek durumunu kavıyor. Bunların istekleri yasal olarak işçilerin isteklerine gitgide yaklaşıyor, bu isteklerle uyumlaşıyor ve artık grev silâhi da içinde olmak üzere proletaryanın savaşım metot ve biçimlerini daha enerjik olarak benimsemeye başlıyorlar. Hizmetliler ana yığını ile işçi sınıfı arasındaki bu yakınlaşma süreci, aralarındaki esaslı ayrımı ortadan kaldırmaya bile, bütünüyle kapitalist toplumun yazgısı bakımından elbette önemli sosyal-politik sonuçlar doğuruyor.

Aydınların önemi de çok arttı. Aydınlar da yığınsal bir sosyal tabaka oldu. «Serbest meslekli» kişilerin oransal payının azalmasına koşut olarak, ücretli emekçi sıfatıyla çalışan aydınların payı hızla arttı. Aydınların ana yığını ile ücretli emek işçisine dönüşmesi, bu tabakayı tekelci sermayenin ezgisine ve keyfilğine karşı daha duygusal hale getirdi. Birçok aydın züm-

releri burjuvaziyle düşünsel ilişkilerini kesmeye, sol gçlere ve işçi sınıfıyla bağlaşmaya doğru gitgide daha çok eğilim göstermeye başladılar.

işçi sınıfının geleneksel diyebileceğimiz bağlaşıkları arasında da ayrışma arttı. Sanayice gelişkin kapitalist ülkelerde, fermerler, şehirli küçük mülk sahipleri ve mal üreticileri, toplumun zenginler doruğunu oluşturanlardan çok, ücretli emek işçilerine gitgide artan bir yakınlık duyuyorlar. Doğal olarak, bu dediğimiz, artık bunları burjuvaziye bağlıyan bütün ilişkilerin kesildiği ve kendilerine özgü ikiyüzlülükten kurtuldukları anlamına gelmiyor. Bu süreç oldukça karmaşık ve çelişkilidir, zira küçük üretici, kapitalist üretimdeki durumu gereği olarak, belirli ahvalde büyük endüstriyel sermayeyle aynı safta görülebilir.

işçi sınıfı bu tabakaları kendine çekip kazanabilmek üzere daha dirençli bir savaşım gerekliliğiyle karşı karşıya bulunuyor. Bu işi, devlet-tekell kapitalizmi gelişmesinin bu tabakaların durumundaki kararsızlık ve sallantıyı durmadan artırması, bunların yıkıma uğramaları veya tekeller tarafından daha amansızca smrlmeleri tehlikesini yaratması epeyce kolaylaştırıyor. Örneğin, köylüler, sayıca hızla azalmakla beraber, toplumdaki rollerini gitgide aha iyi anlıyorlar; artık daha örgütlü ve dayanışmalı savaşım veriyor, tekellci sermayenin ezgisine karşı kendilerine özgü direniş biçimleri yaratmış bulunuyorlar. Aynı şey, çağdaş kapitalizmin özellikle hizmetler alanını genişletmek suretiyle durmadan yeniden ürettiği, ama insafsızca smrp yıkıma uğrattığı şehirli küçük üretici tabakaları için de söylenebilir. Büyük konserler tarafından sözleşmeler sistemi yoluyla sömürüldükleri için, birçok şehir küçük üreticisi, çok büyük güçlükler içinde kıvranıyor ve kendileri için bir gelişme perspektifi görmüyorlar. Bunların kişisel geliri bazan kalifiye işçilerin aylık gelirini pek az aşıyor. Demek ki, buğn yalnız ücretli emek işçilerinin tümünü değil, aynı zamanda küçük ve giderek orta sanayicileri sömürmekte ve ezmekte olan devlet-tekell oligarşisinin kendi hasımlarını kendisi doğurduğu sylenabilir.

Kısacası, anti-monopolist harekete destek olmak üzere bu tabakalar arasında da koşullar oluşmaktadır. Proleter olmıyan emekçi tabakaları, kendi yaşam deneyleri zoruyla, işçi sınıfı partilerinin ve sendika örgütlerinin politik isteklerini gitgide daha sık benimseyip dayanışma göstermeye başlıyor, örgüt ve toplumsal bilinç bakımından daha yüksek bir düzeye çıktıklarını ortaya koyuyorlar. İleri kapitalist ülkelerde, işçi sınıfıyla beraber, her zaman bilinçli ve aynı derecede olmasa bile, emekçi halkın bütün öteki sınıf ve tabakalarının bir avuç tekele karşı direnişe geçtikleri durumlar meydana geliyor. Genel seçimlerde üstün gelmek üzere çoğunluğun bağlaşması halinde ilkesel bakımdan birleşebilecek durumdaki politik ve sendikal örgütler bu tabakaların çıkarlarının ifadecisi oluyorlar.

Ne var ki, böyle bir bağlaşmada işçi sınıfının ne gibi bir yeri olacağı sorusu ortaya çıkıyor. Halkın teki emekçi tabakalarının köklü demokratik

dönüşümler isteğini gitgide artan bir kesinlikle dayattıkları yeni koşullarda, bu sınıfın yönetmenlik rolü, devrimci rolü devam edecek midir? Bu soruya doğru cevap verilmesi, işçi hareketindeki reformizm temsilcilerinin, proleter olmıyan tabakaların ruh halinde şimdi görülmekte olan kesinleşme ve kökleşmeyi, «işçi sınıfının rolünün azaldığı» veya hiç değilse işçilerin devrimci potansiyelinin diğer ücretli emek kategorilerinin devrimci potansiyeliyle «eşitlendiği» yolu savlarını, yani kendi uydurmalarını doğruladığı biçiminde yorumlamaya yatkın oldukları için de çok önemlidir.

Marksist-Leninistler, bilindiği üzere, kapitalizmin gelişmesinin her safhasında, işçi sınıfının objektif olarak en ardıcıl ilerici ve devrimci güç olduğunu kabul eden bilimsel teoriden hareket ediyorlar. Marks ve Engels, şu veya bu somut işçinin bilinç gelişiminin hangi düzeyde olduğuna bakmaksızın, işçi sınıfının tarihsel rolünün bu objektif karakterini belirterek şöyle dediler: «Sorun, şu veya bu proleterin, giderek tüm proletaryanın, belirli bir anda, hedefini hangi noktada gördüğü değildir. Asıl sorun, proletaryanın özlüğünün ne olduğu ve bu varoluşu gereği olarak tarihsel bakımdan ne yapmak zorunda olacağıdır.» (!) Tarihsel akış, Marksizmin kurucularının vardıkları sonucu, yani «kapitalizmin mezar kazıcısı» ve sosyalizmin kurucusu olma evrensel-tarihsel ödevinin proletaryaya ve bağlaşıklarına düştüğü hakkındaki sonucu doğruladı. Çağdaş kapitalist gerçeklik, her adımda işçi sınıfının Marks ve Engels tarafından keşfedilen ve kendisini yönetici devrimci sınıf, temel güç yapan ana belirti ve niteliklerin gücünü ve geçerliğini korumakta olduğunu kanıtıyor.

Gerçekten de, devlet-tekel kapitalizminin ekonomik sisteminde, emek ile sermaye arasındaki çelişki, eskisi gibi temel toplumsal çelişki olarak, işçi sınıfı da burjuvazinin başlıca karşıtı olarak kalıyor. Bu durumu, öteden beri tanık olageldiğimiz sayısız maskeleye denemlerine karşın, sözkonusu sınıf üretim araçlarından yoksun, reel yönetim işlevlerinden ve kararların alınmasına katılmaktan uzak durumdadır; yalnızca işgücünü satarak geçinmektedir, hem de iş ücreti ölçülerinin hiç bir zaman işgücünün değeri düzeyini aşmadığı koşullarda çalışmaktadır. Kapitalizm koşullarında (savajım verilerek elde edilen bütün kazanımlara karşın), bu sınıf, artık-değeri yaratan ve üretim sisteminde bağımlı bir durumu olan sömürülen sınıftır.

Öte yandan işçi sınıfı bugün de durmadan büyüyen sınıftır. Onun gelişme yasallığı öyledir ki, tarihin her belirli anında, «dışarı attığı»ndan daha büyük sayıda insanı «içine alır». İşçi sınıfı safları yıkıma uğrayan köylülerle, hizmetler kesiminden emekçilerle, maddi ve mânevi üretim alanında çalışan diğer ücretli emek işçileriyle sürekli dolar. Çağımızda işçi sınıfının yapısında oluşan değişimler, ne kadar önemli ve ciddi olursa olsun, bu sınıfın «aşındığı», «eridiği», «kaybolduğu»ndan söz etmeye yer vermez.

(!) K. Marks, ve Engels, Eserler, c. 2, s. 40.

XIX. yüzyılın sonuna doğru dünyada işçilerin sayısı 30 milyon kadarken, XX. yüzyılın yetmiş yılları ortasında yalnız gelişmiş kapitalist ülkelerde 200 milyondan fazla işçi olduğu bilinmektedir.

Ne var ki, proletaryanın gücü yalnız niceliğinde, sayısında değildir. Proletaryanın gücü, onun nüfus içindeki oransal payından ölçülemeyecek kadar daha büyüktür. Bu, nitelikçe de gelişen sınıftır.

Büyük kuruluşlarda gitgide daha çok birikerek, başlıca ulusal servetleri yaratarak kapitalist üretimin ortagöbeğinde yer alan çağdaş işçi sınıfı, sosyal-ekonomik politikanın genel doğrultusu üzerinde daha aktif bir etki yapabilmek üzere sağlam mevzilere sahip bulunuyor. İş yalnızca, grev gibi güçlü bir savaşım silâhına sahip olan işçilerin sözün tam anlamıyla «sanaoyin çarklarını durdurabilecek» durumda olmalarından ibaret değildir. Bugün onların gücünü, toplumun karşı karşıya bulunduğu problemlere kendi çözümlerini önerebilecek durumda olmaları daha büyük ölçüde belirliyor. Bilimsel-teknik devrim koşullarında, ilkönce işçi sınıfının kendisinin entelekt ve mesleksel-teknik düzey bakımından büyük ölçüde yüklenmiş olması, sonra da teknisyenler, mühendisler, bilim işçileri vb. gibi üretim sürecine doğrudan doğruya katılan bir bölüm kafa emeği işçilerinin işçi sınıfı sıralarına girmesi buna yardım ediyor. Daha yüksek öğrenim düzeyi ve genel kültürüyle, çağdaş işçiler, yalnız bilimsel sosyalizm fikirlerini kabule yatkın ve hazır olmakla, yalnız karmaşık sosyal-ekonomik ve politik problemler karşısında isabetle yön alma yeteneğinde olmakla kalmıyor, aynı zamanda kapitalizmin alternatifleri olabilecek kararların alınmasına aktif olarak ve yetenekle katılabilir durumda bulunuyorlar.

Bunda, işçi sınıfının, deyim uygunsa eğer, sosyal egoizmden yoksun olması özelliği de rol oynuyor. İşçi hareketi, dar treydünionist görüşlerden kurtulmasına koşut olarak, tüm ulusun, toplumun bütün emekçi tabakalarının çıkarlarının temsilci ve savunucusu olduğunu günden güne daha çok hissetmeye başlıyor.

Vaktiyle, V. İ. Lenin, devrim davasının meslek ve grup kapanıklığının zararlarına değinerek şunu belirtmişti: «Proletarya, ancak, dar meslek ve grup çerçevesi içinde kalmadığı, bütün sömürülen emekçiler yığınının önderi olarak toplumsal yaşamın her alanında ve her eyleme katıldığı ölçüde devrimci olur.»⁽²⁾

Bugün ilerici sendikaların eylemi yalnızca işgücünün en elverişli satım koşullarını sağlama çabasından ibaret değildir. Bu örgütler, üyelerinin doğal günlük çıkarlarını savunarak, bir yandan işçi sınıfının son hedeflerini de gözden uzak tutmuyor, öteki tabakaların haklı isteklerini de dikkate alıyor, işçi sınıfının potansiyel bağlaşıklarının zararına olabilecek hiç bir alışverişe girmiyorlar.

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 193–194.

Çağdaş proletaryanın ileri sürdüğü isteklerin yapısında, bütün emekçilerin, tüm halkın emellerine uygun düşen sosyal ve politik karakterli sorunlar ve hedefler gitgide ön plâna çıkıyor. İşçi sınıfı, ekonomik şiarları, toplumu esaslı olarak yeniden kurma sorunuyla, sosyalist gelişme yoluna geçilmesi sorunuyla daha sıkı birleştiriyor, bu sorunu kesinlikle ortaya koyuyor.

Treydünionizmin ve treydünionist bilincin işçi hareketinde artık büsbütün giderilmiş olduğunu düşünmek elbette abartma olur. Birçok memlekette sendikalar hâlâ sınıfsal ve uzlaşıcı olarak ikiye ayrılıyor. Burjuvazi, treydünionist istekleri de prensip itibarıyla kabul etmese bile, yine de kendisi için en tehlikesiz saydığı treydünionist bilinç biçimlerini aşılamaaya çalışıyor. Bundan başka, işçilerin, yalnızca kendi çıkarları için savaşım yürüttükleri takdirde, bunun diğer emekçi zümrelerinden izole olmalarına yol açtığını biliyor.

İlerici işçiler, geleceklerinin, yani «emek-sermaye» çelişmesini esaslı çözüme kavuşturmanın, kendilerinin ne dereceye kadar diğer emekçi tabakalarının çıkarlarının ifadeci ve savunucusu olmayı, onları arkalarından çekip götürmeyi başaracaklarına bağlı olduğunu gitgide daha çok gözönünde bulunduruyorlar. Ve biz komünistler, kendi payımıza, bu bağımlılığın işçi çevresinde elden geldiğince daha açık biçimde anlaşılması için elimizden geleni yapıyoruz. Avrupa komünist ve işçi partilerinin 1976 Haziranında yaptıkları Berlin Konferansı'nın sonuç belgesinde, işçi sınıfının «bütün emekçi yığınların, sosyal ilerleme ve tüm ulusun çıkarlarını savunan, toplumsal gelişmenin ana gücü»⁽³⁾ olarak nitelenip tanımlanmış olması rasgele değildir.

Demek ki, işçi sınıfı, bazı sübjektif tutkuların zoruyla değil, toplumdaki objektif yeriyle, çağımızın ana devrimci gücünü oluşturuyor. Tekelci ezginin acısını çekmekte olan diğer sınıf ve tabakalara gelince, bunların hiç biri, yine objektif nedenlerle, bütün emekçiler yığınına, tekellerin egemenliğine karşı, hem de toplumun yeniden kurulması için savaşıma kaldıracabilecek, önderlik edip arkasından götürebilecek durumda değildir. Bunların, düşünce ve duygularında köklü değişmeler olsa da esas uzlaşmaz çelişkili sınıfların arasında bir ara durumda oldukları dikkate alınmalıdır. Bu tabakaların sosyal bakımdan türdeş olmayışı, ideolojik ve örgütsel dağınıklığı, sosyal protestolarının belirli karakteri üzerinde olumsuz bir etki yapıyor. Yürüttükleri savaşımında, sosyal ve dar mesleksel sınırlılık, bu yüzden de tek başına ve ayrı ayrı eylemlere yatkınlık sık sık göze çarpıyor. Politik bölünme ve kararsızlık eskisi gibi bugün de küçük burjuva yığınının ana vasfını oluşturuyor. Bu nitelik çizgileri, onu, her soydan ve boydan, sağ ve sol «aşırınlık»a yem yapıyor.

İşçi sınıfı, diğer hiç bir sınıfın sahip olmadığı güçlü mesleksel ve politik

(3) «Yeni Çağ», sayı 8, 1976, s. 655.

örgütlere, savaşında etraflı deney edinmiş örgütlere sahip olduğu için de, yönetmenlik rolünü gerçekleştirmeye daha hazırlıklı durumdadır. İşçi sınıfına komünist partileri öncülük ediyor. Bilimsel Marksist-Leninist teoriyle silâhli olan bu partiler, işçi sınıfının çıkarlarının ve iradesinin ardıcıl ifadedi ve iletkenleri, toplumu sosyalist temeller üzerinde yeniden kurma davasının yılmaz savaşçılarıdır.

Komünistler işçi hareketinde birlik sağlanmasını ana ödevlerinden biri sayıyorlar. Son yılların deneyi, bu birlik ne kadar sağlam ve etkinse, sosyal ilerleme uğrunda savaşım koşullarının da o kadar daha elverişli olduğunu gösteriyor. Biz memleketimiz Lüksemburg'ta da pratik olarak bu kaniya varmış bulunuyoruz.

Daha önce komünistlerin ve sosyalistlerin yönetimi altında bulunan iki sendika birliğinin 1965 yılında bir tek örgütte birleşmelerinden sonra, memleketin yaşamında Lüksemburg işçi sınıfının etkisi gözle görülürcesine arttı. Sendikaların yeni tarife sözleşmeleri isteklerini desteklemek üzere komünistlerin girişimiyle ilân edilen 9 Ekim 1973 genel grevi ancak bu birliğin sağlanmasından sonra başarıya ulaşabildi. Birlik olmasaydı, aynı günlerde, başkentten 40 bin kadar emekçi dayanışma gösterisine çıkmazdı. Bu gösterinin baskısı sendikaların büyük sermayeyi geriletmelerine büyük ölçüde yardım etti. Memleketimizde 1930 yıllarından beri böylesine yığınsal bir çıkış görülmuş değildi. Bu olayların politik sonuçları 1974 parlamento seçimlerinde de görüldü. Bu seçimlerde, 50 yıldan beri ilk defa olarak, gerici Hıristiyan-Sosyal Halk Partisi iktidardan uzaklaştırıldı, sosyalistlerle liberallerin temsilcilerinden bir «orta sol» hükümet kuruldu.

Doğal olarak, bütün bunlar, hiç de köklü bir politik dönüm anlamına gelmiyordu ve gelemezdi. Sosyal-demokrat partisiyle ve bu partinin ideolojisiyle ilişkili olan bazı sendika önderleri, «sosyal partnörlük» prensiplerine bugün de dört elle sarılmaya devam ediyorlar. «Orta sol» paravanası arkasında, hükümet, bütün temel sorunlarda ve özellikle ekonomi alanında apaçık büyük sermaye yararına burjuva politikası güdüyor. Biz, birliğin, bütün bu problemleri çözüme kavuşturmaya yetebilecek sihirli değnek gibi şey olduğu kanısından elbette uzak bulunuyoruz. Şurda burda yaptığımız dikkatsizlikler yüzünden, komünistlerin birliği sürdürme çabaları, bağlaşıkları konusunda pek de titiz olmıyan sosyalistlere tekyanlı politik yararlar sağladı.

Ve buna karşın, işçi sınıfının ve örgütlerinin, sosyal ilerleme savaşımı seyri üzerindeki etkisinin arttığı bir gerçektir. Özellikle, sendikaların, gitgide günlük isteklerin dar çerçevesi içinde kapalı kalmak istemedikleri görülüyor. Örneğin, öncelikle sosyalist ve komünist partisine yönelik işçilerden oluşan «Letzeburger Arbechtersverband» («Lüksemburg İşçi Birliği») Sendika Birliğinin Kongresinde, sosyalistlerin hükümet eylemini şiddetle eleştiren, sınıf savaşımını artırma çağrısını içeren ve tüm emekçi halk

yararına köklü politik, sosyal ve toplumsal reformlar yapılması isteğini ön plâna süren bir karar kabul edildi. Bu eğilimlerde, toplumdaki rolü konusunda işçi sınıfında yeni bir bilinçlenmeye ilişkin ümitverici başlangıcı ve sınıfın bu bakımdan sahip olduğu olanakları görmemek elde değildir. Lüksemburg Komünist Partisi, bu başarıyı geliştirmek, bu olağanüstü önemli doğrultudaki eyleminde ortaya çıkarılan zayıflıkları gidermek için elinden geleni yapacaktır.

Bununla ilgili olarak, işçi sınıfının yönetmenlik rolü, hele sağcı-sosyalist, reformist partiler tarafından tartışılan ve kıyasıya hücumlara uğrayan bu rol sorunu, gerek teorik, gerekse pratik açıdan büyük bir kesinlikle karşımıza çıkıyor.

Bu partiler ve önderleri için, bilindiği gibi, her politikanın en önemli işi seçimlerde üstün gelmektir. Bütün meramları seçimlerde en çok oy almaktır. Bu nedenle, çoktan beridir, kendilerini dara sokan «işçi partileri» adından kurtulmaya yelteniyor, halkın sayıca daha büyük olan orta tabakalarının partileri olarak görünmeye çalışıyorlar. Ve bununla ilgili olarak da, işçi sınıfının evrensel-tarihsel ödevi konusundaki Marksist düşünceleri çöp sepetine atmış bulunuyorlar. Sağcı sosyal-demokratların görüşülerinde artık bu düşüncelere yer verilmiyor.

Ne var ki, işçi sınıfının rolünü küçümseme, anti-monopolist bağlaşma fikrini kabul eden sosyalistlerin teorilerinde de beliriyor. Onlar genellikle şöyle bir mantıkla fikir yürütüyorlar: Kapitalist toplumun yapısındaki çok büyük değişimler sonucu olarak, toplumun öteki sınıf ve tabakaları da işçi sınıfı kadar «devrimleşmiş» bulunuyorlar, ve bu nedenle de artık proletaryanın yönetici güç olarak ileri sürülmesine gerek yoktur. Üstelik, proletaryanın hegemonyası fikri, anti-monopolist bağlaşmanın bütün üyelerinin hak eşitliği prensibiyle çelişmektedir. Yeni koşullarda işçi sınıfının devrimciliğini ve yönetici rolünü vurgulamak diğer anti-monopolist güçlerin rolünü küçümsemek demektir. Öyle ki, proletaryanın yönetmenlik rolünden söz etmeksizin, sadece tekelci burjuvazinin karşısında yer alan «sınıfların cephesi» sözkonusu edilmelidir. Ve belki de, giderek, eylemlerin sosyal temelini daralttığı nedeniyle, toplumsal öncü kavramı büsbütün terkedilmelidir.

İşte böyle fikir yürüten sosyalistler, gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğu gibi, Lüksemburg'ta da, işçi sınıfının rolünü küçümsemeye çalışıyorlar. Giderek, artık «işçi sınıfı» ve «kapitalistler» terimlerini kullanımdan çıkarma denemeleri yapıyorlar. Bunların yerine, «işverenler» ve «işçiler» gibi ifadeler kullanmayı ve işi verenlerle alanlar arasında «sosyal partnörlik» üstüne fikir yürütülmesini yeğliyorlar. Sosyalistler «işçi sınıfı ve bağlaşıkları» demekten de kaçınıyorlar. Bunun yerine «emekçi halk» kavramını kullanıyorlar. Bu tür yaklaşım objektif olarak işçi hareketinin rolünü düşürmeye varıyor ve sosyalist partide küçük burjuva eğilimlerinin artmasına,

burjuvaziyle prensipsiz uzlaşmalara yol açıyor. Sınıf güçleri gerçek denge-
sinin tersyüz edilmesi ile uzlaşmaz çelişkili sınıflar arasındaki sınırın kaldı-
rılması arasında da çok az bir fark vardır. Ve sosyalist partinin basınında,
örneğin sendikalar, burjuva devleti ve büyük sermaye temsilcilerinin be-
raberce oturum yaptıkları Ulusal Ekonomik ve Sosyal Konsey gibi kurum-
lardan «sosyal partnörlük» organları olarak, buna katılanların hepsinden
de «ulusal canlı güçleri» olarak söz edilmekte olması rasgele değildir.

Demek oluyor ki, sosyalistlerin, anti-monopolist savaşında işçi sınıfının
ilerici ve yönetici rolünü reddetmeleri, bu sınıfın tüm toplumsal gelişmenin
itici gücü olma rolünü küçümseme anlamına, sınıf savaşımı devrimci ideo-
lojisinin yerine reformizm ve «sınıfsal işbirliği» ideolojisini koyma anlamına
geliyor. Tek sözle, böyle bir görüş, bizce, değişiklikler isteyen yığınların
enerjisini ancak yanlış yola yöneltebilir.

Lüksemburg komünistleri, sosyalistlerden ayrılmı olarak, anti-monopolist
bağlaşmada bütün katılanların hak ve ödev eşitliği prensipi ile tekellerin
ezgisine karşı bütün emekçi yığınlarının savaşımında işçi sınıfının yönet-
menlik rolü arasında her hangi bir çelişki yoktur. Komünistler bunların ayrı
şeyler olduğu kanısındadırlar. Politik bir birlik ve bağlaşma meydana ge-
tirmiş olan parti ve örgütlerin hak eşitliği tamamen yasaldir. Ve komünist-
ler bu bağlaşmada hiç de özel bir işlev, yönetmenlik işlevi istemiyor,
demokratizm prensiplerini dört elle tutuyorlar. Giderek, daha da öteye,
partnörleriyle, ileride, yeni sosyalist toplumu kurma döneminde de böyle
hak eşitliğine dayalı bir işbirliğinin mümkün olduğunu söylüyorlar.

Ama işçi sınıfının yönetmenlik rolünden söz edilirken, bu sınıfın kapita-
list toplumdaki objektif durumu, evrensel-tarihsel ödevi öngörülüyor. İşçi
sınıfı, uzlaşmaz çelişkili iki ana sınıf arasındaki çarpışmada, güçlü sosyal-
ekonomik savaşım araç ve biçimlerinden yararlanıyor, sosyal ilerleme yo-
lunda, emek ile sermaye arasındaki ana çelişkiyi köklü bir çözüme kavuş-
turma yolunda emekçi yığınlarını arkasından götürüyor.

Böylelikle, doğru biçimde anlaşılan işçi sınıfının yönetmenlik rolü fikri,
hiç de komünistlerin «kumanda» düşkünü bir tutkusunun ürünü değildir ve
düşmanlarımızın bazan göstermeye yeltendikleri gibi, işçi sınıfının bağ-
laşıklarını kendi bencil amaçları için «kullanma» denemesi olmaktan da
uzaktır. Bu fikir, her şeyden önce, savaşımın asıl ağırlığını yüklenmeye işçi
sınıfının hazır oluşunun ifadesini, kendini kurtarıırken, başkalarını da kur-
taracağı inancının ifadesidir. Kaldı ki, bağlaşıkların düşünce ve duygula-
rında radikalleşmenin anti-monopolist çoğunluğun utkusunu gitgide daha
reel hale getirdiği koşullarda, işçi sınıfının devrimci rolü azalmak şöyle
dursun, daha da artıyor. Bağlaşıkları, bu savaşımında işçi sınıfının artık sade
öncü olmakla kalmayıp, esas yapıcı güç olduğuna günden güne daha çok
inanıyorlar. İşçi sınıfına doğru yön alınması, tüm halkı kapsayan sava-
şımında onun hegemonyasını gerçekleştirme koşullarının yaratılması, anti-

monopolist bağlaşmanın sağlamlık ve etkinliğinin başlıca garantisidir. Kaldı ki, komünistler, anti-monopolist değışimler uğrındaki savaşımdaya olusacak dönümin halk çoğunluğunu yavaş yavaş sosyalizm fikirlerine götüreceği ümitlerini de gizlemiyorlar.

Bütün sosyalist devrimler deneyi, kapitalizmin ana çelişkinin, emek ile sermaye arasındaki çelişkinin çözümü safhasında işçi sınıfının tarihsel işlevinin özellikle önem kazandığını gösteriyor. Anti-monopolist çoğunluğun iktidara gelmesi halinde bile, uzun veya kısa bir süre için (ulusal özelliğe göre) işçi sınıfının şu veya bu biçim altında yönetmenlik rolü şüphesiz gereklidir. Bu rol, burjuvazinin direnişinin kırılması için, çoğunluğun sıralarında bölünme yaratma denemelerinin suya düşürülmesi için, toplumun sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması davasını sabotetmesine engel olunması için gereklidir. Bu rol, işçi sınıfının ve bağlaşıklarının bütün güç ve yeteneklerinin seferber edilmesi için gereklidir. Yoksa, bu güçler, gerek yerli, gerekse uluslararası burjuvazinin («sermaye kaçırmlar», ekonomik ablukalar ve çeşitli kundaklamalar örgütlemekten, «düzeni koruma» adına veya «güvenlik» düşüncesiyle devrimi yapmış olan ülkelerin işçilerine doğrudan doğruya karışmalara kadar) her soydan ve boydan sosyal sabotajlarına karşı koyamazlar.

İşçi sınıfının bu işlevinin yerine getirilmesini, bugün, dünya gelişmesinin esaslı etkeni haline gelen uluslararası işçi hareketi ve bu hareketin eseri dünya sosyalist sisteminin, uluslararası yumuşamayı, barışı sağlamaştırmayı ve halklar arasındaki ilişkileri iyileştirmeyi başarmış olmaları epey kolaylaştırıyor. Bu durum, emekçilerin sosyal istekleri ve hakları uğrındaki savaşımı için daha elverişli koşullar yaratmış, sosyal ilerleme yönünde eylemlirliği olanaklarını artırmış ve emperyalizmin manevra alanını daratmış bulunuyor.

Devrimci işçi hareketi tarihi, proletaryanın, değışik durumlarda, gerek silâhli, gerekse barışçı yoldan devrim koşullarında, diğer sosyal tabakalar bakımından yönetmenlik rolü oyniyabilecek yetenekte olduğunu göstermiş bulunuyor. Bugün birçok kapitalist ülkede barışçı yoldan devrim gündemdedir. Şimdi komünistler arasında, sosyalizme barışçı yoldan geçilmesi olanağından şüphe edenler azdır. Biz, bir yandan, bazı sosyalistlere kulak verildikçe akla geldiği gibi, önümüzde bir «kolay gezi» ve bir «olağan parlamento oyunu» olmadığını da gözönünde tutuyoruz. Kapitalist düzen çerçevesinde gerçekleştirilen bazı reformların toplamı hiç de devrim anlamına gelmiyor, zira iktidar sorununu çözümüyor. Barışçı yoldan devrime de zamanı geçmiş olan düzenin güçlerine karşı çetin bir politik savaşımdaya varılıyor. Biz sosyalizme barışçı yoldan geçilmesi için gereken ön koşulların varolduğu düşüncesinden hareket ediyoruz. Bu önkoşullar, işçi sınıfının yönetmenliği altında bütün emekçi sınıf ve tabakaların sıkı bağlaşmasının yaratılması olanağından, parlamento içi ve dışı savaşım biçimlerinin

maharetle bağdaştırılmasından, aynı zamanda işçi sınıfının devrimci potansiyeline, demokratik kazanımlara bekçi olma yeteneğine emekçi yığınlarının güveninden oluşuyor.

Tarihsel gelişmenin şimdiki aşaması, sosyal-ekonomik ve ideolojik-politik savaşım alanında, işçi hareketinde devrimci teori ve pratiği zenginleştirme alanında, komünistleri karmaşık ve ciddi ödevlerle karşı karşıya getiriyor. Bu ödevlerin başarıyla yerine getirilmesi, bizce, büyük ölçüde, çağımızın gerçek devrimci gücü olan işçi sınıfının kendisine düşen evrensel-tarihsel ödevi ne derece ardıcılıkla gerçekleştireceğine bağlıdır.

TÜSTAV

Orta tabakalar ve bağlaşımlar politikası

Rodolfo Mechini

İtalyan Komünist Partisi MK üyesi

İtalya'da işçi sınıfı, ara tabakaların, orta tabakaların önemli bir bölümünü kendinden yana çekmeyi başaramadıkça, devlet-tekelleşim kapitalizmine karşı, tekellerin egemenliğine karşı, İtalyan toplumunda demokratik ve sosyalist dönüşümler için yürüttüğü savaşta üstün gelemez.

Orta tabakalar kategorisine her şeyden önce toprak kiralayarak çiftçilik yapan köylüler ve yarıcılar, ücretli emek kullanmadan kendi başlarına çalışan küçük ve orta toprak sahipleri giriyorlar. Sanayide, ticaretle, hizmetler alanında küçük ve orta kuruluşlara sahip olanlar ve esnaflar gibi sosyal gruplar da bu kategoridedirler. Ensonra, memurlar, uzmanlar, öğretmenler din adamına kadar sözün en geniş anlamıyla aydınlar, serbest meslek temsilcileri, yani kültür ve sanat adamları, bilimci, yazarlar vb. bu tabakalar içindedirler.

İtalya gibi bir memlekette ara, orta tabakaların önemi büyüktür. Bu tabakaların önemini, ekonomide, sosyal alanda oynadıkları rol, sayılarının da gitgide artması belirliyor. Sayıca artışları, nüfusun artmasından ve aynı zamanda hizmetlere ve tüketim mallarına yönelik istemlerin gitgide çoğalarak yeni yeni bölgelere yayılmakta olmasından, eğitim sisteminin gelişmesinden, üretim ve dağıtım yapısını karmaşıklaştıran teknik ilerlemeden doğuyor.

Aşağıdaki rakamlar orta tabakaların sayısı hakkında bir fikir veriyor. Sanayi Bakanlığının verilerine göre, esnafların sayısı (çalıştıkları kişilerle birlikte) 1968 yılına kıyasla 1973'te % 10,3 arttı, böylece 1 milyon 367 bin kişiye buldu. ⁽¹⁾ 10–50 kişi çalıştıran küçük ve orta endüstri kuruluşları, çalışma bakanlığının verilerine göre, 1974 yılında 49, 151'e çıktı (bu kuruluşlarda 2 milyon 578 bin kişi çalışıyordu). Personeli 500 kişiyi geçen büyük kuruluşların İtalya'da 1.033 kadar olduğu (bunlarda 1 milyon 419 bin kişi çalışıyor) dikkate alınacak olursa, küçük ve orta sanayi kuruluşlarının ne büyük bir önem taşıdıkları kolayca anlaşılır. ⁽²⁾ 1974 yılında, toptan ticaret alanında 105 bin kuruluş, perakende ticaretle 840 bin, hizmetler alanında ve otellerde 192 bin kuruluş vardı. ⁽³⁾

(*) «İşçi sınıfı ve bağlaşımları» konusu üzerinde fikir değiş tokuşu materyalleri. Bak: «Barış ve Sosyalizm Problemleri» («Yeni Çağ») dergisi, sayı 7, 9, 10, 11, 12, 1975; sayı 1, 2, 5, 7, 1976.

⁽¹⁾ «Quaderno N 10, gennaio 1976, p. 6.

⁽²⁾ Yine orada.

⁽³⁾ «Quaderno» N 11, marzo 1976, p. 26 (Veriler Sanayi Bakanlığı materyallerine göre açıklanıyor.)

1970 yılında köylerde 14,4 milyon hektar arazide çalışan 3 milyon 119 bin çiftçi ocağı vardı. Bunlar, ücretli işçi kullanılmadan, doğrudan doğruya arazi sahipleri tarafından işletiliyordu. Bu çiftçi ocaklarının yaklaşık olarak yarısı (1 milyon 393 bini) 5 hektara kadar araziden oluşuyor (bunların arazi toplamı 3,5 milyon hektar). 287.300 işletmede, ücretli işgücü kullanılarak veya yardımcıların katılımıyla; 130.400 işletmede de yarıcalılık ve kesimcilik yoluyla çalışılıyor. (4)

Devlet-tekkelci kapitalizminin son yirmi yıl içindeki gelişmesi, memleketin sosyal-ekonomik yapısını bir hayli değiştirdi. Köy ekonomisi üretim kesimi hissedilir ölçüde sınırlandı. 1960 yılından beri bir milyon kadar küçük çiftçi ocağı yok oldu. 1970 sayımına göre, 1960-1970 döneminde işlenir arazi 3,5 milyon hektar kadar azaldı; 1,5 milyon hektar arazi de artık tarım arazisi sayılmıyor. (5) Özel sektörün gayri safi geliri içinde köy ekonomisinin payı 1951-1953 yıllarında % 24,6'dan 1971-1974 yıllarında % 10,9'a düştü. (6) Köy ekonomisinde çalışanların sayısı 1962 yılında 5 milyon 823 bin kişiden 1974'te 3 milyon 111 bine indi, ya da İtalya halk ekonomisinde çalışanlar toplamının % 29,1'inden % 16,4'üne düştü. (7)

Köylerden kentlere yığınsal göç, bütün ülkelerde görülen bir olaydır, ve nedenleri bilinmektedir. Ama memleketimiz ve galiba genellikle bütün gelişmiş kapitalist ülkeler sözkonusu olunca, köy ekonomisinde durum da, bunun bütün problemlerinin de derin değişikliklere uğradığını belirtmek gerekir. Yeni teknik araçlar, fermaların makineleştirilmesi ve kimyasallaşma, işgücü gereksinmesini hissedilir derecede azalttı. Orta ve küçük işletmelerin bütçelerinde endüstriyel ürün harcamaları bölümünün artma-

(4) Istituto Centrale di Statistica, 11 Censimento generale dell'agricoltura, 25 ottobre 1970; vol. 11, Roma, 1973.

(5) «L'Unita», 3 giugno 1976, p. 7.

(6) Annuario di contabilità nazionale dell'ISTAT, 1974, vol. IV, verilerine göre hesaplanmıştır. Ayrıca bak: «Rinascita», 12 dicembre 1975, p. 23.

(7) ISTAT, Annuario di statistiche del lavoro, 1974, Relazione generale sulla situazione economica del paese, 1974. İtalyan köyünden yığınsal kentlere akın, hizmetler alanında işgücü artışına yardım etti ve bu alanda çalışanlar sayısı 1951'de 5 milyon 250 bin kişiden 1972'de 7 milyon 723 bin kişiye çıktı, bir başka deyişle bütün çalışanlar toplamının yaklaşık % 40'ını buldu (1974'te bu oran % 39,8'di) Hizmetler alanında çalışanlar sayısının artışı, daha çok devlet kuruluşlarında çalışanların azalmasıyla oluştu. Bu kuruluşlarda, on yıl içinde (1961'den 1971'e kadar) artış % 59,4 oldu (özel sektörde yalnız % 16,9). Diğer memleketlerdeki durumdaki ayrımlı olarak, İtalya ekonomisinin üçüncü kesiminde artış, sanayideki istihdam artışıyla atbaşı gitti, ama sanayideki artıştan bir hayli daha çabuk oluştu. Hizmetler alanı dallarında istihdam dağılımını aşağıdaki 1972 yılı verileri gösteriyor (bin kişi hesabıyla): Ticaret ve belediye hizmetlerinde 2.766; taşımacılık ve ulaştırımda 1.062; kredi ve sigortalarda 319; diğer hizmetlerde 1.726; devlet kesiminde 1.850. Bak: «Critica marxista» № 6, 1975, pp 157, 158, 162.

sına karşın, köy ekonomisi işçilerinin ücretlerine ayrılan bölüm gitgide küçülüyor. Bu işletmelerin sahiplerini en çok düşündüren başlıca problemler, artık köy ekonomisi işçilerinin ücret düzeyini belirleyen sözleşmelerin imzalanması değil (bu problemler yerli yerinde kalsa bile), büyük sanayi ile, bankalarla ödeşmeler, iç ve uluslararası pazarla ilişkiler, tarım ürünleri fiyatları ve dolayısıyla hükümetin ve Ortak Pazar'ın politikasıdır. Köydeki orta tabakaların baş düşmanı artık daha çok köy ekonomisi işçileri federasyonu değil (bu problem de yerli yerinde kalsa bile), özel ve devlet-teknelci sermayesi ve bununla bağlı büyük toprak sahipleridir. Bu büyük toprak sahiplerinin «*confagricoltura*» denilen, *arazi kiralarnı ve genellikle asalak sınıfların çıkarlarını savunan bir örgütü vardır.*

Böylece, bir bütün olarak işçi hareketiyle küçük ve orta tarımcılar arasında bağlaşma için objektif bir temel vardır. Fakat bu tarımcının artık bir zamanki okuma-yazmasız, cahil ve yoksul köylü olmadığını gözönünde bulundurmak gerekir. Kaldı ki, bu tipten köylüye memleketin küçük ve en geri bazı ücra köşelerinde hâlâ rastlanabiliyor. Genellikle bugünkü İtalya'da çiftçinin yaşama tarzı, şehirdeki küçük ve orta işletme sahibinin yaşama tarzından hiç bir suretle veya hemen hemen hiç bir suretle farklı değildir. İşçiler ile köylüler arasındaki bağlaşmaya ilişkin klasik şemalar memleketimizin bugünkü sosyal gerçekliğine cevap veremez. İşçi hareketi ile köylüler arasında bağlaşma daha başka türlü gerçekleştiriliyor, çünkü köylü hem aktif olarak maddi nimetler yaratıcısıdır, hem de çağdaş teknik araçlar kullanan yüksek kültürlü işçidir. İtalyan köylüleri, çoğu hallerde artık pasif, dağınık ve örgütsüz bir güç değildirler. Ekonomik, sosyal ve politik savaşımında, bu köylüler, şimdi henüz bir bütün olarak birleşmemiş bulunan bağımsız örgütlerin üyeleri sıfatıyla aktif bir eylem gösteriyorlar. (6) Köylülerin birlik olma emeli, ileri sürülen istekler ile bunların giderilmesi yönündeki somut savaşımın bütünlüğü gibi sağlam bir temele dayanıyor. Köy emekçileri, genellikle, köy ekonomisinin gelişmesi için ve dolayısıyla memleketi bunalımdan çıkaracak ve köy ekonomisine İtalyan ekonomisi içinde yaraşık yeri sağlayacak yeni bir ekonomi politikası için savaşım yürütüyorlar.

İşçi sınıfının bağlaşmalar politikasını doğru biçimde kurabilmek için (besbelli ki, ancak doğru bir politika olumlu sonuçlar verecektir), büyük sosyal gruplar oluşturan orta tabakaların belirlenmesinde ve sıralanma-

(6) İtalyan köylülerinin üç örgütü var: Hıristiyan-Demokratların ardından giden ve tutucular tarafında yönetilen en büyük sayıda örgüt olarak Küçük Çiftçiler Konfederasyonu; eylem birliğinden yana, ilerici ve demokratik örgütler olarak İtalyan Tarımcılar Birliği ve Ulusal Köylüler Birliği. Bundan başka, bir de Köy Ekonomisi İşçileri Ulusal Federasyonu vardır. Bu federasyon, bütün benzeri örgütlerin birleşmesi sürecine yardım etmek amacıyla ve Köylü Kongresinin toplanma tarihiyle ilgili olarak statüsünü değiştirdi, CGIL'inin ortak üyesi haline geldi.

sında işi basitleştirmekten kaçınmanın önemi vardır. Memleketimizde bu konudaki tartışma epeyce büyük bir ilgi uyandırdı. Görüşmelere değişik ideolojik-politik kanılara sahip nice araştırmacılar katıldılar. Orta tabakaların büyümesi gibi objektif bir olayla ilgili olarak, bu olayın klişecilikten kaçınılarak teorik bakımdan incelenmesi gerektiği açık bir gerçektir. Burada, orta tabakaların sürgit geçerli olacak kesin bir sıralamaya tabi tutulması sözkonusu değildir. Hiç de türdeş olmayan, çıkarları karmaşık ve çelişik olan, değişik sosyal ve kültürel durumlar alan tabakalar, yalnızca herhangi bir orta veya küçük burjuva sınıfı olarak ele alınmamalıdır; bunlar daha çok toplumda değişik bir durum alan ara tabakalardır. Bundan başka, bu tabakaların sınıflanmasında, gelir düzeyi, üretim ve dağıtımda aldığı yer, toplumda oynadığı rol gibi birbirinden kopuk elemanların ölçüt olarak kullanılması doğru olmaz. Bizce bu elemanlar birbirinden ayrılmaz, karşılıklı ilişkileri gözetilerek bir bütün halinde ele alınmalıdırlar.

Doğaldır ki, böyle bir yazı çerçevesi içinde derin teorik araştırmalara gitmek olanaksızdır. ⁽⁹⁾ Ama burada birkaç önemli noktayı belirtmek istiyoruz. Her şeyden önce İtalya'da bazı kişilerin yandaş oldukları tezle, yani ara tabakaların yığınsal artışının, daha somut olarak küçük memur burjuvazisindeki artışın İtalyan toplumunun «proleter olmaktan çıkması»na tanıklık ettiği teziyle hemfikir değiliz. Gerçekten böyle bir artış görülmekte olsa da, bu olay, işçilerin durum bakımından küçük burjuvaya dönüştüğü demek değildir. Öte yandan İtalyan toplumunun proleterleştiği savı da doğru değildir. Sözkonusu savla, yalnızca üretimde angaje memurların durumunun işçilerin durumuyla benzeştiğinin belirtilmek istendiği halde bile, bu görüşe katılamayız. Aslında berikilerle ötekiler arasında çok büyük bir ayırım vardır.

Proleterleşme tezi toplumda klasik ikili kutuplaşmanın belirginleşmesi yararına bir kanıt olarak ileri sürülürken, «proleter olmaktan çıkma» tezinin sınıfların ortadan kalkmasına ilişkin bir kanıt olarak kullanıldığını görmek zor değildir. Her iki halde de, İtalya'da devlet-tekel kapitalizminin gelişmesine özgü karmaşık olgular ve bunların sonuçları hafife alınıyor, basitleştirmeye kaçılıyor. Stratejik ve politik plânda, bu iki sav da aynı kapağa, yani işçi sınıfı için artık bağlaşımlar problemi diye bir şey kalmadığını düşüncesine çıkıyor.

Gerçekte, «orta tabakaların İtalya'da görüldüğü biçim ve ölçülerde büyümesi, hiç bir klişeye uymıyan objektif ve sübjektif karakterli ekonomik ve politik etkenlerin bir hayli karmaşık olarak birbirine örülmesinden ileri geliyor ...». ⁽¹⁰⁾ Bunu belirtmenin önemi vardır, çünkü burada işçi sınıfı

⁽⁹⁾ Bununla ilgili olarak bak: «Rinascita», 27 dicembre 1974, 3 gennaio 1975, 10 gennaio 1975, 7 febbraio 1975, 14 febbraio 1975, 28 febbraio 1975, 7 marzo 1975, 21 marzo 1975, 11 aprile 1975, 18 maggio 1975, 27 giugno 1975.

⁽¹⁰⁾ «Rinascita», 27 giugno 1975, p. 21.

ve bu sınıfın partileri sözkonusudur ki, bunların doğru ve cesaretli bir bağ-
laşmalar politikası işleyip uygulamaları, memleketi yenileme savaşımına
elden geldiğince çeşitli politik ve sosyal güçleri çekmeleri gerekir. Politik
güçlerin büyük çeşitliliğinde kendini gösteren katmanlar halinde çok
değişik ve karmaşık sosyal yığılma İtalyan gerçekliğinin karakteristik bir
çizgisidir. Politik alana sosyal bağlaşmalar götürmeyi amaçlayan her poli-
tika, plüralist toplum prensiplerini reddetmekten kaçınmalı, İtalyan komü-
nistlerinin yaptıkları gibi, bunları kabul etmelidir.

İtalyan komünistleri, ara tabakalara ve bunlarla çalışmaya ilişkin poli-
tika üzerinde büyük bir dikkatle duruyorlar. Bu bir bakıma da, orta taba-
kalarla çalışmanın işçi sınıfı ve partileri tarafından küçümsenmesinin, 1920
yıllarında bu tabakalar içinde yığınsal bir temel ve duygulara beraberiği
bulan faşizmin doldurup yararlandığı bir boşluk yarattığını görme acı
deneyinden ileri geliyor. Şili deneyi de, bütün özellikleriyle, orta tabakalar
konusunda, doğru, sekte olmıyan, aşırı olmıyan bir politika gütmenin
önemini ve gerekliliğini ortaya koyuyor. Kanımızca, Şili'de ordu bir infazcı
rolüne, sınıfsal bağlaşmalar sosyal plânında oynanan sahnede son aktör
rolüne girdi. Ve Şili Komünist Partisi yönetimi bunu açıkça hissediyordu.

Ara tabakalarla çalışmada İtalyan komünistleri 1956'da yapılan İKP
VIII. Kongresinin kabul ettiği Programda saptanan doğrultuyu kılavuz
ediniyorlar. Bu belgede şöyle deniliyor: «... açıkça bilinmelidir ki, orta
tabaka gruplarının, yeni, sosyalist ilişkilere, ya da sosyalist tipten ilişkilere
geçmeleri, ancak bunların ekonomik çıkarları, bu geçişe serbestçe karar
vererek razı olmaları ve sosyalizm yolunda gelişen demokratik toplumda
ekonomik eylemlerinin güvence altına alınacağına inanmalarıyla olacaktır.»⁽¹¹⁾ Bundan, bizim bugün ileri sürdüğümüz iki tez doğuyor. Birincisi,
biz, «... gerçekten, her şeyin millileştirilmesi gerektiği kanısında değiliz.
Tersine, devlet sektörünün, kooperatif kesiminin, geniş bir özel kesimin
birada varolacakları biçiminde bir ekonomik gelişmenin gerçekleştirilmesi
gerektiği düşüncesindeyiz.»⁽¹²⁾ İkincisi, eğer bugüne kadar küçük ve orta
kuruluşların büyük kuruluşlara önemli derecede bağımlı buldukları ve
Hıristiyan-Demokrat Partisinin etkisi altında oldukları bir gerçekse, biz
komünistler bir bağımlılıktan ötekine geçilmesini istemiyoruz. Bizim çalış-
mamız, orta üretici tabakaların ekonomik çıkarlarının savunulmasına, haklı
isteklerinin desteklenmesine, bunların kooperatifleşmeye ve birlikler mey-
dana getirmeye teşvik edilmesine yöneliktir. Biz, geniş bir plânda, bu
tabakaların örgütlenmelerine, kendi çıkarları açısından memleketin de-
mokratik, ilerici, anti-monopolist yönlerde gelişmesi üzerinde politik etki
yapmalarına elverişli koşullar yaratmaya çalışıyoruz.⁽¹³⁾ Biz, işçi sınıfıyla,

(11) İtalyan Komünist Partisi VIII. Kongresi belgeleri. Moskova, 1957, s. 176.

(12) «Orientamenti nuovi» N 1, marzo 1976, p. 4.

(13) Küçük ve orta sanayicilerin kendi örgütleri var (İtalyan Küçük ve Orta
Sanayi Konfederasyonu), fakat bunların önemli bir bölümü İtalyan Sa-

köylülerle, ara tabakalarla bağlaşma konusunda bunların rızasını almayı ödev sayıyoruz. Kaldı ki, bu sınıf ve tabakalardan hiç biri diğeri ikisi olmadan edemez. Öyle ki, ya yeniye doğru, daha yüksek sosyal-ekonomik gelişme düzeyine doğru *beraber* yürüyecek, ya da *beraberce* yokolup gitme yolunu tutacaklardır. İşte bu düşüncelerin ışığı altında, gerek üç büyük akım (komünist, sosyalist ve katolik) arasında anlaşma amaçlı önerimizin esasları, gerekse tarihsel uzlaşma perspektifinin önemi daha açık belirtilmektedir.

Bu tür bağlaşmanın gerçekleştirilmesi her şeyden önce işçi sınıfının yönetmenlik rolünü oynama yeteneğine bağlıdır; bu bir yere kadar da sendikaların tutum ve eylemine, aynı zamanda büyük sanayi, küçük ve orta kuruluşlar konusunda ayrımlı politika uygulanmasına bağlıdır. Biz emekçilerin çoğunluğu tarafından bu düşüncelerimizin iyi kavrandığını ümit etmekte kendimizi haklı sayıyoruz. Ama pratikte daha birçok güçlük var, ve problemlerin karmaşıklığını, varlığı kaçınılmaz objektif çelişkileri dikkate alarak söylersek, bu güçlükler kuvvetle hissediliyor. İşte ücretli emek işçilerinin çıkarlarını hiç bir suretle zedelemeyecek olumlu çözümleri dur-dinek bilmeden ve özenle araştırma gerekliliği bundan ileri geliyor. Ama kooperatif eğilimleri kesinlikle suçlama, bunlarla sürekli savaşım, geneli özele kurban eden anlayışa karşı, bütün sektörlerlik belirtilerine karşı savaşım gerekliliği de bundan doğuyor. Memleketimizde bunların ikisi de eksik değildir ve örnekleri de boldur. Aşırı grupların «İşçilere daha yüksek ücret, bakkallara daha az para!» türünden sloganları, işçi sınıfının yönetmenlik rolünü ve mevzilerini korumasına yardım etmiyor. Bugün işçi sınıfının yalnız eline geçecek ücreti düşünmesi, kapitalist sistemi perişan eden bunalıma kulak asmaması gerektiğini savlayan ve böylece işçi sınıfı kısır ve intihara eşit bir operaiöizm (14) getosuna kapatabilecek olanların denemeleri sonuçsuz bırakılmalıdır.

Gerçekte şimdiki bunalım bütün emekçilere ve öncelikle işçi sınıfına dokunuyor. Bu sınıfın emek karşılığı ücretini ve işyerini savunması gerekiyor. Bu savaşımında, bunalımı giderme problemlerinin çözümüyle ters düşmesi doğru olmaz. İşçi sınıfı, işsizlerin yazgısı konusunda, bütün sosyal tabakaların ve bu arada ara tabakaların yaşama koşulları konusunda, memleketin genel problemleri konusunda sorumluluk yükümlenmelidir. Bunalımı giderme konusunda kendi çözümünü önermeli ve bu çözüm için

nayi Konfederasyonu'na (Confindustria) giriyor. Tüccarlar ve hizmet alanında küçük kuruluşların sahipleri iki ayrı örgütte birleşiyorlar: Conf-commercio ve Conf-esercenti. Esnafın üç örgütü var: Esnafın Ulusal Konfederasyonu (ki bugün «Confindustria Generali» ile bağlıdır), ve hıristiyan-demokrat yönelimli olan ve şimdi birlik olma eğilimiyle tanınan Esnaf Birlikleri Konfederasyonu.

(14) İtalyanca «operaiö» (işçi) sözcüğünden; savaşımında dar işçi hedefleri gözetme anlamında. *Not. red.*

savaşım yürütmelidir. İşçi sınıfı yönetmenlik rolünü yalnız ve yalnız böyle kökleştirir; bu yoldan bunalımın suçlusu olan tekelci burjuva sınıfını böyle bir rolden yoksun eder, böylelikle de bunalımın nedenlerini gidermiş olur.

Doğru bir bağlaşımlar politikası gütmek bir yandan da dogmatizmin her türlüüne karşı savaşım gerektiriyor. P. Togliatti, partinin yalnızca «formüller belirleyerek ve bunları belleyerek, varsayımlar tartışarak» kendi kabuğuna çekilip kalmasının doğru olmadığını, «emekçiler, köylüler, aydınlar, üretici orta tabakalar arasında, halkın bütün tabakaları içindeki çalışmasında yeni başarılar elde etmek için çalışması» gerektiğini vurguluyordu. Bu erekle de, «eylemlerimizi geliştirmede yeni yollar aramızı engellemek, ellerimizi bağlamak ve hareketimizi durdurmak için iki yandan da 'tabu' yaratan her biçimde sekterliği ve her türlü dogmatizmi silkip atmamız.»⁽¹⁵⁾

Memleketimizde 15 Haziran 1975 seçimleri, ardından da 20 Haziran 1976 seçimleri, orta tabakaların henüz yeterli olmasa da önemli bir bölümünün yurttan ve yurt dışındaki en gerici ve tutucu güçlerin başvurdukları korkutmaca ve şantajlara pabuç bırakmadığını ve İtalyan Komünist Partisi'ne oy verdiğini gösterdi. Ama bu ara tabakaların kayda değer bir başka bölümü ve aynı zamanda diğer halk tabakaları da, ılımlı adaylara oy vererek, önemsiz de olsa, Hıristiyan-Demokratların durumunu bir yere kadar güçlendirdiler. Ama bu, elbette ki, sözkonusu tabakaların, komünizme karşı türdeş ve toplu bir blok, bizim yeni politik ve ekonomik örgüt biçimleri önerimizi dışarda bırakabilecek bir blok isteğiyle karşı karşıya olduğumuz anlamına gelmiyor. Bizce, bu, ilerici ve demokratik dönüşüme orta tabakaların objektif ilgisinin, umdukları yararın henüz onların objektif bilincine (seçim oylamasında kendini gösterecek derecede) uymadığı demektir. Biz bu sosyal güçlerin gerçek görüş ve tutumlarının seçimlerdeki oylamalarının sonuçlarına bakılmaksızın ele alınması gerektiği düşüncesindeyiz. Bu nedenle, yığınsal politik hareketin daha geniş ölçüde geliştirilmesi gerekiyor. Orta tabakaların tutumu, bizden de ideoloji ve kültür alanında daha tam ve kesin eylemler istiyor. Bu eylemler, politik girişimlerle birlikte, objektif sınıfsal çıkarlar ile ekonominin, sosyal ilişkilerin ve kurumların demokratik ve sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması gerekliliğini sübjektif olarak kavramanın uyumlaştırılmasına yardım edecektir.

⁽¹⁵⁾ P. Togliatti. La questione dei ceti medi. Roma, Editori Riuniti, 1973, p. 83.

Köylüler sosyal değişimler savaşımında İşçi sınıfı ve bağlaşıkları

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin sayfalarında bir yazı dizisi halinde devam edegelen «İşçi sınıfı ve bağlaşıkları» konulu tartışmayla ilgili olarak, genel teorik problemler komisyonu'nda, zamanımızda işçi-köylü bağlaşıklığı problemleri üstüne bir fikir değiştokuşu yapıldı. Bu görüşmelere şunlar katıldılar: A. Kohen, Arjantinli gazeteçi; L. Padilla, Boliviya Komünist Partisi MK üyesi; J. Soares, dergide Brezilya Komünist Partisi'nin temsilcisi; Z. Karkabi, İsrail KP MK Sekreteri; A. Haba, Irak Komünist Partisi MK üyesi; S. Sudiman, Endonezya Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi; M. Doig, Kanada Komünist Partisi MK Merkez Yürütme Komitesi üyesi; A. Stavrou, dergide Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi'nin temsilcisi; A. Mosquera, Kolombiya Komünist Partisi MK üyesi; B. Gonzalez, Panama Halk Partisi MK aday üyesi; A. Dansoko, Afrika Senegal Bağımsızlık Partisi MK Politbüro üyesi; Y. Garro, Suriye Komünist Partisi MK üyesi; S. Sierra, Uruguay Komünist Partisi MK üyesi; H. Lava, Filipinler Komünist Partisi MK üyesi; V. Fazio, dergide Şili Komünist Partisi'nin temsilcisi; V. Molefe, dergide Güney Afrika Komünist Partisi temsilcisi; H. Sakamoto, dergide Japonya Komünist Partisi'nin temsilcisi.

Bu görüşme hakkında aşağıda okuyucularımıza sunduğumuz genellemede, başlıca olarak, tartışma seyri içinde yayınladığımız yazılarda gerektiği kadar açıklığı kavuşturulmamış olan köylülerin sosyal-ekonomik durumu ve devrimci olanakları sorunlarını ⁽¹⁾ dikkate alıyoruz. Ve bu yazı hazır-

(1) «İşçi sınıfı ve bağlaşıkları.» SSCB Bilimler Akademisi Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü'nün tezleri, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» («Yeni Çağ»), sayı 7, 1975; L. Müller. «Tarım sorununun anti-monopolist içeriği» (sayı 10, 1975); R. Kenny. «Yeni gelişmeler incelenmelidir» (sayı 10, 1975); E. Macaluso. «Yeni gerçeklik işçi-köylü bağlaşıklığının temellerini sarsmıyor» (sayı 10, 1975); G. Panicidis. «İşçi-köylü bağlaşıklığı çözümleyici etken olarak kalıyor» (sayı 10, 1975); İ. Sinha. «Köylülerin durumu ve devrimci olanakları» (sayı 11, 1975); H. Safari. «Kavramların bilimsel açıklığı» (sayı 11, 1975); S. Sudiman. «İktidarın yapısı ve bağlaşma problemi» (sayı 1, 1976); N. Kianuri. «Demokratik aşamada sınıf güçlerinin yer alımı» (sayı 2, 1976); A. Kohen. «Dönüşümler stratejisi ve sınıfsal bağlaşmalar» (sayı 7, 1976); R. Mechini. «Orta tabakalar ve bağlaşmalar politikası» (sayı 12, 1976).

lanırken, dergide İtalyan Komünist Partisi'nin temsilcisi olan M. Rossi'nin komisyona sunduğu materyalden de yararlanmıştı.

EMPERYALİZM VE KÖYLÜLER

Son yıllarda köylülerin savaşımında görülen kayda değer yükselme ve hareketin içeriği ve hedeflerinin genişlemesi bu savaşımın karakteristik yönüdür.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde, köylülerin savaşımı, gitgide daha büyük ölçüde, emperyalist egemenliğin asıl temelini, yani tekellere ve bunların çıkarlarını dile getiren devlete karşı yöneliyor; işçi-köylü bağlaşıklığı problemi de her şeyden önce anti-monopolist koalisyon kurma sorunu olarak ele alınıyor.

M. Doig. Çağdaş kapitalist köy ekonomisinin tekelci sermayeye tamamen bağımlı hale getirilmesiyle, burjuva toplumunun ana sınıfsal çelişmesinin (burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişki) yanısıra, tekeller ile emekçi köylüler arasındaki çelişki de alabildiğine sertleşiyor. Tekeller köy ekonomisi ürünlerinin ve aynı zamanda köy ekonomisinde kullanılan malların sürümünü kontrol ediyor, doğrudan doğruya köy ekonomisi üretimi alanına sokuluyorlar. Burjuva devleti fiyatlar, devlet yardımları ve krediler politikasıyla büyük kapitalist işletmelerin gelişmesini teşvik ediyor. Devletin güttüğü büyük sermaye politikası, köy ekonomisinin gelişmesine ilişkin en önemli problemleri çözmekten, köylülerin çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirmekten aciz olduğunu göstermiş bulunuyor.

H. Sakamoto. ABD emperyalizmiyle sımsıkı bağlı ve bu emperyalizme bağımlı olan tekelci sermaye, Japonya köylülerinin başlıca düşmanıdır. Japonya köylüleri de, diğer gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğu gibi, tekellerin taarruzuna karşı aktif bir savaşım yürütüyorlar. Bunun başlıca konusu, pirinç için âdil fiyatlar, köylülerin harcamalarını karşılamaya, ailelerinin gerekli yaşam düzeyini sağlamaya yeterli fiyatlar belirlenmesi uğrunda savaşımıdır. Pirinç fiyatlarını, politikası köylü yığınlarının çıkarlarına değil, tekelci sermayenin ve Amerikan emperyalizminin çıkarlarına hizmet eden hükümet belirlediği için, köylü çıkarlarının ağırlık merkezi yavaş yavaş büyük sermayenin en tehlikeli bulduğu politik alana kaymaya başlıyor.

M. Rossi. İtalyan köylülerinin problemleri ve istekleri açık ve somut. Bunlar, köy ekonomisi ürünleri üretimi ve sürümü koşullarını iyileştirmeye yönelik hükümet tedbirleriyle, Ortak Pazar'ın köy ekonomisi politikasında değişiklik yapılmasıyla, toprak kiralalarının azaltılması amacıyla toprak ilişkilerinin değiştirilmesiyle, toprak sorunlarında bölge idare organlarına tam

yetki tanınması ve köy ekonomisi sözleşmeleri reformunun tamamlanmasıyla vb. ilgili problemlerdir.

Köylülerin çalışan nüfusun önemli bir bölümünü (birçoğunda da büyük çoğunluğunu) oluşturdukları gelişme halindeki ülkelerde, işçi-köylü bağlaşması sorunu, anti-emperyalist, anti-oligarşik hareketin ve ulusal kurtuluş hareketinin sorunlarının çözümüyle ayrılmaz biçimde bağlıdır. Dünyanın bu kesimindeki köylüler, birarada varolan kapitalist ve kapitalizm öncesi çeşitli sömürü biçimlerinin, süregelen uluslararası emperyalizme bağımlılığın yükünü çekiyorlar. Bununla ilgili olarak, şu soru kesinlikle ileri sürülüyor: Kimdir köylülerin başlıca düşmanı, uluslararası emperyalizm mi, yerel kapitalizm mi, yoksa lâtifundizm mi?

J. Soares. Bugün emperyalizm, bütün Lâtin Amerika ülkeleri ekonomisinin her kesiminde ve bu arada köy ekonomisinde egemen durumdadır. Lâtin Amerika'da göze çarpan büyük toprak dağılımı eşitsizliğine karşın, köylülerin düşmanı yalnız lâtifundistler (çiftlik sahipleri) sayılmaz. Yerli büyük sermaye de, emperyalizm de köylülerin düşmanıdır. Gerçekte, son zamanlarda, lâtifundistler, yerli büyük sermaye ve emperyalizm arasında çıkarlarıyla bir örülme ve bitişme oldu. Bütün bu unsurlar, aralarında varolan çelişkilere karşın, köylülerin sömürücüleri olarak, esasta, tek bir güç halinde, âdeta bütünleşerek hareket ediyorlar. Brezilya devlet-tekel kapitalizmi ve uluslararası emperyalizm lâtifundiya rejiminin korunmasında ve sürdürülmesinde yaşamsal bir yarar görüyorlar. Bununla birlikte, yerli ve yabancı tekeller bazan kendileri emekçi köylüleri sömüren büyük toprak sahipleri ve tefeciler olarak eylem gösteriyorlar. Bütün bunlar, Brezilya köyünde çok karmaşık sosyal ilişkiler doğuruyor, anti-emperyalist, anti-lâtifundist ve anti-kapitalist istekleri bir bütünde birleştiriyor ve aynı zamanda köylü savaşımına anti-emperyalist bir yön kazandırıyor.

L. Padilla. Ne var ki, işçi sınıfının ve bağlaşıklarının çözmeleri gereken anti-emperyalist, anti-feodal ve anti-kapitalist sorunların birbirinden ayrılmazlığını sadece tanıtlamak değil, bunların karşılıklı örülme ve etkileşmelerindeki özellikleri görmek, çeşitli Lâtin Amerika ülkelerinde kapitalizmin köydeki gelişme düzeyine ve kapitalizm öncesi ilişkilerin önemine, genişliğine ve çeşitliliğine bağlı olarak bu elemanlardan her birinin sözcelişi «oransal ağırlık»ını kestirmek önemlidir. Lâtin Amerika kıtası tekdüzen ve bütünsel bir şey değildir; bu kıta ayrışmalı bir birlik oluşturuyor. Bu birlikte, bütün Lâtin Amerika ülkelerine özgü ortak çizgiler bir ülkeyi ötekilerden ayırdeden özel ulusal çizgilerle birleşiyor, örgüleniyor. Bu yüzden, köylülerin savaşımının somut içeriği aynı zamanda etmenleri ve hedefleri de, köy ekonomisinde kapitalist gelişme derecesine ve kapitalizm öncesi ilişkilerin sürdürülmesine bağlı olarak esaslı biçimde farklıyor. Böylece, Lâtin Amerika için en yüksek kapitalist gelişimli ülkelerde (Meksika, Arjantin, Brezilya), köylülerin savaşımının anti-lâtifundist yöne-

limi, orta kapitalist gelişimli ülkelerle (Venezüela, Kolombiya, Uruguay, Şili) yetersiz kapitalist gelişimli ülkelerde (Kosta Rika, Ekvador, Bolivya vb.) olduğu gibi açıklıkla belirmiyor. Buna göre, köyde işçi sınıfının bağlaştığı olan veya olabilecek durumdaki sosyal tabakaların görüntüsü de ayrımlanıyor.

V. Molefe. Afrika'da da, son onyılıda, emekçi köylülerin kendi çıkarları uğrunda yürüttükleri savaşımın, en çok toprak oligarşisine karşı ve toprak amaçlı geleneksel genel demokratik hareket çerçevesinde büyümekte olduğunu gösteren epey belirtiler var. Bilindiği üzere, Afrika kıtası ülkelerinin önemli bir bölümünde, toprağa susamışlık, Lâtin Amerika'da ve Asya'da olduğu gibi büyük değildir. Bu ülkelerde ana problem, toprağın yeniden dağılımı değil, köy ekonomisi üretiminde, örneğin ancak temelli sosyal dönüşümlere yönelik bir siyaset hattı çerçevesinde olanağı bulunabilecek olan üretim kooperatifini geliştirme yoluyla, yeni örgüt biçimleri bulma problemidir.

A. Dansoko. Köy ekonomisinde kapitalist gelişme düzeyini doğru biçimde değerlendirmenin, köylülerin savaşımının maddesel temellerini ve köylü emekçileri proletaryaya yaklaştıran objektif etkenleri anlamamız bakımından büyük bir önemi vardır. Tarımın ağır bastığı kapitalist ülkelerin olgunluk derecesinin böyle gerçekte olduğundan daha düşük gösterilmesi, Afrika köylülerinin sosyal-sınıfsal ayrılaşmanın hiç de etkisi altında kalmamışçasına bir özel karakter taşıdığı gibi bir hayale yol açıyor. Gerçi, Afrika köylüsü, hâlâ güçlü ataerkil-topluluk düzeni kalıntılarının ağır içinde, bir sürü vergi ve haraçların ağır yükü altında eziliyor. Ama bu köylü aynı zamanda emperyalist ve kapitalist sömürünün kurbanıdır. Köylülerin kapitalistçe sömürülmesi biçimleri, plântasyon (çiftlik) işletmeciliğinin yaygın olduğu Kamerun, Liberya, Fildişi Sahili gibi ülkelere çabucak sokuluyor. Buralarda yabancı büyük sermayenin mevzileri köy ekonomisi üretimi alanında da çok sağlamdır. Sosyalist yönelimli olmıyan Senegal gibi öteki Afrika ülkelerinde de tarımsal ilişkiler, daha yavaş olsa bile, aynı yönde bir évrim geçiriyor.

H. Lava. Toprak reformları, köylülerin sosyal-ekonomik durumları üzerinde, emekçi köylülerin yürüttükleri savaşımın boyutları ve amaçları üzerinde etki yapıyor. Asya ülkelerindeki tarımsal dönüşümler deneyi, burjuva reformizmi yoluyla toprak reformu sorununu çözme olanağı bulunamıyacağını gösteriyor. Daha da öteye, halk yığınlarının baskısı altında burjuvazinin yaptığı tarımsal reformların sınırlı içerik ve hedefleri, bunların ayak sürüyerek gerçekleştirilmesi, bürokratik engeller, muhalefet, çoğu hallerde de büyük toprak sahiplerinin doğrudan doğruya sabotajları, en yoksul köylü tabakalarının gereksinmelerini görmezlikten gelme aldırmaçlığı, köylüler arasında, köylü emekçiler arasında günden güne artan bir hoşnutsuzluk uyandırıyor, onları daha etkin bir savaşımaya yönlendiriyor.

Fakat, objektif olarak, sınırlı reformlar bile, ilerici güçlerin köklü devrimci dönüşümleri amaçlayan savaşımı genişletmek üzere hareket noktası olarak yararlanabilecekleri koşullar yaratıyor. Büyük toprak sahiplerinin mülklerine elkonulmasına karşın, toprak oligarşisi, emperyalizmle ve yerli büyük sermayeyle birlikte, gelişme halindeki ülkelerde köylülerin başlıca düşmanlarından biri olmaya devam ediyor. Ve bir dereceye kadar radikal olan burjuva toprak reformları yapıldıkça, işçi-köylü bağlaşıklığının objektif temelleri sarsılmadıktan başka, tarihsel perspektif açısından daha da genişliyor. Böyle reformların, belirli bir süre için, bir bölüm köylüler arasında savaşkan etkenliğin zayıflamasına yol açtığı da inkâr edilemez.

Soru. En yoksul köylülerin çıkarları ile üretim etkinliğini artırma gereksinmesi arasında çelişki yok mudur?

H. Lava. Komünistler hiç bir zaman küçük üretimi, bunu yoğunlaştırma eğiliminin tarihsel ilerici karakteri olduğunu iddia ederek sonsuzlaştırılmayı düşünmüyorlar. Komünistler, bu sorunu, proletaryanın sınıf savaşımı mevzilerinden hareket ederek, köy ekonomisi üretiminde yığınla köylünün mallarına elkoyma yoluyla kapitalistçe yoğunlaştırma metotlarına karşı çıkarak, çözüme kavuşturuyorlar. Komünistler, gelişigüzel bir slogan, en yoksul köylüler yararına yeniden toprak dağılımı gibi bir slogan ileri sürmüyor, çeşitli kooperatifler, aynı zamanda üretim kooperatifleri kurulması için köylülere yardım edilmesini istiyor, teknik ilerlemenin sömürücü azınlık için değil, bütün emekçi köylüler için hizmete koşulmasını gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Toprağı kolektifçe işleme ve irileştirilmiş köy örgütleri koşullarında işletmecilik yönetimi metotlarını geliştirme, bu örgütlerde yoksul ve orta köylülerin rolünü artırma köyde üretim güçlerinin daha büyük bir hızla büyümesine yardım edecektir.

Y. Garro. Köylülerin sosyal-ekonomik durumu, yürüttükleri savaşımın içeriği ve yönü, demokratik, anti-emperyalist devrimin üstün gelmesinden sonra esaslı olarak değişiyor. Suriye'de yapılan toprak reformu, büyük toprak sahipleri olan feodallerin gizil ekonomik gücünü ve politik etkilerini bir hayli azalttı, topraksız ve aztopraklı köylüler yararına toprağın yeniden dağıtılmasına, kooperatif kesiminin gelişmesine, köylülerin bilinç ve örgüt düzeyinin yükselmesine yol açtı. Ama, buna karşın, toprak-köylü sorunu yine de kökünden çözülmüş olmadı. Büyük toprak sahipleri, eskiden olduğu gibi, en verimli arazilerin önemli bir bölümünü hâlâ ellerinde tutuyor ve hâlâ büyük sayıda köylü topraktan yoksun bulunuyor.

Toprak reformu kanunu sahip olunabilecek arazi miktarına bir «tavan» koydu, ama kiralanabilecek arazi miktarını sınırlamadı. Bunun sonucu olarak, çabucak, hukukan toprağa sahip olmıyan, ama kiralama yoluyla büyük miktarda araziye elinde biriktiren bir yeni kapitalist sömürücüler tabakası türedi. Çoğu kooperatiflerin başında zengin köylüler bulunuyor. Yoksul ve orta halli köylüler hâlâ zorlu bir tüccar-tefecî sömürüsü yükü

altında eziliyorlar. Bu koşullarda, en karakteristik çizgi olarak, köylülerin savaşımının anti-kapitalist içeriği derinleşiyor.

Soru. Peki, kapitalist olmayan gelişme çerçevesinde, köy ortamında niçin kapitalist elemanlar türeyip artıyor?

A. Haba. İlk bakışta paradoksal görünen bu olguyu açıklıyan objektif ve sübjektif etkenler var. Köyde kapitalist elemanların artması objektif nedenleri arasında, her şeyden önce, kapitalist gelişme yönelimli ülkelerde yapılan toprak reformlarının karakterini saymamız gerekiyor. Bu reformlar, bütünüyle kayda değer bir olumlu içeriğe sahip olsa da, feodal ve yarı-feodal üretim ilişkilerini bir hayli zayıflatsa da, bir yandan zengin köylüler sayısının artması ve bunların mevzilerinin güçlenmesi olanağını yaratıyor. Bir diğer önemli objektif neden de, köy ekonomisinde devlet kesiminin zayıfı, sanayi alanındaki belirli gelişmeye karşın memleketin endüstriyel temelini oransallıkla sınırlı oluşudur. Irak Komünist Partisi'nin 1976 Mayısında yapılan Üçüncü Kongresi tarafından kabul edilen yeni programında belirtildiği üzere, bir yandan feodallerin mevzilerinin zayıflatılması ve geniş bölgelerde yarı-feodal ilişkilere son verilmesi, öte yandan da üretim kooperatifinin, devlet ve kolektif işletmecilik biçimlerinin sınırlı oluşu ve küçük mal üretiminin artması, köyde kapitalist ilişkilerin gelişmesi için elverişli bir taban yarattı ve yaratıyor.

Sübjektif etkenler de, devrimci demokratların yoksul ve küçük köylülerin çıkarlarını savunma bakımından sistemsiz bir politika gütmeleri, gelişme halindeki köy burjuvazisiyle uzlaşmaya yatkın oluşlarıdır. Besbelli ki, en yoksul köylüleri, emekçi köylü yığınlarını kapsamadıkça, köklü bir toprak reformu yapılmış olamaz. Tarımsal dönüşümlerin yapılabilmesi için demokratik bir işlem sağlanması, sömürücü sınıfların hâlâ etkili oldukları idare aygıtına haddinden fazla bel bağlamaktan vazgeçilmesi gereklidir.

A. Dansoko. Sosyalist gelişme yönelimli Afrika ülkelerindeki toprak reformları deneyi, daha kapitalist olmayan gelişme yolunun ilk aşamalarında köyde kapitalist elemanların türeyip artmasının iyice sınırlanabileceğini gösteriyor. Tanzaniya'da sömürücü olmayan bir temele dayalı üretim kooperatifi uygulamasının gelişme süreci bu yargımızı doğruluyor. Doğal olarak, köyde sosyalist yönde köklü sosyal-ekonomik dönüşümler sırasında bazı güçlükler ortaya çıkıyor. Bunların nedenlerini araştırırken, yalnız sosyalist yönelimli Afrika ülkeleri hükümetlerinin kuvvetle hissettikleri mad-desel araç, ödenek yetersizliğini, devlet kesiminin zayıf gelişimli olduğunu değil, aynı zamanda oluşma halindeki devlet kesiminin yanısıra diğer işletme biçimlerinin de varoluşunu gözönünde bulundurmamız gerekiyor. Bilindiği üzere, belirli koşullarda, küçük mal üreticiliği, kendiliğinden-gelme olarak ve yığınsal ölçüde, hem sosyalizme karşı hem de devlet kapitalizmine karşı savaşım yürüten özel mülkiyetçi elemanlar doğuruyor. Devrimci demokrasi tarafından ilân edilen programların genellikle Afrika

köylüleri çoğunluğunun hareketsizliğiyle, düşük kültür düzeyiyle karşılaştığının dikkate alınması da önem taşıyor.

BAĞLAŞMANIN SOSYAL TEMELİNİN GENİŞLEMESİ

Görüşmeye katılanlar, dünyanın bütün sosyalist olmayan kesiminde köylülerin çıkarları ile işçi sınıfının çıkarlarının birbirine yaklaştığını saptadılar. Bu durum, bütün köylülerle, bu arada varlıklı tabakalarıyla da bağlaşma olanağı, köylüler arasındaki ayrımlaşma süreçlerinin bağıntısı ve ortak düşman karşısında genel çıkarlarının gitgide uyumlaşması, işçi-köylü bağlaşması sosyal temelinin devrim aşamasına bağımlılığı vb. gibi problemlerin enine boyuna incelenmesi gerektiğini ortaya koyuyor.

M. Doig. Kanada'nın ve gelişmiş kapitalist ülkelerin bugünkü köy ekonomisinde görülen sosyal çelişkilerin özelliği, köy ekonomisi üreticileri olan çeşitli grupların çıkarlarının tekeller ile tüm köylüler arasındaki çelişkilerin derinleşmesi fonu üzerinde çatışmasıdır. Köylülerin büyük bir bölümü ve özellikle çiftçilikle geçinenlerin sırf kendi emeğine ve aile kişilerinin çalışmasına dayanan tabakaları, şehir orta tabakalarının yanısıra, işçi sınıfı etrafında anti-emperyalist ve anti-monopolist bağlaşmada birleşebilirler. Köylüler, sayıca azalmalarına karşın, işçi sınıfının önemli bir bağlaştığı olarak kalıyorlar.

Soru. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki köylüler, geleneksel köylülerden ayrımlanan yeni tip köy ekonomisi üreticileri sayılabilir mi?

M. Doig. Köylüler türdeş bir sosyal topluluk değildir. Bunların büyük çoğunluğu, genellikle yeteri kadar tarım aracına sahip olmayan ve ücretli emekten yararlanmadıktan başka, sık sık kendileri ücretli olarak tarımda çalışmak zorunda kalan küçük ve orta fermerlerdir. Yaşama koşulları, emeğin karakteri bakımından, sosyal durum bakımından, bunlar çağdaş köylülerin özel bir türünü oluşturuyorlar. Bu tür üreticiler için, Lenin'in fermerleri kapitalizm öncesi zincirlerden azat burjuvasal köylüler olarak tanımlaması tamamen geçerlidir. Ama fermerler arasında, ücretli işçilerin emeğinden geniş ölçüde yararlanan ve bir hayli kazanç sağlayan büyük üreticiler de vardır. Tarım-sanayi kombinalarının kurulmasıyla, bunların birçoğu, tekeli sermayeye bağımlı duruma düştü ve başlıbaşına üreticiler olma niteliklerini yitirdiler. Bu yüzden, büyük fermerlerin önemli bir bölümünü «orta tabakalar»dan sayıyoruz.

Soru. Bugünkü köyde ne gibi bir eğilim, köylülerin ayrımlaşmasının artması eğilimi mi, yoksa ortak düşman karşısında çıkarlarının uyumlaşp tutunması eğilimi mi ağır basıyor?

H. Sakamoto. Bugün Japon köyünde her iki süreç bir arada gelişiyor. Bir

yandan, birçok olay ve kanıt, Japon köylülerinin diğer gelişmiş kapitalist ülkeler köy ekonomisi üreticilerine kıyasla daha büyük ölçüde sosyal türdeşlik göstermesine karşın, Japon köyünde de (özel biçimlerde olsa bile) köylülerin proleterleşmekte olduğunu gösteriyor. Bu cümleden olarak, köylü ailelerin yalnız %14'ünün tarım geliriyle geçindiklerini söylememiz yeterlidir. Kapitalist tipten büyük fermerlerin oluşması süreci henüz tamamlanmaktan uzak olsa bile, köylü işletmelerinin boyutları ve gelirleri arasında büyük ayrımlar vardır. Öte yandan, Japon köylüleri ana yığınının işletme eylemi koşullarında ve maddesel durum düzeyinde birbirinin aynı olan birçok şey bulunduğu da kuşkusuzdur ve bu durum bir bütün olarak köylüler ile tekeli sermaye arasındaki çelişkilerin derinleşmesi için objektif koşullar yaratmaktadır.

S. Sierra. Köyde bağlaşımlar sosyal temelini ve bunu genişletme olanaklarını karakterize ederken, her şeyden önce, emperyalizm, lâtifundiyalar, büyük anti-nasyonal sermaye ile tüm Uruguay halkı (işçiler, küçük ve orta köylüler, aydın ve üniversiteli temsilcileri, memurlar, emekçiler, esnaf, küçük tüccarlar ve ulusal burjuvazi) arasında derin bir çelişki bulunduğu gerçeğinden hareket etmemiz gerekiyor. Partimizin programı, köklü toprak reformunu, bu devrimci dönüşümde çeşitli köylü tabakalarının ve aynı zamanda hem sanayi, hem tarım ulusal burjuvazisinin objektif bir yararı bulunduğu gözönünde tutarak sosyal ve ulusal kurtuluş sürecinde sonuç belirleyici bir etken olarak ele alıyor, köklü toprak reformunun hiç de kapitalizmin kalkınmasına yol açmayacağı, sosyalizm yönünde bir adım olacağı kanısını belirtiyor. Doğaldır ki, stratejik hat taktik alanında esnek davranmaya kapalı değildir. Örneğin, Uruguay'da, bilinen bir şey olarak, hayvanbakıcı zenginler örgütleri ve en büyükleri, büyük ekonomik bunalımdan, diktatörlüğün izlediği halk düşmanı politikadan zarar görüyor, diktatörlükle çatışıyor ve giderek ona karşı çıkışlarda bulunuyorlar. UKP Merkez Komitesi, bu olguyu çözümledikten sonra, faşizme karşı savaşım da böyle çelişkilerin gözden kaçırılmaması gerektiğine işaret etti. Bu nedenle, bizler, yaklaşım tarzımızla ayrımlanıyor; işçi sınıfı ve diğer ilerici güçler ile köy ortamındaki çeşitli sosyal tabakalar arasında bağlaşımlardan, anlaşmalardan ve görüşlerdeki geçici uyumlaşmadan söz ediyoruz.

A. Stavrou. Köyde her şeyden önce tarım proletaryası, küçük ve orta köylüler işçi sınıfının bağlaşıklarıdır. 1974 Temmuzunda yaşadığımız trajik olaylar, partimizi, hiç ayrıksız, Kıbrıs'ın egemenliği ve toprak bütünlüğü için savaşım veren tüm anti-emperyalist güçlerin birleştirilmesi gibi birincil önemde bir ödevle karşı karşıya getirdi. Sınıfsal ilişkilerine bakılmaksızın bütün yurtseverlerin birliği olmadan, ülkenin ulusal kurtuluşu için reel koşullar yaratılması olanaksızdır.

Durumun bu özelliği, sınıf savaşımı biçimlerinden hangisinin seçileceğini belirliyor. Ve bizler, partinin tarım politikasını belirlerken bunu dik-

kate alıyoruz. Bu alandaki isteklerimizin ölçülerini anti-emperyalist birliği güçlendirme ödevlerine göre kararlaştırıyoruz. Kıbrıs komünistleri, anti-emperyalist birliği korumak ve güçlendirmek üzere daha elverişli koşullar yaratılması amacıyla elden geldiğince taktik esneklik gösteriyorlar. İşçiköylü bağlaşmasını güçlendirmek için çok elverişli adımlar atılmış bulunuyor. Darbeciliğe karşı olan bütün güçlerin, ilerici partilerin, sendikaların ve köylü örgütlerinin temsil edildiği koordinasyon komitesinin kurulması, anti-emperyalist işbirliği temeli üzerinde ulusal kurtuluş savaşımının genişletilmesi yolunda birçok engeli ortadan kaldırdı. Küçük ve orta burjuvazinin önemli bir bölümü, komünistlerle bu sosyal güçler arasındaki anlaşmazlıklara bakmaksızın, şimdi partimize daha büyük bir güven besliyor. Geçmişte kafalarda yer eden birçok kör inanç ve ön yargılar artık unutuluyor, ortak problemler tüm Kıbrıs halkının yararına verimli işbirliği için bir politik plâform yaratıyor.

V. Fazio. Biz, Şili komünistleri, programımızda belirtildiği gibi, en ilerici köylü tabakalarına, devrimin başlıca itici güçlerinden biri, işçiköylü bağlaşıklığına da etrafında köklü dönüşümler için savaşım halindeki bütün güçlerin birleşmesi gereken bir merkez gözüyle bakıyoruz. Köylüler çıkarları ve üretimde oynadıkları rol bakımından işçi sınıfının doğal bağlaşıklarıdır. Ülkede, son on yılın ve son yılların tüm sınıf savaşımı süreci bunu doğrulamaktadır.

Şili'nin şimdiki koşullarında köyde ana problemlerin başarıyla çözümünü için başlıca ön koşul faşist diktatoranın ortadan kaldırılmasıdır. Ülkenin objektif koşulları, çeşitli ve geniş köylü tabakalarının ve bu arada varlıklı köylülerin de anti-faşist cepheye çekilebileceğini gösteriyor. Köy ekonomisi alanındaki üreticilerin büyük çoğunluğu, hele küçük ve orta üreticiler, faşizmin politikasından ciddi biçimde zarar görüyor, acı çekiyorlar.

J. Soares. Köylülerle bağlaşma sorunu, Leninci devrimci savaşım strateji ve taktiği uyanınca, devrim aşamasına bağlı olarak, değişik biçimlerde ele alınıyor. Brezilya Komünist Partisinin kanısınca, demokratik aşamada, bu, küçük ve orta köylülerle bağlaşma olacak ve bunun gerçekleştirilmesinde zengin köylüler tarafsızlaştırılacak, ya da devrimi desteklemeleri bile sağlanacaktır. İkinci aşamada, yani sosyalist dönüşümler aşamasında, işçi sınıfı bakımından zengin köylülerin tarafsız kalacaklarını ve hele destekliyeceklerini düşünmek herhalde gerçekçi olmaz. Bu aşama konusunda, zengin köylülerin mallarına elkoyma işlemi yapılması gerekliliği tezi bizce geçerli kalmaktadır.

L. Padilla. Bolıvy Komünist Partisine göre ülke köy ekonomisinin yapısı ve Bolıvy köyünün sosyal bileşimi dolayısıyla, işçi sınıfının bağlaşıkları her şeyden önce köy proleterleri, yoksul ve topraksız köylülerdir. Biz, zengin ve bir bölüm orta köylüler konusunda, bunları tarafsızlaştırma yolundan yürüyoruz. Sorun, Bolıvy köylülerinin bu bölümünün, öncelikle, toprak re-

formu sürecinde topraklarını korumuş ve giderek artırmış olan eski toprak ağalarından oluşması özelliğidir. Bunların politik görüşleri, memlekette işçi ve halk hareketiyle amaçlanan çıkarlardan ayrılmıdır. Demokratik, anti-emperyalist devrimde köy ekonomisi proletaryasının önemli bir rol oynaması bekleniyor. İşte bu nedenle, onun, köylü nüfus genel yığını içinde ayırılması ve sosyal iç niteliği hakkındaki görüşün açıklığa kavuşturulup kararlaştırılması çok önemlidir.

Soru. Köy ekonomisi kesimindeki ücretli işçilere, yalnız proletaryanın bağlaştığı olarak değil, işçi sınıfının bir bölümü gözünü bakılabilir mi?

L. Padilla. Köy proletaryası, üretim araçlarına olan ilişkisinin karakteri gözönüne alınırsa, bu belirtiyeye göre, bir bütün olarak Bolivya işçi sınıfının bileşen bir bölümüdür. Ama Bolivya'da köy proletaryasının aşağı yukarı yirmi yıl kadar önce oluşmaya başladığı ve bu nedenle de hâlâ ayrılaşma süreci içinde bulunduğu dikkate alınmalıdır. Köy proletaryasının politik bilinci gelişmemiş durumdadır. Bugünkü aşamada köy proletaryası hâlâ Bolivya işçi sınıfının reel bir bileşen bölümü olamamıştır ve bundan ötürü şimdi köy proleterlerini endüstriyel işçi sınıfından yana çekip kazanma ödevi önde gelmektedir. Bolivya'da bugün görülen tipten köy ekonomisi proletaryasının sosyal iç niteliğini ancak »yarı proleter« kavramı en büyük isabetle ifade edebilir.

B. González. Yarı proleteriyadan söz ederken, bunun yalnız köyde değil, aynı zamanda şehirde de birikmekte olduğunu belirtmeliyiz. Bir kere, yıkıma uğrayan yığınla köylü şehirlere akın ediyor. Bu köylülerin savaşımı, köylerini çoktan terketmiş ve şehirlerde didinmekte olan yarı proleterlerin savaşımıyla birleşiyor. Bunların çoğu, yaşamlarını sürdürürebilmek için, bir parça toprak edinmeye ve eldekini korumaya can atıyorlar.

Y. Garro. Suriye'nin köy kesiminde ana devrimci güç, her şeyden önce, sayıca gitgide büyüyen köy ekonomisi işçileri ve bunlarla birlikte köy halkının büyük çoğunluğunu oluşturan yoksul köylülerdir. Berikiler de, ötekiler de, köklü bir toprak reformu yapılmasında, tarım üretiminde kooperatif esasının geliştirilip, yavaş yavaş üretim kooperatifi haline getirilmesinde yaşamsal bir yarar görüyor ve bunu bekliyorlar. Orta halli köylüler de kalabalık bir tabakadır. Ama bu tabakanın içinde ayrılaşma vardır. Orta köylülerin bazıları zenginleşmeye devam ediyor, kimileri de gitgide yıkıma uğruyorlar. Ne var ki, toprak oligarşisinin egemen durumuna son verilmesinde ve köydeki iri kapitalist elemanların etkisinin sınırlanmasında bunlar da yarar görüyorlar. Orta köylülerin de savaşımında yoksul köylülerden yana kazanılması, Suriye demokratik hareketinin önündeki en önemli sorunlardan biridir.

Toprak reformundan yararlanarak daha da palazlanan zengin köylüler, köyde ekonomik mevzilerini ve etkilerini korumaya ve güçlendirmeye ça-

lışıyorlar. Bunlar köydeki ilerici sosyal-ekonomik dönüşümlerin gelişmesini köstekliyorlar. Ama, ne de olsa, memleketimizde bugün yürütülmekte olan ulusal kapsamlı savaşım ve henüz giderilememiş olan genel ekonomik ve bilimsel-teknik gerikalmışlık koşullarında, aynı zamanda köy ekonomisinde üretim düzeyini yükseltme gibi sürekli ve ertelenemez bir gereksinme karşısında, bu varlıklı köylüler dikkate almamız gereken bir rol oynuyorlar. Onlarla şu veya bu alanda, şu veya bu sorunlar üzerinde işbirliği yapabiliriz ve yapmalıyız. Ama bir yandan da kooperatiflerde, köylü örgütlerinde, aynı zamanda köylerin reel organlarındaki etkilerini zayıflatmak için çalışmalıyız.

A. *Haba*. Irak komünistleri, zengin köylüler konusunda davranış sorununu ele alırken, memleketimizde, bu tabakanın, Suriye'deki gibi, köy ekonomisi üretiminde önemli bir yer tuttuğunu dikkate alıyorlar. İyi kaliteli ve verimli arazileri ellerinde tutan, bir hayli parasal olanak ve teknik araca sahip olan bu köylüler besin maddelerinin önemli bir bölümünü üretiyorlar. Biz bu köy zenginlerinin kooperatiflerdeki etkisini zayıflatmaya çalışarak üretim alanındaki eylemlerini sınırlamak için savaşım yürütüyoruz. Irak Komünist Partisinin yeni programında, gerek bu aşamanın ertelenmez ödevlerini yerine getirmenin, gerekse köy ekonomisinde sosyalist dönüşümler için gerekli önkoşulları yaratmanın, bu elemanların köylüler üzerinde etki merkezlerinden, kooperatif ve köy örgütleri yönetiminden uzaklaştırılması gerektiği belirtiliyor. Köylü yığınlarının yürüttükleri savaşımın ilerici içeriğini bundan böyle de korumasının güvenceleri ancak bu suretle sağlanmış olacaktır.

Z. *Karkabi*. İsrail'in köy ekonomisi Yahudi ve Arap kesimleri olarak ikiye ayrılıyor. Bu kesimlerde köylülerin sosyal-ekonomik durumları ve buna göre de işçi sınıfının bağlaştığı olan veya olabilecek sosyal güçlerin toplamı birbirinden çok farklıdır. Yahudi kesiminde, işlenir arazinin büyük bir bölümü, devletin ve toprağı tarım kooperatiflerine (kibbut ve moşav'lar), aynı zamanda özel kişi ve birliklere kiraltılan siyonist örgütlerinin mülkiyetidir. Kibbut'lar ücretli emekten geniş ölçüde yararlanan iri kapitalist kuruluşlardır. Ama bunların üyelerinin çoğu bölümü yine de finans sermaye tarafından sömürülen emekçilerdir. Bu açıdan bakılırsa, bunlar, ilerici sosyal dönüşümler için tekelci sermayeye karşı savaşımında işçi sınıfının potansiyel bağlaşıklardır. Moşav'ların üyeleri olan köylüler daha güç durumdadırlar. Bunların çoğu çiftçiliği bırakmak, işçi olmak, daha çok tarım işçisi olmak zorunda kalıyorlar.

Arap köylüleri alabildiğine bir kıyıcılıkla sömürülüyor. 1948 yılından sonra Arapların elinden 1 milyon dönüm verimli arazi alındı. O zamana kadar köylerde yaşayan Arap ahalinin yarısı artık köyler dışında iş aramak zorunda kaldı. Şimdi Arap köylüleri, İsrail'in tüm Arap halkıyla ve bütün demokratik güçleriyle birlikte, topraklara elkoymayı öngören yeni plânlara

karşı, Galile bölgesini «yahudileştirme» plânı denilen uygulamaya karşı savaşım yürütüyorlar. İsrail Komünist Partisi, büyük sermayenin ulusal ezgi ve sömürüsüne karşı genel savaşımında Arap işçileriyle köylülerinin tek- cephesini meydana getirme yolunda belirli başarılarla ulaşmış bulunuyor.

Şunu da belirtmeliyiz ki, İsrail'de, kapitalistlerin ve kapitalist kumpanyaların topraklarında ve özellikle narenciye çiftliklerinde çalışan onbinlerce tarım işçisi vardır. Bunların gündelikleri ve gördükleri sosyal yardım düzeyi, sanayi işçilerinin aldıkları ücret ve yararlandıkları yardımlardan çok düşüktür. Tarım işçileri daha iyi çalışma koşulları istiyerek savaşım yürütüyor ve belirli ölçüde şehir işçilerinin bağlaştığı durumuna geliyorlar.

BAĞLAŞMANIN YONETİCİ GÜCÜ

Komünistlerin köylü konusunda izledikleri politikanın karakteristik özelliği, emekçi köylülerin ve köylü örgütlerinin anti-monopolist ve anti-emperyalist savaşıma başlıbaşına katkılarını aktif biçimde teşvik etmeyi işçi sınıfının geniş demokratik koalisyon içindeki öncülük rolünü gerçekleştirme çalışmalarıyla diyalektik olarak bağdaştırmaktır.

Görüşmeye katılanların belirttikleri üzere, işçi sınıfı ile köylülerin bağlanması, işçi sınıfının yönetmenliğinde bir sınıfsal işbirliği biçimidir.

İşçi sınıfı ile köylülerin bağlaşmasını meydana getirme savaşımı her şeyden önce toprak sorununu ardıcıl olarak temelli bir çözüme kavuşturma savaşımıdır. Köydeki dönüşümlerde çeşitli sınıf ve sosyal zümrelerin rolü asil bu noktada en büyük açıklıkla beliriyor.

M. Rossi. İtalya'da çeşitli köylü örgütlerini birleştirme süreci başlamış bulunuyor. Son zamanlarda, olumlu sonuçlar vermesi, köylerde yaygınlaşan savaşıma yeni bir atılım kazandırması beklenen iki önemli olay meydana geldi. Bunların birincisi, ayrı plânda gelişen üç politik köylü hareketi (Küçük Çiftçiler Konfederasyonu, Köylüler Ulusal Birliği ve İtalyan Çiftçileri Birliği) temsilcilerinin CGIU (İtalyan Genel Emek Federasyonu), CISL ve UIL birleşik sendika federasyonu sekreterliğiyle bir görüşme yapmış olmalarıdır. İtalyan sendika hareketi ve köylülerin özerk örgütleri, ilk defa olarak, birbirlerinin bağımsızlığına saygı göstererek, ekonomik kalkınmanın ve toplumu yenilemenin önemli etkeni sıfatıyla köy ekonomisini geliştirme politikasının ana yönlerini belirliyen bir plâtfom hazırlama amacıyla dolaysız eylembirliği yapma gerekliliğini tanıdılar ve bunun amaca uygun olacağını ifade ettiler. Bu süreci kolaylaştırma düşüncesiyle, Toprak Kiracıları Federasyonu, (yancılar) CGIL'ye üyeliğinin karakterini değiştirdi ve ortak üye olmayı kararlaştırdı.

İkinci olay, Köylüler Ulusal Birliği, Toprak Kiracıları Federasyonu (yarı-

cılar) ve İtalyan Çiftçileri Birliği yöneticilerinin ortak toplantısıdır. Bu toplantı, birlik yolunda yeni bir adım oldu. Yapılan görüşmeler sonucunda, bir koordinasyon komitesi kurulması ve anayasaya uygun bir köylü kurulu tertiplenmesi kararlaştırıldı. İlk sonuçların önemi, köylü örgütlerinin şimdiye kadarki bölünme ve dağınıklı eğilimlerinin terkedilmesinde ve birlik kurulması sürecinde daha yüksek bir düzeye çıkmış olmasıdır. Bu gelişme, hiristiyen yönelimli olan ve köylülerin önemli bir bölümünü temsil eden Küçük Üreticiler Konfederasyonu ile diyalogun ilerletilmesine yardım edebilir. Sendikalar arasındaki görüşmeye bu örgütün de katılması, kendi içinde birliğe yönelik değişmelerin belirginleştiğine işaret sayılıyor. Köylüler arasında birliğin gelişmesi, ulusal ve uluslararası tekellerin köy ekonomisindeki egemenliğine karşı yürüttükleri savaşımı hızlandırıyor.

A. Mosquera. Yönetici çevreler ideolojik ve politik etkilerini köylüler üzerinde de yaygınlaştırmak için aktif bir çaba gösteriyorlar. İşçi-köylü birliğine ilişkin Leninci öğretiyeye karşı dolaysız hücumlar da sıklaşıyor. Bu konuda, kimileri, köy ekonomisi alanından küçük üreticilerin itilmesini iyice hızlandıran bilimsel-teknik devrimin, işçi sınıfının bağlaşıkları olarak köylülerin önemini azalttığını, ya da giderek köylülerin kapitalist sistem içinde harman olmasına yol açtığını ve böylelikle de köylüler sorununu keskin bir sosyal sorun olarak gündemden «çıkardığı»nı ileri sürüyorlar. Kimileri, örneğin «sosyal marginalizm» dedikleri görüşün temsilcileri gibileri de, köylülerin karşı karşıya geldikleri problemlerin başlıca kaynağı olarak «tarım malları üreticileri ile tüketicilerinin çıkarları arasında karışıklık»tan söz ediyorlar.

Soru. Belirli yayınlarda, son yıllarda, gelişmiş kapitalist ülkelerde köylülerin sayıca azalması ve birçok az gelişmiş ülkede toprak reformları yapılması sonucu olarak, köylü hareketinde bir yere kadar düşüş görüldüğü kanısı ileri sürülüyor. Bu gibi savların dayanağı var mıdır?

A. Mosquera. Batı Avrupa köylülerinin Ortak Pazar tarım politikasına karşı yürüttükleri güçlü savaşım, köylülerin sahip oldukları devrimci potansiyeli yitirmediklerini ve bu potansiyelin büyümekte olduğunu gösteriyor. Eğer gelişmiş ülkeler için bu doğruysa, köylülerin hâlâ sayıca büyük olduğu ve gayrisafi ulusal gelirden tarım üretimi payının azalmasına karşın bu üretimin çok önemli bir dal olmaya devam ettiği bağımlı kapitalizm ülkeleri için haydi haydi daha doğrudur. Kolombiya'ya gelince, ülkemizde, köylüler, lâtifundistlere karşı geçmişte büyük bir savaşım yürütmüşlerdir, bugün de yürütüyorlar. Köylüler işlenmeyen toprakları işgal ediyor, çete savaşına katılıyor, büyük toprak sahiplerinin ve gerici ordu mensuplarının egemenliğine karşı savaşım veriyorlar. Köşylüler, böylece, işçi sınıfının başlıca bağlaşıkları ve devrimin ikinci devrim gücü olarak kalıyorlar.

A. Dansoko. Afrika komünistleri, köylülerin kişiliğinde, devrimci savaşım yolunca başlıca bağlaşıklarını görüyorlar. Ve bu yalnız ulusal bağımsızlık

savaşımı aşamasıyla sınırlı kalmıyor. Köylüler, ülkenin sosyalist bir yön almasında birçok ahvalde önemli bir rol oynayabilirler ve artık oynamışlardır. Fakat, Afrika komünistleri, köylülerin gücünü ve olanaklarını değerlendiren, ulusal bağımsızlık ve sosyal ilerleme savaşımında oynadıkları rolü mutlaklaştırmıyor, sayıca en büyük hakları yenen sınıf olmaları gerçeğini işçi sınıfının devrimci rolünü küçümseme veya büsbütün hiçe sayma yeltenişlerine dayanak yapmak isteyen görüşlere karşı savaşım yürütüyorlar. Köylülerin büyük devrimci potansiyel gücü, ancak savaşımalarının ilerici devrimci güçler tarafından yönetimi sağlandığı takdirde, ulusal-demokratik ve sosyalist devrimin kesin etkisi yolunda tamamiyle kendini gösterebilir ve başarıyla kullanılabilir. Ve eninde sonunda böyle bir yönetmenliği ancak bilimsel Marksist-Leninist dünya görüşüyle silâhlı olan işçi sınıfı sağlayabilir.

V. *Molefe*. Tarihsel deney, bu arada Afrika ülkelerinin deneyi, köylülerin, Cezayir, Tanzaniya, Kongo, Somali ve diğer ülkelerde görüldüğü gibi, devrimci savaşlara aktif olarak katıldıklarını, Gana, Mali ve Kenya'da olduğu gibi belirli koşullarda devrimi kösteklediklerini, yahutta bu sürecin dışında kaldıklarını gösteriyor. Bununla beraber, ikircimler, bir sınıf olarak köylülerin tümüne özgüdür ve bütün sosyal tabakalarına yayılmaktadır. Dağınık oluşları, kendi örgütlerinden yoksunlukları veya örgüt zayıflığı, politik bilinç düzeyi düşüklüğü, okuma-yazma bilmiyenlerin yığınsallığı köylülerin ulusal-demokratik devrimde başlıbaşına bir sınıfsal güç haline gelmelerine olanak vermiyor. Köylüler, dünya devrim sürecinde, dünya sosyalizminin, uluslararası işçi sınıfının ve ulusal kurtuluş hareketinin yanısıra başlıbaşına bir devrim kolu oluşturmuyor, genellikle ya devrimci güçlerin yönetimi altında, ya da burjuvazinin yönetiminde eylem gösteriyorlar. Gerici güçlerin etkisinden köylülerin kurtarılması ve işçi sınıfından yana çekilmeleri önemli bir sorundur.

Soru. Bilindiği gibi, işçi sınıfı, Afrika toplumunun sosyal yapısında sayı bakımından önemsiz bir yer tutuyor. Buna dayanılarak, bazan, dünyanın bu kesimi ülkelerinde işçi-köylü bağlaşmasının zamanımızın güncel problemi olmadığı, geleceğin sorunu olduğu sonucu çıkarılıyor. Bu sonucu çıkarımlar haklı mıdır?

V. *Molefe*. Ben bunun böyle olmadığı kanısındayım. Ancak dar ulusal çerçeve içinde sınırlı kalanlar, uluslararası çapta devrimci sürecin özelliklerini, yasallıklarını ve itici güçlerini hesaba katmıyanlar böyle düşünebilirler. Bugün Afrika'nın gelişme halindeki birçok ülkesinde işçi sınıfı ile köylülerin karşılıklı ilişkileri sorunu ulusal çerçeveleri aşıyor ve uluslararası bir karakter kazanıyor. Bu artık, uluslararası işçi sınıfının gelişme halindeki ülkeler köylüleriyle bağlaşmasını güçlendirme, aynı zamanda ulusal kurtuluş hareketi ile sosyalist topluluk ülkeleri arasında devrimci bağlaşmayı güçendirme, ulusal kurtuluş savaşçıları ile uluslararası işçi

sınıfının savaşımına öncülük eden komünist partileri arasındaki ilişkileri sağlamlaştırma sorunudur. Ortada sorunun böylece anlaşılması gerekliliğini doğrulayan, Afrika anti-kolonyal ve anti-emperyalist savaşımına ilişkin pek çok kanıt vardır. Şunu da belirtmeliyiz ki, birçok Afrika ülkesinde, sayıca küçüklük veya büyüklüğüne bakılmaksızın, işçi sınıfı sömürgecilığe ve emperyalizme karşı savaşımında (ağır basmasa bile) önemli bir rol oynadı. Afrika ülkelerinin politik ve toplumsal yaşamında işçi sınıfının rolünün durmadan artacağı kuşkusuzdur.

S. *Sierra*. Memleketimizde, köklü toprak reformu, ancak proletaryanın öncülük edeceği demokratik, anti-emperyalist devrimin ayrılmaz bir parçası olarak gerçekleştirilebilir. Bunun başarılmasında, emperyalizm ile lâtifundistlerin çıkarlarının sınımsız örülmesi, Lâtin Amerika'da toprak üzerinde özel tekelî koruyup güçlendirerek boy atan kapitalizmin özel gelişme koşulları dikkate alınmalıdır. Uruguay'da emperyalizm üretim ilişkilerinin bileşen bir bölümü ve kapitalist gelişmede deformasyonun, ekonomide anakronizmin korunmasının ana etkenidir. Yabancı sermayecilerin, büyük burjuvazinin ve lâtifundistlerin çıkarları sıkıca birbirine örülüyor. Bu objektif nedenlerle, sınıf savaşımının (bir yandan köyde de) keskinleşmesi nedeniyle, aynı zamanda burjuvazinin tarihsel yeteneksizliği nedeniyle, çağdaş koşullarda burjuvazi artık (lâtifundizmin ortadan kaldırılması kendi başına sosyalist ödev olmasa bile) toprak sorununu çözebilecek ve ulusal sermayenin gelişme gereksinmelerine cevap verebilecek durumda değildir. Yeni koşullarda, Uruguay burjuvazisinin vakitlice ele almadığı bu sorunun çözümü, işçi sınıfının önderliğinde ve ana direği işçi-köylü bağlaşıklığından oluşacak ulusal kurtuluşun demokratik cephesi kurulmadıkça olanaksızdır.

Soru. Günümüzde, işçi sınıfından başka, arkasından köylüleri çekip götürebilecek ve toprak sorununu emekçi köylüler yararına çözebilecek güç var mıdır?

S. *Sierra*. Ulusal burjuvazinin köklü toprak reformu için köylülerin yürüttükleri savaşım baş olamayacağı savı, çeşitli burjuva tabakalarının Lâtin Amerika'da tarımsal dönüşümler ve kurtuluş süreçlerine katılamayacağı demek değildir. Ama her ahvalde, tarımsal ve anti-emperyalist devrimde işçi sınıfının hegemonyası prensipi temel sorun olarak önemini koruyor. Bu ilkesel teorik görüşün, hayatın doğurduğu yeni olguları asla küçümsemeye yol açmadığını, tarihsel gerekliliği, bunun yaşamda somut belirli biçimlerini, hayata geçirmeye yaklaşım yollarının olanca çeşitliliğini dikkate aldığını belirtmek de yerinde olur. Bilindiği gibi, devrimci değişme objektif koşulları ile subjektif olanakları, her şeyden önce işçi sınıfının ve bağlaşıklarının sözkonusu değişimleri yönetmeye yeterli reel güçlerinin olanakları, her zaman birbirine uymaz. Bazı durumlarda, savaşım boyunca başka tabakalar ön plâna çıkabilir, ya da devrimi çabuklaştırma eylemlerine yardımcı olabilirler. Ama yine de, Küba örneğinin gösterdiği üzere, eninde

sonunda, köklü toprak reformlarına ve devrimci dönüşümlere girişebilmek, bunları hızlandırıp geliştirmek için en önemli koşul, işçi sınıfının yönetmenlik rolünün (ne suretle olacağına bakılmaksızın, ama kuru lâflardan ve basit doktrinerlikten de titizlikle kaçınılarak) pratikte sağlanıp sağlanamayacağıdır.

L. Padilla. Bence, köylü savaşımının kendiliğinden-gelme oluşu, örgüt yetersizliği ve aynı zamanda birçok Lâtin Amerika ülkesinde işçi-köylü bağlaşmasının henüz başlangıç safhalarında bulunduğu dikkate alınacak olursa, burjuvazinin köylülerin savaşımını hâlâ reformist akağa sürüklemesi olanaksız değildir. Bolivya'da, bilindiği üzere, böylece bir süreç görülmüştü. 1952 yılında, anti-emperyalist hareketin, kurtuluş hareketinin yükselişi koşullarında başlayan toprak reformu, ilk safhasında açıkça belirgin bir devrimci-demokratik içerik kazanmıştı. Halk ayaklanmasının baskısı altında, Bolivya'da o zamana kadar yürürlükte olan feodal haklar kaldırılmış, lâtifundizme ağır bir yumruk indirilmişti. Ama ikinci safhada, burjuvazi, hareketin yönetimini ele geçirmeye muvaffak oldu, reformun demokratik karakterini değiştirdi, köyde kapitalizmin «Prusya» yolu gelişmesi ağır basmaya başladı. Böylelikle, tarihsel olarak, burjuvazinin oligarşi dışı tabakalarıyla köylülerin bağlaşması oluştu ve burjuvazi köylü hareketini kendi çıkarlarına bağlamak üzere bir sosyal-politik mekanizma yaratmayı başardı.

Bolivya köylüleri, köylü hareketinin işçi sınıfından yalıtık olmasının ne gibi ağır sonuçlar doğurduğunu kendi deneyleriyle gördüler. Bolivya köylülerinin faciası, devrim süreci içinde köylülerin önem kazanması ile son çözümde ülkenin sosyal-politik yazgısı bakımından yapıcı bir rol oynama yeteneğinden yoksun oluşları arasındaki objektif çelişkiydi. Köylü savaşımalarının bölgeselliği, işçi hareketinden kopukluğu, bizzat köylü hareketinin gücünü yitirmesine, politik bilincinin çarpıtılmasına yol açtı. Ülkenin komünistleri ve diğer ilerici ve demokratik güçleri bu durumu değiştirmedikçe, köylüler ardıcılık yoksunluğundan kurtulamıyacaklardır. Kapitalist temel üzerinde tarımsal ilişkilerin gelişme mantığı bu zayıflığı giderilmesi için gereken önkoşulları yaratıyor. Köylüler arasında demokratik-devrimci eğilimlerinin artmakta olduğunu gösteren bir belirti de, şimdiki rejimin köylü hareketlerini zorkullanımla bastırmaya kalkışmasıdır. Netekim, 1974 Ocak ayında, köylü yığınları, doğrudan doğruya ekonomik isteklerinin yerine getirilmesinde ısrarla savaşıma giriştiler ve rejim bu çıkışı kaba kuvvete başvurarak bastırdı. Bu olay, köylü hareketinde yeni bir yükseliş olanakları açılmakta olduğunun elle tutulur kanıtıdır.

V. Fazio. Şili, 1967'de başlayan ve Halk Birliği hükümeti zamanında bir hayli derinleşen bir toprak reformu süreci yaşıyordu. Bu toprak reformu, her şeyden önce, yığın hareketindeki kabarmanın sonucuydu. O zaman, köydeki yapısal bunalım memleket gelişmesine engel olacak kadar şiddet-

lenmiş ve bu durum toprak reformu uğrunda savaşımın yalnız en ilerici politik çevrelerin ve köylülerin değil, aynı zamanda büyük halk çoğunluğunun hedefi haline gelmesine yardım etmişti. Toprak reformu sürecinin başta S. Allende olmak üzere devrimci yönetimi, bunun en değişik alanlardaki devrimci dönüşümler çerçevesinde yapılmakta olması, köylülerin örgütlülük ve bilinç düzeyinin hızla yükselmesini teşvik etti. Sendikal köylü örgütlerinin kurulmasında nitel bir sıçrama oldu. 1973 yılındaki parlamento seçimleri, bilinçlenme artışının politik alanı da hızla kapladığını gösterdi. Ama kısa zamanda gerçekleştirilen bu atılımlı ilerleme süreci, sınıf savaşımının şiddetlendiği ve iktidar sorununun en kesin biçimde ortaya konulduğu ana kadar tamamiyle kökleşip biçimlenemedi.

İşçi-köylü bağlaşmasını başarıyla geliştirme davası, proletaryanın, köyde bilinçlenme düzeyini ve koşulların özelliğini dikkate alarak, köylülerin isteklerini kendi istekleri olarak benimsemesini gerektiriyor. Bu bizim deneyimizden çıkarılabilecek önemli bir derstir. Halk Birliği yönetimi yıllarında ve daha önce, köylülerin isteklerini destekleme yönünde birçok somut belirti vardı. Ama bir yandan devrimci süreçte genel akışı engelliyen güçlükler de vardı. Bu güçlükler, daha çok, önce köylülerin fikrinin her zaman yeterince dikkate alınmamasından, daha doğrusu toprağın işlenmesinde yeni biçimler uygulamaya geçilirken gönüllülük prensibinin her zaman gözetilmemesinden; sonra da bazı çevrelerin, henüz ne ekonomik, ne de politik koşullar elverecek kadar olgunlaşmadan, tüm ülkede, ve bu arada köyde, zorlamayla sosyalist dönüşümler yapılması isteğinden ileri geliyordu.

Y. Garro. Bence, devrimci demokrasi de, tek başına, yoksul köylülerin yararına olacak köklü bir toprak reformu yapabilecek durumda değildir. Ama devrimci demokrasinin gelişmeyen, donuk bir şey olmadığı unutulmamalıdır. Bunun bir bölümü işçi sınıfının mevzilerine geçebilir ve bu sınıfın toplumdaki yönetmenlik rolünün güçlenmesine yardımcı olabilir. Bu koşullarda, toprak reformunu derinleştirme yolunda, bunu yoksul köylülerin ve memleket gelişmesinin çıkarlarına uygun hale getirmek suretiyle, ileri adımlar atılabilir. Bizim programımızda, ulusal-ilerici cephenin bir taktik sorun değil, stratejik bir sorun olduğu ve sağlam bir objektif temele dayandığı belirtiliyor. Gelecekte, ulusal-ilerici cephenin bir işçi sınıfı, köylüler ve devrimci aydınlar bağlaşması biçimini alması tamamen olanaklıdır. Bu cephe, sosyal-ekonomik ve bu arada tarımsal dönüşümleri derinleştirmeyi iş edinecektir.

Soru. Köylüleri kendinden yana çekme savaşımında devrimci demokratlarla Marksist-Leninist devrimci öncüsü başta olarak işçi sınıfı arasında bir rekabet var mıdır?

Y. Garro. Biz, bütün emekçi tabakaları ve bu arada köylüleri ülkede köklü sosyal dönüşümler yapılması uğrunda seferber etmeyi amaçlayan bir

cephe çerçevesinde devrimci demokratları da ortak çalışmaya çağırıyoruz. Devrimci demokratlar, ülkenin bütün örgütleri içinde, bu arada köylü örgütleri içinde de dümeni ele geçirip yönetici olmaya çalışıyor ve bizlere rakip gözüyle bakıyorlar. Biz ise, bu problemleri, rekabetle değil, bağlaşıkların yararlı işbirliğiyle çözmeye çalışıyor, işbirliği sorununa da diyalektik açıdan bakıyoruz, yani devrimci demokratların eylem ve politikasında olumlu nitelik taşıyan her şeyi kabul ediyor, olumsuz sonuçlara götüren her şeye de karşı çıkıyoruz. Kaldı ki, şu veya bu olumsuz olguyu eleştirilerimiz devrimci-demokratik rejimi kökleştirmeye yöneliktir.

Görüşmeler, söz alanları şu sonuçlara vardırı :

– Tarihsel deney, işçi sınıfı ile köylüler arasında bağlaşmaya ilişkin Marksist-Leninist öğretinin yaşamsallığını doğruladı. Köylüler her yerde maddesel üretimin önemli etkeni ve büyük demokratik, anti-emperyalist potansiyele sahip sosyal güç olarak kalıyorlar;

– Tek tek ülkelerin durum başkalıklarına karşın, çağdaş köylü hareketi anti-emperyalist ve anti-monopolist bir karakter kazanıyor; günlük ve sırf ekonomik istekler çerçevesinden çıkıyor, ve bu da işçi sınıfı ile köylülerin çabalarını birleştirmek için daha esaslı önkoşullar yaratıyor;

– Köylü savaşımının sosyal-ekonomik temelinin genişlemesi, toprak-köylü sorununu, anti-emperyalist savaşımın ortak doğrultu ve perspektifleriyle birliği içinde ele alma gerekliliğini ortaya koyuyor; bu sorun, tüm toplum çapında köklü anti-emperyalist, anti-monopolist dönüşümler yapılmadan temelli olarak çözülemez; toprak-köylü problemi devrimci-demokratik çözüme kavuşturulmadan, kapitalist toplumun bunalımına uzun süreli bir çözüm bulunamaz;

– İşçi sınıfı, objektif durumu gereği olarak, başında Marksist-Leninist öncüsüyle, köy emekçilerini, emperyalizm ve tekeller tarafından sömürülenlerin tümünü geniş bir koalisyonda sıkıca birleştirme ve birçok ara aşamalar boyunca onları devrimin utkusuna ulaştırma yeteneğine sahip biricik güç olarak ön plâna çıkıyor.

★

«Köylüler sosyal değişimler savaşımında» konulu bu fikir değiş tokuşu entormasyonunu ve R. Urbani yoldaşın «Gerçek devrimci sınıf» başlıklı yazısını (bak: bu sayı, sayfa 1050) yayımlamakla, Yazı Kurulumuz, 1975 yılı 7. sayımızda başladığımız «İşçi sınıfı ve bağlaşıkları» başlıklı yazı dizisini tamamlamış oluyor.

Yazı Kurulu'muz bu görüşmeye katılanlara teşekkür eder.

Okuyucularımızın ricasını yerine getirmek üzere, «Barış ve Sosyalizm» Uluslararası Yayınevi, bu tartışma yazılarını ayrı bir kitap halinde yayımlamayı kararlaştırmış bulunuyor.

Kardeş partilerin basın şenlikleri

Geride bıraktığımız son birkaç ay içinde Avrupa'nın birçok ülkesinde komünist basının yaz ve sonbahar şenlikleri yapıldı. Bunlar, komünist basının savaştan gücünü ve yiğinsallığını ortaya koyan gerçek birer gösteriye dönüştü.

Yeni toplumun kurulmasında elde edilen başarılar, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki emekçilerin savaşlarıyla, ulusal bağımsızlık ve sosyal değişiklikler için savaşım veren halklarla enternasyonalist dayanışma, bu konular kardeş sosyalist ülkelerin gazete şenliklerinde leitmotif olarak yükseltildi. «Yüksek nitelikli emek, daha iyi yaşam» Polonya Birleşik İşçi Partisi MK'si organı «Trybuna Ludu» gazetesinin şenlikleri bu belgi altında geçti. Bu, Polonya komünistlerinin gazetesinin, halkın yaşamında önemli toplumsal-politik bir olay olduğunu doğrulayan bir bayramdı. Gazetenin baş redaktörü Jozef Barecki, şenlikler sırasında, yabancı konuklara ve çok sayıda kardeş partilerin basın temsilcilerine, bu festivalin örgütlenmesini, sosyalist Polonya'nın elde ettiği başarıları ve gelişmelerin en belirgin yönlerini anlattı.

Çekoslovakya komünistlerinin gazetesi «Rude Pravo»nun iki gün süren şenliklerine, yalnız Prag'dan 100 binden fazla insan katıldı. Başkentte «Julius Fučík» parkında, ziyaretçilerle redaktörler arasında çok sayıda karşılaşmalar yapıldı. Gazetenin redaktörleri çalışmalarını ve perspektif plânları hakkında bilgi verdiler. Törensiz mitinge ÇKP yöneticileri de katıldılar. Sergiler, konserler, spor yarışları, basın şenliğinin programını zenginleştirdi.

Avrupa kapitalist ülkelerindeki komünist basının geleneksel şenlikleri, bu yıl da başarılı oldu. Paris'te, işçi semti Courneuve'de yapılan «L'Humanite» şenlikleri, genel kaniya göre, Fransa'nın en büyük kültür ve politik olaylarından birine dönüştü. «L'Humanité Dimanche» başredaktörü André Carrel, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi temsilcisine şunları söyledi: «Bu yılki basın şenliğinin ana özelliği, bunun partimizin kongresinden hemen sonra yapılması ve içeriğini kongre kararlarının oluşturmasıdır. Hükümetin «kemerleri sıkma» kampanyasına hız verdiği bugünlerde, festivalin bütün eylemlerinde, bu politikaya karşı güçlü bir direniş ve FKP'nin de bu direnişin öncülüğünü yaptığı görülüyor. Bununla birlikte, bu festival, önmüzdeki belediye seçimlerinde sol güçlerin ortak programının başarıya ulaşmasına katkıda bulunacak büyük bir olaydır.» Yüzbinlerce Parisli ve konuk, sosyalist ülkelerin ve komünist partilerinin pavyonlarını gezdi, politik tartışmalara ve mitinglere katıldı. Bu eylemler, Lübnan'daki ilerici güçlerle, Filistin halkıyla ve faşizme ve gericiliğe karşı savaşım veren Latin Amerika emekçileriyle dayanışmanın parlak birer gösterisi oldular. Düzen-

lenen spor yarışları genellikle büyük bir ilgi gördü. Bu yarışlarda seyirciler SSCB, Küba, Polonya, DAC ve diğer sosyalist ülkelerden Montreal olimpiyatlarına katılan sporcuları gördüler. Basın şenliği günlerinde rekor rakamlar elde edildi: 6.203 kişi parti saflarına katıldı (bunlardan %75'i 25 yaşın altında), 9.000 kişi Komünist Gençlik Birliği'ne girdi. 8 bin kişi gazeteye ve onun Pazar ekine yeni abone oldu.

Napoli. «Unita» gazetesinin bu kentte düzenlenen ulusal festivali 16 gün sürdü ve bugüne kadar görülmemiş bir şevk ve heyecan içinde geçti. İtalyan komünistlerinin gazetesinin bayramı, bu yıl ilk defa olarak sol yönetimin kurulduğu Napoli'de yapıldı. Napoli festivali arifesinde, gerici güçler emekçileri korkutmaya, yıldırımaya kalkıştılar, en barbarca metotlara başvurdular. Genel ulusal bayramdan önce kutlanan iki yerel bayramda trajik olaylar oldu. Lecco kentinde, neo-faşistler bir komünist işçiyi canavarca dövdüler. Bu işçi hastaneye götürülürken yolda öldü. Bergamo yakınlarında bulunan Curno bölgesinde bir grup provakatör halka ateş açtı, 18 yaşında bir işçi ağır biçimde yaralandı.

Kışkırtmalar emekçileri yıldırmadı. Napoli'de, «Unita» şenliklerine katılan yüzbinlerce İtalyan emekçisi, sağcıların provokasyonlarına son verilmesini ve bunları koruyanların içyüzlerinin açığa vurulmasını istedi. «Unita» şenliklerine katılanlar, Komünist Partisi ile birlikte ülkenin ekonomik bunalımdan kurtulması, demokratikleştirilmesi ve sosyal değişikliklere gidilmesi için savaşıma kararlı olduklarını belirttiler. Ziyaretçiler, bu yıl festivalin onursal konukları olan SSCB ve Küba'nın, diğer sosyalist ülkelerin, kardeş komünist partilerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin basın pavyonlarına canlı bir ilgi gösterdiler. Bayramın önemli bir özelliği de, ünlü sanat ve kültür temsilcilerinin bu festivale aktif olarak katılmasıdır. Festival sırasında düzenlenen komünist basın yardım kampanyası da başarılı geçti. Geçen yılki basın şenliklerinden, bu yılki basın şenliklerine kadar 6 milyar liradan fazla yardım toplandı. Bu, bütün dönemlerin en büyük rakamıdır.

Portekiz komünistlerinin gazetesi «Avante»nin, ilk defa kutlanan basın şenliği, kuruluşunun 45'ci yıldönümüne rasladı ve barış, demokrasi ve sosyalizm savaşçılarının çok büyük bir forumuna dönüştü. Festivalin büyük başarısı, komünist partisinin gücünü, onun halkla olan derin ilişkilerini bir daha doğruladı. Tajo nehri vadisindeki uluslararası Lizbon fuarının alanı, partinin ulusal ekonominin güçlendirilmesi, millileştirme girişimlerinin sürdürülmesi, toprak reformunun tamamlanması ve halkın yönetime katılması savaşımını dile getiren çeşitli pavyonlar için dar geldi. Pavyonların birinde illegal koşullarda yayımlanan «Avante»nin faşist terör koşullarında dağıtılmasını, onun kahramanca savaşımını canlandıran çeşitli yayınlar yer alıyordu. Başka bir pavyonda, toprak reformunun gerçekleşmesi döneminde, Alentejos bölgesinde elde edilen ilk üründen doldurulmuş buğday torbaları vardı. «Uluslararası kent»ten sosyalist ülkelerle, emperyalizme ve

faşizme karşı savaşım veren halklarla devrimci dayanışmayı dile getiren eşyalar sergilenmişti. Açık hava tiyatrosunda da çeşitli temsiller verildi. Portekiz Komünist Partisi Genel Sekreteri Alvaro Cunhal, festivalin kapanışı dolayısıyla düzenlenen büyük mitingte yaptığı konuşmasında şunları belirtti: «Basın şenliği, bir bütün olarak, bugüne kadar bizim ülkemizde düzenlenen bayramların en büyüğü, en iyisi, en heyecanlısı, en kardeşçe ve insanlı olanıdır.» PKP Merkez Komitesi Politik Komisyonu üyesi ve «Avante»nin müdürü Antonio Dias Lourenco, dergimizin temsilcisine şunları söyledi: Biz, komünistler için «Avante» şenlikleri yalnız partinin bayramı değil, aynı zamanda halk birliğinin büyük bir günüdür. Bu festival, sosyalizme yönelen demokratik toplumun kurulması sürecinde işçilerle komünistler arasında birliği vurgulayan bir olaydır. Gazetenin baş redaktörü Ruben Carvalho, ilâve olarak şunları belirtti: «Bayramın başarılı geçğine inanıyorduk. Sağcılar hazırlıksızdı. Ülkenin içinde bulunduğu böylesi ağır bir durumda, çeşitli türden güçlüklerin yaratıldığı, provokasyon ve iftiraların körüklendiği bir dönemde, böylesi büyük bir festivalin örgütlenebileceğini akıllarına bile getirmemişlerdi. Yığınlar, partinin bu girişimini desteklediler. Günümüz koşullarında bunun önemi büyüktür ve ülkemizde, güçler dengesinde meydana gelen değişiklikleri anlamaya yardım etmektedir.»

Danimarka Komünist Partisi'nin giderek artan otoritesi ve ülkenin toplumsal-politik yaşamında güçlenen etkisi «Lang og Folk» gazetesinin Kopenhag'ta yapılan şenliklerinde bir daha dile getirildi. Festival sırasında grevdeki işçilere yardım kampanyası açıldı ve başarıyla sona erdi. Bu da festivalin en büyük özelliklerinden biriydi.

Avusturya komünistlerinin gazetesi olan «Volksstimme» festivali, emekçilerin temel çıkarları uğrunda verilen savaşımında komünistlerin aktifliğinin daha da arttırılması belgisi altında geçti. Basın şenliği, Viyanalıların çok sevdiği «Prater» parkında düzenlenen yığinsal mitingle sona erdi.

Belçika komünistlerinin «Drapeau Rouge» ile «Rodeode Vaan» gazetesinin şenliklerine katılanlar, yönetici çevrelerin ve tekellerin bugünkü bunalımın sonuçlarını emekçilerin omuzlarına yükleme çabalarını açığa vurdular, ilerici güçlerin örgütlenmesinin zorunluluğunu vurguladılar. Yüzbinlerce emekçinin kardeş partilerin gazete şenliklerine katılması, komünist basının artan saygınlığının, komünist ve işçi partilerinin yığınlar arasında güçlenen etkenliğinin açık ve somut bir kanıtıdır.

Bildiri

İşbirlikçi hükümet, kanlı baskıyı, saldırıları durmadan arttırıyor. Üniversitelerde, yüksek okullarda, fabrikalarda kanlı komando baskınlarını yaygınlaştırıyor. Sıkıyönetimi yeniden getirmek için geniş provokasyonlar hazırlıyor, uyguluyor. Başbakan Demirel Sıkıyönetimi getirmek, üniversitelere el koymak niyetinde olduğunu bir daha açıkladı. Hükümet, büyük tekeller, işbirlikçi burjuvazi, emperyalizm, NATO'ya egemen çevreler faşist yöntemlerle, sıkıyönetimlerle gelişen işçi hareketini, anti-emperyalist, demokratik akımı ezmek istiyorlar. Bu işte Mao'cuları, Troçkist'leri, goşistleri de kullanıyorlar. Soygun, sömürü, talan düzenini ayakta tutmak, memleketi de emperyalizmin komşularımıza, sosyalist ülkelere, Arap halklarına, ulusal kurtuluş hareketlerine saldırı üssü olarak elde tutmak istiyorlar.

Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler, Varşova Antlaşması devletleri, son Bükreş toplantılarında bir kez daha dünya kamuoyuna başvurular. Barışı güçlendirmek, silâhlanma yarışına son vermek, askersel blokları karşılıklı dağıtmak önerisinde bulundular. Oysa, NATO'nun son Brüksel toplantılarında silâhlanma yarışına hız vermeye, gelişen barış hareketini torpillemeye ve gerginliği arttırmaya yönelik kararlar alındı. Demirel hükümeti bu toplantılara katıldı, kararları imzaladı. NATO silâhlanmasında üzerine yeni yükümler aldı. Emperyalizm yararına askersel masrafların daha da arttırılmasına karar verdi. Gelecek yılın 220 milyarlık bütçesinin aslan payı yine silâhlanmaya, NATO harcamalarına gidiyor.

Böylece hükümetin iç ve dış halk düşmanı politikası bir kez daha kamuoyunun gözleri önüne seriliyor. Sıkıyönetim tehditleri bu halk düşmanı politikanın bir uzantısıdır.

Halkımız, barış, güvenlik, ekmek ve özgürlük istiyor. Ulusal gelirin, yani alın terinin kalkınmaya harcanmasını istiyor. Bunun da ancak barışçı bir politikayla elde edilebileceğini görüyor. İşçi sınıfı halkımızın bu isteminin ve savaşımlarının başını çekiyor.

Ülkemizde işbirlikçilerin kanlı saldırı politikasını, sıkıyönetim tehditlerini boşa çıkaracak, hükümeti ve onu destekliyen yerli-yabancı büyük sermaye çevrelerini, emperyalizmi yenilgiye uğratacak, bu hükümeti devirecek ve demokratik bir hükümeti işbaşına getirecek güçler vardır. Bu güçler silâhli kuvvetlerde de önemli ölçüde gelişiyor. Silâhli kuvvetlerdeki yurtsever subaylar, erler ordunun bir daha sömürücü çevrelerin, işbirlikçilerin, em-

peryalizmin çıkarlarını korumak için halkımızın üzerine sürülmesine karşıdırlar.

Türkiye Komünist Partisi emperyalizme, sıkıyönetime, faşizme, pahalılık, işsizlik, yoksulluk, yıkım düzenine karşı olanların eylem birliği ile demokratik, anti-emperyalist, anti-faşist amaçlara ulaşılabilceğine, demokratik bir hükümetin işbaşına getirilebileceğine inanıyor. Bunun için de bütün demokratik güçler arasında dialogların kurulmasını, görüşmeler yapılmasını, forumlar kurulmasını, platforma dayanan bir savaşımın yürütülmesini öneriyor.

Van yöresindeki deprem bile bu hükümetin halk düşmanı, talancı yüzünü bir kez daha iyice gösterdi. Bu hükümeti devirmenin zorunlu olduğunu ispatladı.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

13 Aralık 1976

Açıklama

Demirel hükümeti faşizme tırmanmada üstelıyor. Bir yandan kanlı saldırıları artırıyor, öte yandan yeni yeni provokasyonlar plânlıyor. Bu provokasyonlardan biri de, polislin sabotaj plânları ele geçirdiği habēerini yaymasıdır. Bu provokasyona da Komünist Partisi'nin adını katmaya kalkışmasıdır.

Bütün bunlar, hükümetin, en gerici çevrelerin, MIT'in, CIA'nın eliyle hazırladıkları plânlardır. Güya sabotajlar hazırlanmış, bunları hazırlayanlar da «Marksçı-Leninici» Komünist Partisi imiş!

Bilindiği gibi Maocu'lar, goşistler kendilerini maskelemek, büyük burjuvazinin plânlarına daha iyi hizmet edebilmek, kamuoyunu şaşırtmak için dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de «Marksçı-Leninici Komünist Partisi» adını kullanmaktadırlar.

Bunların Marksizmle-Leninizmle hiçbir ilişkileri olmadığı gibi, Komünist Partisi ile de hiç bir ilişkileri yoktur. Komandolar, Ülkü Ocakları gibi bunları da besleyen, örgütleyen emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazidir. Halk düşmanı hükümettir.

Türkiye Komünist Partisi Maocu'lara, goşistlere, serüvenciliğe karşı savaşmış ve devrim taktiğini işçi sınıfının yürüttüğü sınıf savaşından ayırmamıştır. TKP'nin Program ve Tüzüğü, savaş stratejisi ve taktiği işçi sınıfının sınıf savaşımını, halkımızın ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımını örgütlemeyi ve ona öncülük yapmayı önerir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

20 Aralık 1976

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Leonid İliç Brejnev yoldaş

Çok saygı değer L. İ. Brejnev yoldaş!

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, bütün Türkiye komünistlerinin, halkımızın en içten saygı ve sevgi duygularıyla 70. doğum yıl dönümünüzü kutlar.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, Sovyet devletini her yanlı güçlendirmek, komünizmi kurmak, proleter enternasyonalizmi ilkelerini, dünya komünist hareketinin birliğini, ardıcıl Leninci barış politikasını, halkların ulusal bağımsızlık, sosyal kurtuluş ve özgürlük savaşlarını özverilikle savunan bilgeli, seçkin bir önder yetiştirmiş olmasıyla biz kıvanç duyuyoruz.

Sovyetler Birliği, Sovyet devleti kurulduğu ilk günden buyana, halkımızın ulusal bağımsızlık savaşımına karşı, Türkiye Cumhuriyetine karşı, sürekli Leninci barış politikası izleye gelmiştir. Bu olguyu hiç kimse yadsıyamaz. Ama buna karşılık, Türkiye'de en gerici, emperyalistlerle bağlı çevrelerin büyük komşumuza karşı politik tutumları halkımızı, uzun zamandır tedirgin ediyor, kuşkular içinde tutuyor. NATO'ya, topraklarımızdaki Amerikan saldırı üslerine, atom başlıkları yığınaklarına karşı, giderek daha geniş yığınları kucaklayan bir direniş vardır.

Sovyetler Birliği'nin, çekirdeksel silâhların yasaklanması, silâhların karşılıklı azaltılması yolundaki sürekli önerisini partimiz bütün olanaklarıyla, var gücüyle savunuyor. Halkımız, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında saldırılmazlık, dostluk paktı bağlanması istiyor. Barış, özgürlük, ulusal bağımsızlık, sosyalizm uğrunda Türkiye işçi sınıfının, Türkiye halkının, Türkiye Komünist Partisi'nin yürüttüğu savaş yolunu, Siz, L. İ. Brejnev yoldaş aydınlatıyorsunuz.

Size sağlık, uzun ömürler, yeni başarılar – Sovyet halklarına mutluluk dileriz.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi Genel Sekreteri
İ. Bilen*

8 Aralık 1976

Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) Merkez Komitesine

Değerli yoldaşlar,

Partinizin 50. kuruluş yıldönümünü Partimiz adına candan kutlarız ve selâmlarız.

Bu yıldönümünüzü siz Kıbrıs komünistleri, Kıbrıs halkı çok zor ve ağır koşullarda kutluyorsunuz. Ada zorla, emperyalizmin, NATO'ya egemen çevrelerin plânları ve Türkiye gerici çevrelerinin orduyu Kıbrıs'a sürmesi sonucunda ikiye bölünmüştür. İkiyüz binden fazla Kıbrıs'lı yerinden yurdundan olmuştur. İşgal bölgesinde yapay bir «devlet» kurulmuştur. Türk hükümeti zorla Ada'ya Türk göçmenler yerleştiriyor.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı, toprak bütünlüğü, egemenlik hakları, bütün yabancı askersel kuvvetlerin bu arada Türk ordusunun Ada'dan çekilmesi, iki topluluk yararına olan demokratik bir düzen kurulması için yürüttüğünüz savaşı Türkiye Komünist Partisi destekledi, bundan böyle de destekleyecektir.

Partimiz Türk ordusunun işgal bölgesinde kurulan yapay «devlet»in varlığına son verilmesi ve bütün göçmenlerin yerlerine dönmesi için yürüttüğünüz haklı savaşı da desteklemektedir.

Savaşınıza başarılar dileriz.

Yaşasın Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

10 Aralık 1976

İsrail Komünist Partisi XVII. Kongre Başkanlığına,

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına XVIII. Kongrenizi selâmlar ve Sizlere başarılar dileriz.

İsrail Komünist Partisi'nin emperyalizme, militarizme, şovenizme ve sionizme karşı enternasyonalist, aynı zamanda İsrail halkının ulusal çıkarlarına uygun savaşımını yakından izliyoruz.

Orta-Doğu'da hem İsrail, hem de Arap halklarının çıkarlarına uygun sürekli ve adaletli bir barışın kurulması, aynı zamanda dünya barışına hizmet edecektir. Emperyalizmin dünyanın bu bölgesinde gerginliği körükleme, barışı torpilleme politikasını engelleyecektir.

Filistin halkının yazgısını tayin etmesi, İsrail kuvvetlerinin 1967 Haziranında işgal ettiği topraklardan çekilmesi, İsrail devletine uluslararası garanti sağlanması, İsrail'deki Araplara karşı baskıya son verilmesi Orta Doğu'da haklı bir barışın temellerini oluşturacaktır.

Değerli yoldaşlar, bu zor savaşınızda Sizlere kardeşçe dayanışmamızı göstermeyi bir borç biliriz.

Sizlere başarılar dileriz.

Kardeşçe selâmlarla

İ. Bilen

Türkiye Komünist Partisi

Genel Sekreteri

6 Aralık 1976

Guadelup Komünist Partisi VI. Kongresine

Sevgili yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına VI. Kongrenizi selâmlar, haklı savaşınızda Sizlere büyük başarılar dileriz.

Fransız sömürü hakimiyetini yıkmak uğrunda savaşınız, halkların emperyalizmden kurtulmak için verdikleri savaşın ayrılmaz bir parçasıdır. Biz Türkiye komünistleri de, halkımız da NATO'ya, Amerikan emperyalizmine ve onun bağlaşıklarına karşı savaşmaktayız. Bu da, ortak düşmanımızın emperyalizm olduğunu göstermektedir.

Sevgili yoldaşlar, emperyalizme, baskıya ve sömürüye karşı, demokratik ve halkçı bir özerk rejim için verdiğiniz savaşta Sizlere yeni yeni başarılar dileriz.

*Kardeş selâmlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi adına
Genel Sekreter
İ. Bilen*

3 Aralık 1976

Avrupa kapitalist ülkeleri komünist ve işçi partilerinin Düsseldorf'ta düzenlediği «Çok uluslu tekellerin politikasına karşı ortak sorunları» nı kapsıyan toplantıda TKP temsilcisinin yaptığı konuşma

Değerli yoldaşlar,

Her şeyden önce bu toplantıyı tertiplelediğinden ve elverişli çalışma şartları yarattığından ötürü Alman Komünist Partisi (DKP) li yoldaşlara candan teşekkür ederiz.

Kapitalist düzenin bunalımlarını, bu bunalımların sosyal, ekonomik, politik alandaki görüntülerini, sonuçlarını hep biliyoruz. Devlet tekelci kapitalizmin egemenliğinde olan gelişmiş kapitalist ülkelerde bunalım devresel olmaktan çıkmış, sürekli hale gelmiştir. Bu süreklilik içinde zaman zaman görülen iniş çıkışlar, hafifleme ve şiddetlenmeler onun süreklilik niteliğini değiştirmiyor. İşsizlik, enflasyon gittikçe artıyor. İşsizliğin artmasıyla meydana gelen stoklara, sürprodüksiyona rağmen fiyatlarda artış sürekli dir. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki hükümetlerin, uzmanların başlıca sorunu, enflasyonun yıllık hızını düşürmek ve genellikle enflasyonu frenlemektir. Ne var ki, devlet tekelci kapitalizmi enflasyonla işsizliğin artmasından birini tercih eder gibi, belalardan bela seçmek durumundadır. Yatırımların frenlenmesiyle az bir miktar enflasyon frenlenebiliyor, fakat bu sefer işsizlik artıyor. İşsizliği azaltmak için yatırımlara hız vermekle enflasyon artıyor. Demek oluyor ki, kapitalist düzen enflasyonu durdurmak, işsizliği önlemek olanaklarını yitirmiştir. Halk yığınlarını ezen, onların satın alma kabiliyetini sürekli olarak düşüren kapitalizmin bu iki ve birbirinden ayrılmaz, tedavi bulmaz hastalığı sömürüyü talan biçimlerine dönüştüren yöntemler olarak beliriyor. Tekellere, çok uluslu şireklere sömürüyü en son haddine ulaştırmak, talan sağlamak ve olağanüstü birikimler elde etmek olanağını veriyor. Gelişmiş kapitalist toplumda vurgunlar, sömürü yoğunlaştıkça kapitalist toplum düzeninin temellerini sarsan bunalımlar da artıyor. Tekelci burjuvaziyle tekeller dışı kalan burjuvazi arasında, orta tabakalar arasındaki çelişki ve çatışmalar arttığı gibi işçi sınıfının büyük tekellere karşı savaşımı daha geniş ölçülere ulaşıyor. Bilimsel, teknik kadroların önemli bir kısmı, hattâ orta tabakalardan bir kesim işçi sınıfının savaşımının yanında yer alıyor.

Bu bunalımların önemli noktalarından biri de, gelişmiş kapitalist ülkelerde egemen olan devlet tekelci kapitalizmi ile az gelişmiş ülkeler arasındaki çelişkinin artmasıdır. Bilindiği gibi, gelişmiş kapitalist ülkelerin ekonomisi, özellikle sanayii az gelişmiş ülkelerden sağlanan ham, yarı ham maddelere dayanmaktadır. Enerji kaynağının önemli bir kısmı da bu ülke-

lerden sağlanmaktadır. Az gelişmiş ülkelerin petrol ve öteki hammadde kaynakları çok uluslu tekeller tarafından talan edilmekte ve gelişmiş kapitalist ülkelerin sanayi çarkı, ekonominin önemli bir kısmı az gelişmiş ülkelerden talan edilen bu maddelerle dönmektedir. Anti-emperyalist hareketin içinde olan, ulusal zenginliklerine sahip çıkmakta olan halkların bu yönde savaşımları arttıkça tekелci kapitalizmin bunalımları da yoğunlaşmaktadır. Fakat bu bunalımlar içinde çok uluslu tekellerin gerek az gelişmiş ülkeler emekçilerini, gerekse metropol emekçilerini sömürerek büyük birikimler sağladıkları da bir gerçektir. Sömürü düzeninin yarattığı bunalımlara tekeller arası rekabetin, boğuşmaların ve konsantrasyon savaşımının da sebep olduğu bir gerçektir. Lenin'in de tespit ettiği gibi, kapitalizmin rekabet çağını aşmış olmasına ve tekелcilik düzeyine gelmiş olmasına rağmen tekellerarası rekabetin tamamen ortadan kalkmadığı da bir gerçektir. Güçlü tekeller zayıfları yutmaya devam ederken bir yandan da hammadde kaynaklarına, sürüm pazarlarına egemen olmak için boğuşmalar da sürüp gitmektedir.

Türkiye, tekелci kapitalizmin egemen olduğu bir ülke olduğundan onların yarattığı bütün bunalımlar fazlasıyla Türkiye toplum yaşamına yansımaktadır. Türkiye'deki çok uluslu tekeller, holdingler, Ortak Pazar ve Birleşik Amerika tekellerinin bir uzantısıdır. Türkiye'deki büyük toprak sahipleri veya büyük ticaret burjuvazisi tarafından çok uluslu tekellerin katkısıyla meydana gelmişlerdir ve bugün Türkiye'de iktidar ve egemenlik çok uluslu tekellerin, büyük toprak beylerinin, büyük ticaret burjuvazisinin elindedir. Bundan başka Amerikan-Ortak Pazar silâh tekelleri Türkiye'deki militarist klikle bütünleşerek ordunun silâh ve malzemesinin sağlanmasında aracı durumunda olan, fakat aynı zamanda ekonominin öteki dallarında da yatırımları olan bir tekел yaratmışlardır: Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK).

Son zamanlarda Japonya tekelleri de Türkiye'deki bazı tekellerle, egemen çevrelerle bağ kurmuşlardır. Bazı Türkiye tekelleri Ortak Pazar'la Japonya arasında bağ kurmak, yani iki yönlü bağımlılık ve çıkar politikası yürütmek emelindedirler.

Türkiye'de çok uluslu tekellerle ortaklaşan 50 kadar büyük tekел ve holding vardır. Bu holdingler koka-koladan ağır kamyon ve traktörlere kadar üretimin tekeline ellerinde tutmakta ve tekелci fiyatları piyasaya, yani emekçi yığınlarına dayatmaktadır. Bu üretim sürecinin montajcılığa, ambalajcılığa dayandığını, tüketime yöneldiğini ve memleket içinde gerçek bir sanayileşmenin ürünü olmadığını da derhal belirtmek gerekmektedir. Çok uluslu şirketlerin yerli-yabancı ortaklıklar ve yatırımlar yoluyla, «yasal» bir şekilde Türkiye'ye girmesi «Yabancı Sermayeyi Teşvik Yasası», «Petrol Kanunu» ile daha derli toplu bir hal almıştır. 1976 yılı başında Türkiye'deki çok uluslu şirketlerin yatırımları 2 milyar 177 milyon Türk Lirasıdır. (1 Dolar – 16 Lira hesabıyla 136 milyon dolardır). Tekelci serma-

yenin yerli sermayeyle birlikte oluşturdıkları ortak tekellerin sermayesi ise, 5 milyar 417 milyon liradır. Firma sayısı bakımından Federal Almanya 24 firmayla başta geliyor. Sermaye iştiraki tutarı itibarıyla ise, Birleşik Amerika 396 milyon lirayla ilk sıradadır. Ticaret Bakanlığının bir raporuna göre, Türkiye'de imalat, maden ve hizmetler sektöründe faaliyet gösteren 120 büyük şirket vardır. Bunlardan 70'i tamamen yabancı sermayenin elindedir. Diğer 50 şirkette ise, yabancı tekellerin sermaye hissesi % 17,6 ile % 29,39 oranındadır. İmalât sektöründe 98 büyük kuruluşun 50'si, maden sektöründeki 4 büyük firmanın tümü ve hizmetler sektöründeki 18 firmadan 16'sı yabancı firmaların emrindedir.

Çok uluslu tekellerin yerli büyük sermayeyle ortaklaşa kurdukları 50 kadar holding, Türkiye'nin ekonomik ve politik yaşamına egemendir. Bunlar arasında beşinin, yani Eczacıbaşı, Hacı Ömer, Sabancı, Transtürk, Koç, OYAK politik bakımdan ağır basmaktadır. Koç Holding, başta Amerikan Fort, Mobil, General Elektrik, Uniroyal, İtalyan Fiyat olmak üzere kapitalist dünyanın 34 büyük, çokuluslu tekeliyle işbirliği yapmaktadır.

1961'de kooperatif şeklinde kurulan Ordu Yardımlaşma Kurumu'nun da özel bir yeri vardır. OYAK kısa zamanda en büyük holdingler arasına girmiştir. Subay ve assubayların maaşlarının % 10'unun ayrılmasıyla oluşan OYAK'ın sermayesi, büyük mağazalar, inşaat firmaları, sigorta şirketleri, geniş bir montaj sanayii alanı, petrol mamulleri üreten sanayi koluna el atacak bir şekilde, büyük bir hızla büyümüştür. Bu holding tamamıyla NATO'cu militarist paşaların kontrolündedir Uluslararası silâh tekelleriyle iççedir. Rüşvetin de rol oynadığı bu işbirliği Lookhead olayında açıkça görülmüştür. Türkiye'de başlıca holdinglerin sözcülüğünü yaptığı, ilişki ve işbirliği kurduğu uluslararası emperyalist tekellerin başında Uniroyal Goodyear, Pirelli, Philips, Schell, Mobil, BP, Mannesmann, Marshall, AEG, Boyer, Chrysler, Fiat, Reno, General Elektrik, General Motor ş gelmektedir.

Burada şunu da belirtmek gerek ki, yabancı sermaye Türkiye'ye girerken lisans ve patent haklarını sermaye olarak kabul ettirmiştir. Türkiye'ye giren yabancı sermayenin % 38'i lisans ve patent haklarıdır. Nakit olarak gelen yabancı sermaye ise, önemli ölçülere ulaşmamaktadır. Yabancı sermaye yatırımları nispeten az olmakla beraber bunların politik etkenliği büyüktür ve yerli ortaklarıyla beraber egemenliği ve hükümetleri elde tutmaktadırlar.

Çok uluslu tekellerin yatırımları, Türkiye'de genellikle az yatırımla çok kâr elde edilen alanlara yöneliktir. Lâstik, kimya, ilâç, elektrik cihazları, gıda ve hizmetler sanayileridir. Metal sanayiine ise, Ereğli Demir Çelik Fabrikalarının kuruluşunu öngören özel bir kanunla gelmiştir. Çok uluslu şirketlerin Türkiye'de sağladıkları tekel kârları, kendi ülkelerinde elde ettikleri kârlardan iki veya üç misli fazladır. Meselâ, İngiliz-Hollanda te-

keli olan Unilever-İş Türk Ticaret ve Sanayii Anonim Şirketi 5 milyon lira yatırımla işe başladı. 10 yılda 117 milyon 295 bin lira kâr sağladı. E. R. Kınayip – SOHS İlaçları Anonim Şirketi yalnız bir yılda 7 milyon 79 bin lira kâr sağladı. 4 milyon 600 bin lira ile işe başlayan Türk-Philips tekeli sadece bir yılda 13 milyon 900 bin lira kâr sağladı.

Çok uluslu şirketlerin sömürsü lâstik ve ilaç kollarında daha da büyüktür. İlaç sanayiinde yabancı sermaye % 60 gibi büyük bir kârla çalışmaktadır.

Lâstik alanındaki kârları ise şöyledir: Amerikan U.S. Royal şirketi bir yılda 16,5 milyon lira, İtalyan Pirelli 11 milyon 251 bin lira, Amerikan Good Year 11 milyon lira kâr elde etmişlerdir. Bu sanayi dalında yabancı sermayenin ortalama kârı % 50'dir.

Türkiye'de petrol ithali, pazarlanması, yani tüketimi Schell, Mobil ve BP (Britiş Petrolyum) gibi emperyalist tekellerin kontrolü altındadır. Bu tekellerin karşısında güçsüz olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı bulunmakta ve ortaklık bu dev emperyalist şirketlerden petrol satın almaktadır.

Devlet Plânlama Teşkilâtının verilerine göre, yabancı tekellerin değişik sanayi kollarındaki finansmanları şöyledir: gıda sanayiinde % 14,4, kimya sanayiinde % 78,2, ulaşım araçları % 22,1, ilaç sanayii % 52,9, makine ve elektrik tesisatı sanayii % 41,1, giyim sanayii % 22,2, orman ürünleri sanayii % 19,1, kağıt sanayii % 43,2, sabun ve deterjan sanayii % 98,7, margarin % 80, ipekli dokuma % 48,4, kauçuk % 21,7, tarım ilaçları % 40,9, elektrik ileticileri % 62,2.

Türkiye'de imalât sanayii, kendi ham maddesini işleyip mamûl madde haline getiren bir sanayi değildir. Ve genellikle gıda ve tüketim sanayi kollarına yöneliktir. Ayrıca montaj ve ambalaj esasına da dayanmaktadır. Motor sanayii de tamamen montajcılıktır. Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunuyla gelen yabancı sermaye, yerli özel sermaye gibi devlet kredilerinden büyük ölçüde yararlanmaktadır. Hattâ yabancı sermaye yerli sanayicilerinden daha fazla kredi alma olanağına sahiptir. Devlet Plânlama Teşkilâtının Türkiye'deki yabancı firmalar arasında yaptığı anket çok ilginçtir. Anket kapsamına giren 38 firmanın toplam sermayesi, 398 milyon liradır. Bu firmalara Türkiye'de bankalar tarafından açılan kredilerin toplamı ise, 480 milyon 870 bin liradır. Bu durum karşısında Türkiye'nin yabancı sermayeyi finanse ettiği gerçeği ortaya çıkıyor.

Emperyalist tekeller Türkiye'de elde ettikleri kârların bir kısmını dışarı transfer ederler, fakat bir kısmını transfer yoluyla yurt dışına çıkaracakları yerde auto-finansman kaynağı olarak Türkiye'de bırakmakta ve kârların işletilmesinden normal faiz oranlarının çok üstünde net gelirler elde etmektedirler.

Çok uluslu tekeller memlekette ucuz iş gücünü ve bol hammadde kaynaklarını, sürüm pazarını sömürerek elde ettikleri tekel kârlarının bir kıs-

mını memlekette bırakmanın başka politik amaçları da vardır. Bu parayı, Türkiye'nin siyasal hayatında etkinliklerini arttırmak için kullanırlar. Gazeteleri, parti yöneticilerini, politikacıları, generalleri, gizli ve açık polis şeflerini rüşvetle satın almak. Türkiye'deki anti-emperyalist, demokratik savaşı ezmek için kullanırlar. Bu amaçla Türkiye'de en çok para tutan devlet, Amerika Birleşik Devletleri'dir. Birleşik Amerika'nın Merkez Bankasındaki kontosunda 3 milyar lirayı aşan para bu maksatlar için hazır tutulmaktadır.

Teknoloji sorununa gelince: çok uluslu tekeller Türkiye'de teknoloji bakımından da egemendirler. Plân ve projeleri kendi çıkarlarına ve yüksek kâr oranlarına göre çizmektedirler. Getirdikleri teknoloji hem pahalı, hem de eskimiş, geri bir teknolojidir. Memleketin koşullarına uymamaktadır. Daha fazla montajcılığı, ambalajcılığı geliştiren bir teknoloji getirilmektedir. Yabancı tekeller getirdikleri bu teknolojiyle Türkiye'nin hammaddelerini işlemek değil kendi ham ve yarıhammaddelerini Türkiye'ye getirip işlemek amacını güdüyorlar. Örneğin, Mazıdağında bol bulunan fosfat yataklarının değerlendirilmesini öngören teknoloji getirileceğine, gübre fabrikalarında hammadde ihtiyacı, emperyalist tekellerden tekel fiyatlarıyla alınan fosfatı işleyen teknoloji dayatılmıştır. Bu durum, sanayiinin bütün dallarında vardır. 23 Kasım günü başlıyan ve Türkiye Makine Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen «Sanayi Kongresi-1976» toplantısında Türkiyeli uzmanlar emperyalist tekellerin dayattığı teknoloji üzerinde uzun uzun durdular ve bu teknolojinin yatırım malları sanayiinin geliştirilmesine değil, çarpık ve emperyalizmin çıkarlarına hizmet eden bir sanayileşmeyi teşvik amacıyla getirildiğini, aynı zamanda emperyalist tekellere daha büyük sömürü olanakları yaratmak amacını güttüğünü belirttiler.

Çok uluslu tekellerin başka sömürü olanaklarından biri de Türkiye'deki ucuz emeğin çok uluslu tekellerin metropollerinde sömürülmesidir. Batı Almanya başta olmak üzere, batı kapitalist ülkelerinde bir milyona yakın Türkiye'li işçi büyük tekeller tarafından aşırı ve amansız bir şekilde sömürülmektedir. Türkiye burjuvazisi de bundan hoşnuttur. Bir yandan işçi sınıfının devrimci gücünü parçalamak, bir yandan istihdam olanakları yaratmanın hiç olmazsa bir kısmından kurtulmak, bir yandan da egemenliğini sürdürmek için döviz kaynağı yaratmak gibi çok yönlü bir çıkar sağlamaktadır. Ve bu çıkarlar çok uluslu tekellerin çıkarlarıyla bütünleşmektedir.

Türkiye burjuvazisinin çok uluslu tekellerle bütünleşmesi ve onlara çok yönlü sömürü olanağı yaratmasının yönlerinden biri de, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki çok uluslu tekellere dış ticaret ilişkileridir. 1975 yılındaki Türkiye'nin dış ticaret hacmi 6,3 milyar dolara ulaşmıştır. İthalât: 4,7 milyar dolar (1974'e kıyasla % 25 artış). İhracat: 1,4 milyar dolar (1974'e kıyasla % 12 artış). Dış ticaret açığı 3,3 milyar dolardı. Uzmanların kanısına göre, bu yıl dış ticaret açığı 4,5 milyar dolara ulaşacaktır.

Çok uluslu tekellerle mevcut ekonomik, politik ve ticari ilişkiler Türkiye hükümetlerini sürekli olarak borçlanmaya zorlamaktadır. Türkiye'nin dış borçları 134 milyar liraya, iç borçları ise 112 milyar liraya ulaştı. Toplam olarak 246 milyar liraya ulaşan borçların 68,1 milyarını faiz teşkil etmektedir.

Finansman, kredi, yardım adı altında borçlanmalar, yatırımlar ve militarist klikle bütünlüşme bakımlarından Batı Alman emperyalizminin etkisi Türkiye'de gittikçe artmaktadır. Örneğin, Türkiye'nin dış ticaretinde Batı Almanya başta gelmektedir. Bu yılın Ekim ayında B. Almanya'daki çok uluslu tekellerin temsilcilerinden oluşan 40 kişilik bir heyet Türkiye'ye geldi. Bu heyet, Türkiye'de hükümet ve büyük sermaye çevreleriyle yakın temaslarda bulundu. Sonucu şöyle özetleyebiliriz: Batı Alman tekelcileri Türkiye hükümetinden ve iş çevrelerinden yapacakları yatırımlar için daha geniş kolaylıklar gösterilmesini ve bazı kayıtların kaldırılmasını istediler. Özellikle Türkiye'nin güneyinde, Adana bölgesinde epey zamandan beri planlaştırılan Serbest Bölgenin bir an önce gerçekleştirilmesini istediler. Her türlü grev ve toplu sözleşme yasağının bulunması öngörülen serbest bölgede yerli ve yabancı tekelere ucuz emek sağlanacağı gibi, Batı Alman tekelcilerine Orta Doğu'yu denetlemek ve bu bölgeye sarmak olanaklarını da yaratacaktır. Bu gibi serbest bölgelerin yaratılması Türkiye'de büyük sermaye ve hükümet çevrelerinin işine de gelmektedir. Serbest Bölgedeki düşük ücretler, grev ve toplusözleşme yasakları Türkiye'de yürürlükte bulunan genel ücret düzeyini etkileyecek ve bu düzeyi düşürecek, büyük sermayenin istediği «huzur» için de bir basamak olacaktır.

Emperyalizme bağımlı Türkiye tarımını incelediğimizde, tarımsal ihracatın toplam ihracat içinde payının çok büyük olduğunu, ve tarımsal ihracat içinde de pamuk ve tütün ihracatının önemli bir yer işgal ettiğini görüyoruz. Böylece son yıllarda ihracatımızın % 29'u pamuk, % 21,9'unu da tütün oluşturmuştur. Pamuk, tütün ve fındık bir arada ele alındığında bunların ihracat içindeki payı 1938 yılında % 42,8'den, son yıllarda % 63,9'a yükselmiştir. Bu ürünlerin dünya kapitalist pazarlarındaki isteğe uygun olarak üretildiği açıktır. Toplam tütün ve pamuk üretimi içinde ihracat için yapılan üretimin oranı yıldan yıla büyümüştür.

Türkiye tarımının dışa bağımlı olması dolayısıyla dünya kapitalist pazarlarının talebine uygun üretim yapılması, ülke kaynaklarının yanlış bir şekilde kullanılmasına neden olmakta, ihracat için yapılan pamuk ve tütün üretimi artarken, Türkiye halkının fiziksel yaşantılarını sürdürmeleri için gerekli yiyecek üretimi yeterli derecede artmamakta, böylece Türkiye toplumu zaman zaman emperyalizmin gıda maddelerine muhtaç kalmaktadır.

Emperyalizm ve yerli ortakları Türkiye'deki sömürü olanaklarını elde tutabilmek için egemen çevreler, büyük sermaye sahipleri ve Demirel hükümeti eliyle faşist yöntemler kullanmaktadırlar. Demirel hükümetinin işba-

şına gelmesinden bu yana 100'den fazla devrimci, gizli-açık polis tarafından, faşist çeteler tarafından öldürüldü. Hükümet, devrimcileri, emperyalizme karşı savaşanları, en başta komünistleri ve öteki yurtseverleri zindanlarla, işkence odalarıyla susturmak için Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurmak istedi. Parlamentoda çoğunluk elinde olduğu halde bu tasarıyı yasallaştıramadı. Tekeller kârlarını arttırmak için kanlı ve daha açık bir faşist düzeni özlüyorlardı. 12 Mart döneminde, yani 29 aylık sıkıyönetim faşizmi döneminde bu tekeller olağanüstü birikimler sağlamıştır. Örneğin Transtürk holdingi, 28 yıllık varlığı sırasında elde ettiği kârların üç mislini bu 29 aylık sıkıyönetim devrinde elde etmiştir. Büyük sermaye çevrelerinin ve hükümetin Devlet Güvenlik Mahkemelerini yeniden kurmak istemelerini boşa çıkaran işçi sınıfının direnişi oldu. İşçi sınıfı bu girişime karşı 16 Eylül tarihinde genel grev ilân etti (Türkiye'de genel grevin yasalarca yasak olmasına rağmen). İşçi sınıfının bu çıkışı bütün devrimci güçlerin savaşa katılması, işçi sınıfıyla yakın işbirliğine girişmesiyle sonuçlandı. 17 devrimci örgüt, ki bunlar, öğretmenleri, yazarları, teknik elemanları kapsıyordu, işçi sınıfıyla dayanışma ve işbirliği kararı aldılar. Bu birliği yalnız Maocular ve bazı TIP yöneticileri baltalamak, işçi hareketini arkadan vurmak üzere parçalamak istediler. Fakat kendileri işçi hareketinden izole oldular ve ihanet politikaları daha açık bir şekilde demaske oldu.

Türkiye işçi sınıfı çok uluslu tekellere ve onların yerli uzantılarına, işbirlikçilerine karşı sert bir sınıf savaşı içindedir. Türkiye Komünist Partisi, bu devrimci süreci geliştirmek, işçi sınıfının savaşımı etrafında anti-emperyalist, demokratik bir cephe hareketi geliştirmek için savaşmaktadır. Bu savaşım, özellikle DGM'ne karşı mücadelede daha somut ve daha yüksek bir aşamaya ulaşmıştır. TKP, işçi sınıfının DGM'ne karşı genel grevini var gücüyle desteklemiştir. Bu savaş sırasında Maoculara ve anarşik guruplara karşı savaşı da, burjuvazinin en gerici koluna karşı savaşımından ayırmamıştır, çünkü genel grev sırasında bu sapık akımlara bağlı olanların, en gerici çevrelerin yardımcıları olduğu bir daha açıkça görülmüştür. İşçi sınıfı iç plânda yalnız kalmadığı, sağlam ittifaklar kurduğu gibi enternasyonal plânda da güçlü destekler sağlamıştır. Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Berlin Konferansında TKP'nin serbest bırakılması ve devrimci hareketlerle dayanışmanın açığa vurulması istemleri işçi sınıfının ve ona bağlı olanların çok uluslu tekellere, emperyalizme ve işbirlikçilere karşı savaşımına güç katmıştır.

Çok uluslu tekellerin üretim sürecini ve sömürüyü daha geniş ölçüde enternasyonalleştirdikleri bir gerçektir. Çok uluslu tekellerin bu sürecine karşı proletarya enternasyonalizmini daha da güçlendirmek, kardeş komünist partileri arasındaki, Avrupa kapitalist ülkelerindeki sendikalar arasındaki dayanışma ve işbirliğine daha somut biçimler vermek bir zorunluk olarak belirmektedir.

Burjuva demokrasisi, parlamentarizm ve proletarya diktatörlüğüyle ilgili bazı sorunlar (2)

A. Saydan

Proletarya diktatörlüğünde başta gelen çözümleyici sorun üretim araçlarının mülkiyeti ve bu mülkiyetten yansıyan üretim ilişkileridir. Proletarya diktatörlüğünde büyük üretim araçları, büyük iç ve dış ticaret bütün emekçi halkın mülkiyeti haline getirilir, devletleştirilir. Çünkü devlet, bütününle emekçi yığınların, en başta işçi sınıfının egemenliğini yürütme, demokratik haklarını savunma ve durmadan geliştirme organıdır. Doğal zenginlikler, özellikle toprak mülkiyeti ve bu mülkiyetin demokratik ve daha sonra sosyalist mülkiyete dönüşmesi, proletarya diktatörlüğü döneminde başarılması zorunlu olan devrimci dönüşümlerdir. Demokratik toprak reformunun başarılması, feodal mülkiyet kalıntılarının veya kapitalist üretim biçiminin bütün yönleriyle ortadan kaldırılması, üretimin ve pazarlamanın, köy ve kent emekçilerinin yararına düzenlenmesi, daha sonra sosyalist toprak reformuna ve ilişkilerine geçilmesi, tarım üretiminin ve pazarlamanın kolektifleştirilmesi, yani sosyalist toplum düzenine geçmek için koşulların hazırlanması, sosyalist toplum düzeninin geliştirilmesi, sosyalist toplum düzeninin gelişmesine paralel olarak komünist toplum düzeninin maddi temelini atılması, proletarya diktatörlüğü aşamasında başarılması gereken devrimci ve büyük dönüşümlerdir.

Kapitalist üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılması, demokratik ve sosyalist üretim ilişkilerine geçilmesi, proletarya diktatörlüğünün demokratik ve sosyalist gelişme yolunda kalmasının ve bu yönde gelişmesinin başlıca garantisidir. Toplumun altyapı ilişkileri sosyalist niteliğini kazandıktan sonra üstyapı kurumlarının da buna göre ayarlanması doğaldır. Devlet yapısı her yönüyle sosyalist devlet mülkiyetine ve bu sistemden doğan mülkiyet ilişkilerine göre ayarlanır ve bundan ötürü proletarya diktatörlüğünde devlet kesinlikle sosyalist yapının bir ürünü haline gelir. Din, hukuk, kültür, ahlâk gibi üstyapı kurumları sosyalist altyapı kurumlarına göre ayarlanır. Fakat bu konularda kapitalist düzende yerleşmiş ve yüz yıllara dayanan bir geçmişi olan geleneklerin hemen ve mekanik bir şekilde ortadan kalkacağını da iddia etmek doğru olmaz. Üstyapının altyapıya göre ayarlanması uzun bir sürece muhtaçtır. SBKP'nin XXI. Kongresinde belirtilen ve proletarya diktatörlüğünde üstyapıda meydana gelen bazı sapmaların, üstyapının altyapı gelişmelerini gereği gibi izliyememesi altyapı gelişmesinin gerisinde kalmasının bir sonucudur. Fakat bu farka rağmen toplum sosyalist yönde gelişmekte devam ediyor ve bu gelişme, günün birinde üstyapıyı da kendi hızına göre ayarlayabilmesinin bir

garantisi haline geliyor. Böylece kişiye tapma, bencilik, demokratik santralizmin sosyalist legalitenin ilkelerini çiğnemek gibi proletarya diktatörlüğüne yabancı görüntüler de zamanla kaybolmaya mahkûmdur. Bu gelişmeyi sosyalist üretim ilişkileri sağlamaktadır.

Proletarya diktatörlüğünün inkârı demek olan kişiye tapmanın en yüksek ve yıkıcı biçimini Maoculukta görüyoruz. Maoçu akımda proletarya diktatörlüğünün artık sosyal, politik ve ekonomik yönleriyle kapitalizmden sosyalizme geçişi sağlayan devlet sistemi olarak varlığı sözkonusu değildir. Maoculukta tek bir diktatörün ilâhlaşması vardır. Sûbjektivizm, voluntarizm, keyfıcilik, Marksizmin-Leninizmin inkârı, genellikle bilimin yerine Hitlerci felsefede görünen mistisizm yer almaktadır. Mao hem diktatör, hem de Zerdüst olarak romantik felsefenin Cont de Gobinau'dan Nitsche'ye kadar uzanan «insanüstü» «ilâhî irade»yi temsil eden tek insan anlamını simgelediği gibi bütün dinlerin mistik kaderciliğini, yanlışlık anlamını «allahın, ilâhî güçlerin» yeryüzündeki gölgesi anlamını da kendinde yoğunlaştırır.

Çin toplumunda proletarya diktatörlüğünün bu şekilde dejenere olması, sosyalist üretici güçlerin gelişmesini frenlediği ve bundan ötürü de derin bunalımlara, sürekli sarsıntılara sebep olduğu görülmektedir. Maocular gelişmiyen sosyalist toplumun içinde bocaladığı bunalımların üstesinden gelebilmek için avantürist bir tutuma sığınmaktan, emperyalizmin yan gücü haline gelmekten başka çıkar yol bulamadılar.

Proletarya diktatörlüğüne karşı bazı kapitalist Avrupa ülkeleri komünist partilerinin tutumunu da ele almak gerekir. Bilindiği gibi, bazı kapitalist Avrupa ülkeleri komünist partileri kapitalizmden sosyalizme geçerken proletarya diktatörlüğünün varlığına lüzum kalmadığını ileri sürmektedirler. Bu partilerin iddiasına göre, bilimsel teknik devrim aşamasında işçi sınıfı genişlemiştir. Emekçi yığınları işçi sınıfına katılmış veya onun en yakın müttefiki haline gelmişlerdir. Bu aşamada eski anlamda proletarya da yoktur. Emekçi halk, toplumun çoğunluğunu oluşturduğundan bunların oylarıyla iktidara gelmek ve egemenliğe yerleşmek mümkündür. Hatta bu aşamada burjuvazinin örgütlü muhalefeti bulunacak, büyük burjuvazinin partileri olduğu gibi kalacaktır. Demokratik gelişmenin, sosyalist düzenin tek garantisi halk yığınlarının özgürlükleri benimsemesi, ve onu savunmaları olacaktır. Ayrıca batı kapitalist ülkelerinde «evro-komünizm» adıyla bir akım yaratmak istenmektedir. Bu akımı yaratmak isteyenlerin politik ve ideolojik amacı Avrupa kapitalist ülkelerindeki komünist partileriyle sosyalist ülkeler arasında ikilik yaratmak, Avrupa komünist işçi hareketinde gururplar meydana getirmektir. Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Berlin Konferansında alınan sonuçları baltalamak isteyen çevrelerin «evro-komünizm»e kuvvet vermeleri ayrıca dikkati çekmektedir. Berlin Konferansında Avrupa komünist ve işçi partilerinin yoğunlaşan birliğini bozmak için

burjuva ideologlarının karşı saldırıya geçmesi de bu birliği bozma çabalarının yeni bir ifadesidir.

Gerek «evro-komünizm», gerekse demokrasinin, burjuva ideologlarının anlayışı ve kapitalist toplum düzeninin ideolojik yapısı ile sosyalist toplum düzenine aktarılması çabaları, sömürücü sınıf ve zümrelere sosyalist toplum düzeni içinde bu demokrasi anlayışı ile örgütlenme hakkının tanınması, onlara kapitalizmden sosyalizme geçişi engelleme, karşı saldırılara geçme olanağını yaratacağı gibi, sosyalizmden yana güçlerin halk oyu ile kurulan iktidarını da yıkmak ve kapitalizmin devamını sağlamak olanaklarını yaratacaktır. Bundan ötürü burjuva demokrasisinin sınıfsal ilişkilerde şiddete dayanmak, sermaye egemenliğini devlet şiddetiyle yürütmek anlamına geldiğini burda bir daha tekrarlamak ve Marksçı-Leninci gerçeği hiçbir zaman unutmamak gerekiyor. Unutmamak gerek ki, kapitalizm bu gibi bir demokrasi anlayışıyla gelişmiştir. Bugün de varlığını sürdürmektedir.

Dinin sömürücü sınıfın elinde emekçi yığınlarına karşı sömürü düzenini yürütmek için bir araç olarak kullanılmasının engellenmesi, dinin devletten ayrılması gibi hâlâ önemini yitirmemiş olan bir sorun da proletarya diktatörlüğü aşamasında çözümlenmektedir. Devrim hareketi için çok önemli olan bu sorun ancak proletarya diktatörlüğünde gerçek çözüm yolunu bulmaktadır. Bu aşamada dine bağlı olanların bu inançlarına saldırarak sözkonusu değildir. Kapitalizmden sosyalizme geçerken insanların vicdanına baskı yapmak, onları dini inançlarından vazgeçmeye zorlamak devrim hareketine ancak zarar verir. Önemli olan dini inançların sömürücü sınıf tarafından halka karşı kullanılmasını önlemektir. İnananlara tanınan hoşgörüyü, inanmayanlara da tanımadır. Laikliğin gerçek anlamı da budur.

Derebeyliğe karşı sınıfsal hegemonyasını kurmak savaşında devrimci ve laik olan burjuvazi toplumda egemenliğini kurduktan sonra işçi sınıfına karşı sömürücü ve gerici olmakla kalmadı, savunduğu laikliği de çiğnedi, hâlâ da çiğnemektedir. Türkiye'de olduğu gibi bütün kapitalist ülkelerde laiklik anayasalarda uyuklayan bir ilkedir. Ancak laiklik ilkesi işçi sınıfının egemenliğinde sosyalist toplum düzeninde gerçek anlamıyla uygulanmaktadır.

Hukuk, ahlâk, kültür kurumlarının burjuvazinin bütün kıymet hükümlerinden arınması, burjuva ideolojisinin yenilgiye uğraması için proletarya diktatörlüğü aşamasında mümkün olacaktır. Bu kurumların burjuva kıymet hükümlerinden arınmasının sosyalist toplumdaki üst yapının altyapıyla aynı hizaya gelmesi gibi çok önemli bir sorunun çözümünde rolü büyüktür. Sorun önemlidir, çünkü sosyalist toplum düzeninde de üst yapının altyapıya etkisi inkâr edilemez bir gerçektir.

Burjuvazi hukuk, ahlâk gibi kurumları sınıfsal egemenliğinin, sömürü

düzeninin sürüp gitmesi için kullanılmaktadır. Burjuvazi, özellikle çöküş devrinde, bunalımların süregelen olduğu bu aşamada kendi yasalarını, ahlâk ilkelerini çiğnemekten, halka karşı ve ekonomik politik sistemlerine bağladığı az gelişmiş ülkeler halklarına karşı iki yüzü ve amoral bir tutum takınmaktan da kaçınmaz. Esasen ahlâksızlığın başlıca belirtisi burjuvazinin sömürücü niteliğidir. Hem sömürgeci olmak, hem de ahlâklı olmak birbiriyle bağdaşmaz iki anlamdır. Bu konuda sınıf adaletinden, sınıf hukukundan ve sınıf ahlâkından söz edilebilir. Ancak burjuvazinin sınıf adaletini, sınıf hukukunu ve sınıf ahlâkını bütün ulusa, özellikle işçi sınıfına, emekçi halka ulusal kurallar olarak dayatmaya kalkışması, bunların sınıfsal niteliğini örtbas etmesi burjuvazinin işçi sınıfı ile, bütün emekçi halkla genel çelişkinin bir yönüdür. Barışmaz, bağdaşmaz bir yönüdür.

Proletarya diktatörlüğünde bu bağdaşmazlık, bu barışmazlık ortadan kalkacaktır. Çünkü, işçi sınıfının sınıfsal ahlâkı, ve bütün öteki sınıfsal savaşım araçları gibi, aynı zamanda ulusal nitelik de taşımaktadır. İşçi sınıfının başta gelen ahlâk ilkesi, sömürüye karşı olmaktır. Sömürüyü, yoksulluğu, işsizliği, kör inançları kaldırmak, yani toplumda ahlâksızlığın kökenlerini kurutmak, emekçi halkı özgürlüğe, insanlığa yaraşır bir yaşam düzeyine ulaştırmak gerçek ulusal ve toplumsal ahlâk kurallarının temel dayanağıdır.

Proletarya diktatörlüğünü tehdit eden tehlikeler de vardır. Bunlardan birinin kişiye tapma olduğunu yukarıda belirtmiştik. Fakat, bunun dışında başka tehlikeler de var. Parti kadrolarının bürokratlaşması, yığınlarla bağlarının kopması, ikna etmek, yığınların sosyalizmi geliştirme savaşımına katılmak, onlara öncülük etmek yollarını bırakarak, otoriterizmin kolaylıklarına kapılmak gibi.

Bütün bu soruların cevabını, çözüm yollarını ararken her ülkenin kendi özel koşullarını, kapitalizmden sosyalizme geçiş şartlarını da gözönünde tutmak gerekir. Sosyalist güçlerin, en başta Sovyetler Birliği'nin, dünya komünist ve işçi hareketiyle ulusal bağımsızlık hareketinin, emperyalizmi ve kapitalizmi daha geniş yenilgiye uğrattığı koşullarda kapitalizmden sosyalizme geçiş koşulları daha başka ve daha elverişli olacaktır. Bu geçiş, barışçı olan veya olmayan, şiddete dayanan yollardan da olabilecektir. Bu koşullarda proletarya diktatörlüğünün demokratik tabanının gelişmesi daha kolay olacaktır. Herhalde bu gelişme tek bir sosyalist ülkenin dünya kapitalist sisteminin ablukası altında olduğu koşullarda proletarya diktatörlüğünün aldığı niteliklerden çok farklı olacaktır.

Veryüzünün ilk proletarya diktatörlüğü, Sovyetler Birliği, Büyük Ekim Sosyalist Devrimiyle kuruldu. Sovyetler Birliğinin kurulmasıyla dünya devrim sürecinde bir sıçrama kaydedildi. Ulusal bağımsızlık hareketi, dünya komünist ve işçi hareketi yeni bir hız kazandı. Biz bunun hızını, gücünü

Türkiye'deki ulusal kurtuluş hareketinin başarılarıyla da ölçüyoruz. Yeryüzünün ilk proletarya diktatörlüğünün üstün gelmesi, egemenlikte yerleşmesi hiç de kolay olmadı. Genç Sovyet devleti emperyalist devletlerin saldırısına uğradı. Bir yandan da beyaz generallerin, yer yer ordular kurarak genç Sovyet devletini boğmak istediklerini biliyoruz. Yeryüzünün ilk proletarya diktatörlüğü kanlı bir savaşla varlığını savunurken bir yandan da kültür alanında büyük hamleler yapıyordu. Meierhold, Ayzenştayn, Pudovkin, Mayakovski, Nazım Hikmet, Oktobr Devrimi'nin yetiştirdiği ve değişik sanat kollarında büyük yenilikler getiren dünya ölçüsündeki sanatçılar arasındadır. Oktobr Devrimi'yle yeni sosyalist kültürün hamleleri bütün dünyaya yansımıştır. Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının savaşına bağlı devrimci sanatçılar özellikle Fransa'da, Almanya'da, İtalya'da, İspanya'da ve birçok Güney Amerika ülkesinde, Asya ve Afrika ülkelerinde Oktobr Devrimi'nin sanat ve kültür hamlelerinden aldıkları hızı geliştirmiş, halklarının ve dünya kültür hazinesine büyük katkılarda bulunmuşlardır.

Yeryüzünde kurulan ilk proletarya diktatörlüğü, Sovyetler Birliği'nin emperyalizmin en kanlı ucu olan faşizmi yenmesi önemli bir devrim hareketidir. Sovyetler Birliği'nin bu tarihsel zaferi sonucunda dünya sosyalist sistemi kurulmuştur. Dünya sosyalist sisteminin kurulması ulusal kurtuluş hareketlerinin, dünya komünist ve işçi hareketinin büyük ölçüde hamleler yapması, emperyalizmin üçüncü çöküş devrime girmesi, Viyetnam ve öteki Güney-Doğu Asya ülkelerindeki yenilgisi, Angola, Mozambik gibi kurtuluş hareketlerinin Marksçı-Leninci bir yola girmesi yeryüzünü ilk proletarya diktatörlüğünün günümüze kadar uzanan etkileri ve sonuçları arasındadır.

Gerek politik, gerekse sendikal alanda devrim sürecinin başı çekici gücü olan işçi sınıfının birliği ancak proletarya diktatörlüğü koşullarında sağlanabiliyor. İşçi sınıfı bir yandan sosyalizmi kurmak, komünist toplum düzeninin maddi temellerini hazırlamak, bir yandan da ulusal kurtuluş hareketine girişmiş olan halklara yardım elini uzatmak, dünya barışını, halkların güvenliğini emperyalizmin harpçi, saldırgan politikasına karşı savunmak olanaklarını buluyor. Sosyalist ülkelerin ve en başta Sovyetler Birliği'nin deneyleri bu gerçeği tarihsel anlamıyla doğrulamaktadır.

İşçi sınıfıyla köy emekçilerinin birliği de yine proletarya diktatörlüğü koşullarında gerçekleştirilebiliyor. İşçi sınıfıyla köy emekçilerinin birliği ise devrim sürecinin sağlam bir temel üzerinde gelişmesi, toplumun gelişmiş sosyalist düzene geçmesi için zorunlu bir koşuldur.

Ulusal soruna gelince; bilindiği gibi, kapitalizmin gelişme süreci içinde ulusların bağımsız üniteler olarak belirlendiği derebeylik koşullarından kapitalizm koşullarına geçildiği ve sınırların aşağı yukarı çizildiği aşamada komşu halklar kısmen birbirlerinin sınırları içinde kalmış, böylece de azınlıklar bir ulusal sorun meydana çıkarmışlardır. Kapitalizmin gelişme

süreci içinde burjuvazi ulusal sorunu ancak sömürü düzenini, egemenliğini sürdürme gibi kendi sınıfsal çıkarları açısından ele aldığından bu soruna hiçbir zaman gerçek ve ulusların kardeşliğine dayanan bir çözüm yolu getirememiştir. Ulusları birbirine çatıştırmak, ulusal sorunu katliamlarla, halkı yerinden sürmekle, değişik baskı, terör yöntemleriyle ulusal sorunu çözmek değil, onu boğmak, yoketmek yönlerine gitmiştir. Tabiidir ki, bu sorunu çözümleyemediği gibi, yok edememiş, onu boğamamıştır. Bu yöntemlerin yanbaşında burjuvazi ulusal sorunu «barışçı» yollarla da çözümlenmeye kalkışmıştır. «Barışçı» çözüm halkları özümsemek, onları dilinden, kültüründen, geleneklerinden yoksun bırakmak, onları unutturmak esasına dayanır.

Türkiye burjuvazisi azınlıklara karşı bu yöntemlerin hepsini zamana ve zemine göre ya ayrı ayrı, ya da hep birlikte uygulamıştır ve uygulamaktadır.

Burjuvazinin ulusal sorununu sınıfsal açıdan ele alması tek taraflı değildir. Genellikle azınlıkların burjuvazisi de egemen olan ulusun burjuvazisiyle ekonomik, politik alanlarda işbirliği yapmış, sınıfsal çıkarlarına göre hareket etmiştir. Böylece iki ulusun burjuvazisinin sınıfsal çıkarlarında genellikle birleştikleri görülmektedir.

Ulusal sorun ancak proletarya diktatörlüğü koşullarında ve tabiidir ki, sosyalizmde tümüyle ve kökten çözüm yolunu bulmuştur. Biz bu çözüm yolunu yeryüzünün ilk proletarya diktatörlüğünde, yani Sovyetler Birliği'nde her yönüyle çözümlendiğini ve çok uluslu bir devletin kurulduğunu, bu çok uluslu devlette bütün halkların tam ve kesin bir hak eşitliğiyle ulusal kültürlerini, dillerini, geleneklerini geliştirerek karşılıklı anlayış ve kardeşlik koşullarında birleştiklerini görüyoruz.

Ulusal sorunun bu biçimde çözümlenmesinde de işçi sınıfının sınıfsal ideolojisinin tam ulusal ve insancıl ölçülere ulaştığını görüyoruz.

Çarlık Rusya'sında yaşayan halkların işçi sınıfları ve emekçi yığınları tam bir sınıf bilinciyle büyük burjuvaziye, çarlığa karşı bir araya geldiler, Büyük Ekim Devrimi'ni elbirliğiyle başardılar, proletarya diktatörlüğünü elbirliğiyle kurdular, onu, onbeş emperyalist devletin saldırılarına ve gerici generallerin terörüne karşı ortaklaşa savundular. İkinci Dünya Harbi'nde Hitlerci orduları elbirliğiyle yendiler, sosyalizmin kuruluşuna elbirliğiyle koyuldular ve günümüzde de komünizme doğru elbirliğiyle gitmektedirler. Dünya barışını, halkların güvenliğini, silâhsızlanma politikasını, anti-emperyalist ulusal kurtuluş hareketlerini elbirliğiyle savunmaktadırlar. Proletarya diktatörlüğü aşamasında ve ondan sonra gelen aşamalarda Sovyetler Birliği'ni oluşturan halkların kardeşliği, böylesi geniş ve dünya ölçüsünde savaş hedeflerinin ortaklığında örülmekte ve pekleşmektedir.

Bu gelişme, ulusal sorunun bu Leninci çözümü, her ülkenin özel koşullarını da gözönünde tutmak şartıyla, her yer için geçerli evrensel ilkelerdir.

Proletarya diktatörlüğü koşullarında sosyalizm, barış ve anti-emperyalist savaşım ilkeleri etrafında bütün ulusal güçlerin birleştirilmesi kolaylaşıyor. Fakat bir de, proletarya diktatörlüğüne geçmeden kapitalizm koşullarında ve burjuvazinin egemenliğinde bütün demokratik güçlerin anti-emperyalist, sosyalizme açılan demokratik bir düzen için eylem birliği sorunu vardır.

Avrupa kapitalist ülkelerindeki bazı komünist partileri yöneticileri proletarya diktatörlüğü ilkesinin parti programından çıkarılmasıyla bütün demokratik ulusal güçlerin eylem birliğinin kolaylaşacağı kanısını ileri sürmektedirler. Yukarda da belirttiğimiz gibi, proletarya diktatörlüğünü programlarından çıkarmalarının esas nedeni de budur. Fakat deneyler, seçimlerde elde edilen sonuçlar, İtalya hariç, öteki kapitalist ülkelerindeki komünist partilerinin önemli bir kazanım sağlamadıklarını, hattâ tamamen tersine kayıplara uğradığını göstermektedir. Komünist partilerinin, sosyalist ve sosyal demokrat partilerden ayıran devrimci nitelik belirsizliğe doğru kayınca sosyalist ve sosyal demokrat partilerin kâr sağladıkları görülmektedir.

Oysa Avrupa kapitalist ülkelerindeki cepheleşme konusunun tarihçesine bir göz attığımızda, yani Fransa'da, İspanya'da halk cephesi hareketini incelediğimizde, daha sonra nazi işgali sırasında Fransa'da, faşist yönetim sırasında İtalya'da, İspanya'da, Portekiz'de komünist partileri proletarya diktatörlüğünü temel ilkelerden biri olarak kabul ettikleri aşamada sosyalist ve sosyal demokrat partilerle cepheleşmede bu ilkeyi terkettikten sonra karşılaştıkları güçlüklerden daha büyük zorluklarla karşılaşmamışlardır. Ayrıca İkinci Dünya Savaşından sonra ve İkinci Dünya Savaşı içinde komünist partilerinin cepheleşme hareketinden her zaman kazançlı çıktıkları, yığınsal temellerini genişlettikleri, işçi sınıfının daha büyük bir yığınına kapsadıkları da bir gerçektir.

Türkiye'de cephe ve eylem birliği hareketlerinin geçmişi eskidir. Ulusal Kurtuluş Savaşı zamanında Türkiye Komünist Partisinin ortaya attığı şiarların başında, bütün ulusal güçlerin anti-emperyalist savaşımında eylem birliği gelmekteydi. Burjuvazi bu eylem birliği şiarını benimsedi, komünist partisini bunun dışında bıraktı ve eylem birliğindeki egemenliği elden bırakmamaya çalıştı. TKP varlığı boyunca bu şiarı her zaman savundu. Ve bugün de savunmaktadır. Yalnız eylem birliğinin bazı koşulları vardır. Bu koşulların başında güçlü bir TKP'nin varlığı gelmektedir. TKP güçlü olduğu oranda anti-emperyalist, anti-faşist, demokratik güçler arasında eylem birliğinin kurulması olanakları artacaktır.

Eylem birliğinin ikinci şartı da, egemenliği burjuvaziye kaptırmamaktır. Hiç olmazsa, burjuvazinin ilerici koluyla onu paylaşmaktır. Eylem birliğinde işçi sınıfının politik ve sendikal örgütlerinin ağır basması, Türkiye'nin demokratik dönüşümlere yönelmesinin sosyalist bir toplum düzenine ulaşmasının zorunlu bir garantisidir.

Legal sosyalist partilerin, sendikaların, gençlik ve kadın derneklerinin, yurtsever subayların eylem birliği cephesinde önemli yerleri vardır. Bazı sosyalist yöneticilerin işçi sınıfının sınıfsal sendikasına saldırımları, dolaylı dolaysız bir anti-komünizm yapmaları bizim bu kanımızı değiştirmeyecektir. TKP her zaman sosyalist partilerle eylem birliğinden yana olmuştur. Bazı sosyalist yöneticilerin sınıf sendikalarına ve TKP'ye saldırıları büyük burjuvazinin stratejisine yaramaktadır. DGM'ne karşı, faşist yöntemlere karşı, hükümete ve büyük sermayeye, işbirlikçilere, emperyalizme karşı ortak savaşım Türkiye'de eylem birliği anlamını geliştirmiş ve olgunlaştırmıştır. Bu koşullar, bütün yurtsever, devrimci akımları kapsayan geniş bir eylem birliği hareketinin daha da geliştirilmesi ve olgunlaştırılması için elverişli şartlar yaratmıştır.

Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin kapatılmasının 30. yıldönümü

A. S.

30 yıl önce, 16 Aralık 1946 tarihinde İstanbul sıkıyönetim komutanlığının kararıyla Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'yle Türkiye Sosyalist Partisi kapatıldı. Her iki partinin de yöneticileri tutsak edildi.

İkinci Dünya Savaşını izleyen yıllar Türkiye tarihinin ilgi çekici bir aşamasını oluşturur. Dört yıl süren kanlı bir boğuşma sonunda Hitler orduları yenilmiş, İtalya'da faşizm, Almanya'da Nazizm yıkılmış, Avrupa halkları nazi işgalinin karanlığından özgürlüğe kavuşmuşlardır. Sovyet ordularının kurtardığı Avrupa ülkelerinde faşizm yalnız yıkılmakla kalmamış, aynı zamanda bölge halklarına sosyalizm yoluna girme olanakları da sağlamıştır.

Faşizm, Avrupa'da anti-hitler koalisyonuna bağlı Sovyetler Birliği, Birleşik Amerika, İngiltere, Fransa ve genellikle Avrupa komünist partilerinin, işçi sınıfının anti-faşist, demokratik güçlerin ortak çabalarıyla yıkılmıştır. Ama, bu tarihsel zaferde Sovyetler Birliği'nin payı koalisyonun öteki üyelerine kıyasla çok daha büyük ve sonuçlandırıcı olmuştur. Doğrusunu söylemek gerekirse tarihin gördüğü en büyük harp ve saldırı makinesinin, yani Hitler ordularının belkemiğini kıran Sovyetler Birliği ordusu ve halkları oldu. Hitlercileri inlerine kadar kovalayan Sovyet orduları Berlin'i nazilerden kurtardı.

Avrupa halklarının nazi zulmünden kurtulması, demokratik, sosyalist güçlerin üstün gelmesi Avrupa halklarında sosyalizme doğru büyük bir eğilim doğurdu. Fransa, İtalya gibi işgâlden ve faşizmden kurtulmuş olan kapitalist ülkelerde komünist partileri, sınıf sendikaları seçimlerde büyük başarılar kaydettiler. İngiltere'de harp «kahraman»ı sayılan Çörçil seçimleri kaybetti. Esasen daha önce Amerika'da Ruzvelt ölmüş, yerine yardımcısı Truman geçmişti. Truman harbin son günlerinde Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerinde atom bombasını kullanmaktan çekinmemiştir. Yalta ve Potsdam anlaşmalarını da istediği gibi yorumluyor, anti-komünist bir dalgayı kabartarak soğuk harbin ilk adımlarını atıyordu. Seçimleri kaybetmiş olan İngiliz başbakanı Çörçil, Fulton kentinde (ABD) söylediği bir nutukta soğuk harbi daha da körüklüyor, Sovyetler Birliği'ne atom bombalarıyla saldırmayı öneriyordu.

Harpten hemen sonra Amerikan emperyalizmi kaybettiği mevzileri tekrar ele geçirmek için Marşal Planı ve Truman doktrini ile sözümona «Avrupa'ya yardım» sloganlarıyla soğuk harp mevzilerini ekonomik ve askersel önlemlerle güçlendirmeye çalışıyordu.

Türkiye, Amerikan emperyalizminin bu planları içine girdi. İnönü-Recep Peker-Sökmensüer iktidarı bu sıralarda Türkiye’de egemendi. Recep Peker hükümeti en sağcı, en faşizan politikacılarla oluşmuştu. Cumhurbaşkanı İnönü, demokratik güçlerin faşizmi yenmesinden sonra Türkiye’de sözde çok partili «demokratik» bir rejimin kurulduğunu ilân ediyordu. Kanunlarda sınıf partilerinin kurulması için gereken değişiklikler yapılmıştı. Fakat, çok partili «demokratik» rejim yalnız burjuva sınıfı içindi. İşçi sınıfının örgütlenmesini engellemek, faşist terörü uygulatabilmek için İnönü faşizme yatkınlığıyla tanınan Recep Peker’i başbakanlığa getirmiş, İçişleri Bakanlığına Sükrü Sökmensüer’i getirmişti. İncedayı gibi faşistler de hükümetteydi.

Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi işte bu gibi koşullarda kuruldu. Hükümetin, gizli-açık polisin provokasyonlarına, baskılarına rağmen parti kısa zamanda büyük bir gelişme gösterdi. Modern sendikacılığı yeniden canlandırdı. Ankara, Adana, Gaziantep, İzmir gibi memleketin önemli merkezlerinde partinin şubeleri kuruldu. Partinin kurulmasına önyak olan sendikalar da aynı şekilde hızlı gelişme gösterdiler.

TSEKP’nin kuruluşundan kısa bir zaman önce de Türkiye Sosyalist Partisi (TSP) kurulmuştu. Bu partinin başında avukat ve yazar Esat Adil Müstecaplıoğlu bulunuyordu. TSEKP’nin başında ise, Doktor Şefik Hüsnü Değmer vardı.

İki sosyalist partinin kurulması şüphe yok ki, her bakımdan doğru değildi. Zira, sosyalist hareketin bu şekilde bölünmesiyle işçi hareketi de bölünmüştü. Bu paralelde sendika hareketinde de bölünmeler başgöstermişti. Her iki partide de, bunun işçi ve demokratik hareket üzerindeki olumsuz etkilerini gören ve bu partileri birleştirmek isteyenler vardı. Bu gereğe inanan Müstecaplıoğlu TSEKP yönetimine resmi bir mektupla başvurarak partilerin birleştirilmesini önerdi. Bu öneri TSEKP yönetiminde uzun tartışmalara yol açtı. Parti Başkanı Şefik Hüsnü, birleşmeye şiddetle karşı koydu. Taraftarlarının da desteğiyle birleşme teklifi oy çoğunluğuyla reddedildi.

TSEKP’nin programı sosyalist hareketin tarihsel bir belgesidir. Programa göre, parti, işçi sınıfının sınıfsal bir örgütü değil, bütün emekçi halkın yığınsal bir örgütüdür. Ama demokratik yollardan Türkiye’de sosyalizmi kurmayı öngörür. Sosyalizm partinin uzak hedefidir. Yakın hedefi ise, ilerî, demokratik bir düzen kurmaktır. Bütün demokratik reformları başarmaktır. Demokratik reformlardan maksat, işçilere, bütün emekçilere sendika kurmak, grev hakkını almak, çıkarlarını örgütsel bir savaşla savunmak ve memleketin yönetiminde söz sahibi olmaktır. Demokratik bir toprak reformunun uygulanmasıyla derebeyi mütegalibe kalıntılarının ortadan kaldırılmasıdır. Kooperatifleşme hareketinin demokratik ve yığınsal nitelikte yaygınlaşmasıdır. Parti aynı zamanda büyük üretim araçlarının devlet-

leştirilmesini de önermektedir. İrk, din, dil, mezhep farkı gözetmeksizin bütün yurttaşlara eşit muamele etmek partinin ileri sürdüğü ilkeler arasındadır. Parti programında irticaa, faşizme karşı ardıcıl bir savaşım da öngörülmektedir. İşçi sınıfının sendikalaşma hakkının yanısıra kolektif mukaveleler (toplu sözleşmeler) bağlamak ilkesi de programda yer almaktadır. Programda eşit işe eşit ücret, yani kadın-erkek emeğinin eşitliği, kadınların aşağılanmaması, seçim hakkının 18 yaşa indirilmesi ilkeleri de yer almaktadır. Toprak reformunun, köy emekçilerinden kurulan köy komiteleri temelinde oturtulması da programda önemli bir ilke olarak kabul edilmiştir.

Bütün bu hedeflere ulaşmak için program bütün ileri, demokratik güçlerin cephesini gerekli görmektedir.

TSEKP'nin yukarıda saydığımız ana ilkelerinden bazıları hiç olmazsa kısmen gerçekleşmiştir. İşçi sınıfı sendika kurmak, toplu sözleşme bağlamak ve grev haklarına kısıtlı da olsa kavuşmuştur. Bu haklar işçi sınıfının istediği ölçüde ve içerikte değildir. Toplu sözleşmeler bağlanırken referandum hakkı ya tanınmıyor, yahut da sarı sendikacılara verilerek bu hak kısıtlanıyor. Sarı sendikacıların hükümetler ve patronlar tarafından desteklenmesi, beslenmesi ile işçi sınıfının gerçek sınıfsal sendikasına kavuşması engelleniyor. İşçi sınıfının genel grev ve dayanışma grevi yapma hakkı yasalarla engellenmektedir. En önemlisi işçi sınıfının öncü Marksçı-Leninci politik örgütü Türkiye Komünist Partisi'ne konan yasak hâlâ kaldırılmamıştır. Böylece işçi sınıfı başta gelen demokratik haklarından, yani politik savaş örgütüne kavuşma özgürlüğünden yasalarla yoksun tutulmak istenmektedir.

TSEKP'nin programının bundan 30 yıl önce ortaya koyduğu ilkeler hâlâ canlı ve ulaşılmaması gereken ödevler olarak kalmaktadır. İrtica, faşizme karşı savaş günümüzün konularından biridir. Çünkü hükümet bugün mürtecilerin, aşırı gericilerin, faşistlerin elindedir. Büyük üretim araçlarını devletleştirmek, ileri demokratik bir düzen kurmak, ırk, din, mezhep ayrılıklarını ortadan kaldırmak, azınlıklara ve sayıca en kalabalık azınlık olan Kürt yurttaşlarımıza anayasal haklarını, özgürlüklerini, demokratik haklarını tanımak bugün bütün devrimci güçlerin uğrunda savaştığı hedeflerdir. TSEKP'nin programının öngördüğü kadın emeğinin aşağılanmasına son vermek, eşit işe eşit ücret ilkesini kabul etmek, 18 yaşındakilere seçim hakkı tanımak bütün demokratik güçler için savaş hedefi olarak kalıyor. Toprak reformuna gelince, geride bıraktığımız 30 yıl içinde burjuvazinin toprak dağıtımını öngören bazı girişimleri oldu. En sonuncusu da Sıkıyönetim devrinde çıkan Toprak ve Tarım Reformu Kanunu'dur. Bir aldatmacadan başka bir şey olmayan bu kanun da, burjuvazinin bundan önceki girişimleri gibi tam bir fiyaskoyla sonuçlanmıştır. Bu olay da şu gerçeği bir daha saptamıştır: demokratik, halkçı ve devrimci reformlar, ancak demok-

ratik, halkçı, devrimci bir hükümetin ve egemenliğin işidir. TSEKP'nin programı bu gerçeği bundan 30 yıl önce bütün açıklığıyla belirtmiştir.

Bu program aynı zamanda bütün devrimci güçler arasında bir eylembirliğini, bir cepheleşmeyi zorunlu görüyordu. Bu da günümüzün başta gelen ve çözüm bekliyen sorunlarından biridir.

TSEKP'nin kapatılmasından bu yana geçen 30 yıl içinde Türkiye'de sınıf savaşımında çok önemli gelişmeler oldu. İşçi sınıfı nitel ve nicel bakımlardaki güçlendi. Sınıf bilinci yükseldi. Sınıf sendikacılığı bundan böyle sarsılamıyacak şekilde yerleşti. İşçi sınıfının güçlenmesiyle bütün demokratik akım ve örgütleri kendi omurgası etrafında eylembirliğine yöneltmek olanaklarının ne kadar arttığı Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ne karşı verilen ortak savaşımında görüldü.

TSEKP halkımızın demokrasi, özgürlük ve sosyalizm savaşı ufkunda bir yıldız gibi parlayıp geçti. Ömrü çok kısa oldu, fakat günahıyla, sevabıyla Türkiye halkının kurtuluş savaşımında silinmeyecek izler bıraktı.

«YENİ ÇAĞ» DERGISİNİN 1976 YILINA AIT
12 SAYISINDA ÇIKAN YAZILAR (SAYI 1-12)

	Sayı	Sayfa
xx: Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı . . .	8	649
xx: Avrupa'da barış, güvenlik, işbirliği ve sosyal ilerleme uğrunda	8	651
H. Aksen: Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalist ulusun oluşması	3	193
R. Arismendi: Barış içinde yanyana yaşama diyalektiği ve devrimci dönüşümler	1	1
P. Auersperg, S. Mitra, J. Pittman: SBKP Ekim bayrağını şerefle taşıyor	4	289
G. Husak: Lenin'in yolundan güvenli ve yaratıcı atılımlarla ileri	6	465
T. Jivkov: Gelişmiş sosyalizm dolaysız ödevimizdir	6	478
T. Jivkov: Barış yılı, savaşım yılı	12	1025
J. Lava: Viyetnam'ın tarihinde yeni çağ	9	762
W. Lamberz: ADC'nin gelişmesinde yeni aşama	7	573
xx: Barış ve silâhsızlanma sorunları	10	841
S. Mitra, B. Sinkler, J. Soares: Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve tarihsel önemi	2	97
F. Muhri: Sovyetler Birliği ve çağımız dünyası	7	561
A. Mohammed: Irak'ta devrimci güçlerin sorunları	9	753
I. Nörlund, B. Sinklair, D. Stanışev, V. Venetsanopoulos: Avrupa komünistlerinin ortak davası	9	745
E. Papaioannou: Ekim ile doğmuş ve tarihçe sınanmış olan bağlaşıklık	11	929
E. Pastorino: Sendikal hareketin çokuluslu tekellere karşı savaşımında yeri	12	1038
J. Pittman: Amerikan demokrasisinin perde arkası	2	105
B. Ponomaryov: SBKP'nin XXV. Kongresi ve uluslararası önemi	5	385
xx: Asya ve Afrika ülkelerinde kapitalist gelişmenin bazı özellikleri	1	58
S. Trapeznikov: Bilim ve komünizm	1	35
R. Urbany: Gerçek devrimci sınıf	12	1050
Y. Sedenbal: Sosyalizmin kurulmasında önemli aşama	8	670
K. Çernenko: SBKP'nin Leninci çalışma stili	8	682
<i>Partilerin deneyi</i>		
L. Argenti: Özgürlüğünüz ve özgürlüğümüz için	8	721
V. Afanasiev: SSCB'de bilimsel toplum yönetiminin bazı görünüşleri	10	880

	Sayı	Sayfa
<i>R. Vettengel, D. Stanişev: SBKP'nin plânları halkın iradesini yansıtır</i>	3	205
<i>M. Vilner: Siyonizme karşı savaşım sınıf savaşımıdır</i>	1	49
<i>A. Vieuguet: Yiğün hareketinin öncü rolü</i>	10	889
<i>T. Dragoyçeva: Vatan Cephesi nasıl doğdu</i>	11	943
<i>G. Kviatovski, O. Sañes: «Demokrasiyi savunma» sloganı altında sağdan saldırı</i>	4	337
<i>R. Marin: Parti yurda dönüyor</i>	5	414
<i>xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler</i>	8	731
<i>R. Kuku: Komünistlerin birliğı</i>	6	584
<i>P. Maşerov: SBKP'nin yeni insanı eğitime erekleri</i>	11	956
<i>A. Moskera: Gericiğin «sol» kolu</i>	1	28
<i>D. Nemes: Macaristan'da iktidar uğrunda verilen savaşımın bazı dersler</i>	10	868
<i>M. Rojas: Kuşaktan kuşağı geçiş, birlik, enternasyonalizm</i>	2	130
<i>M. Rossi: Halkın partisi sosyalizm savaşımında</i>	10	908
<i>H. Safari, A. Didusenko: Büyük değışiklikler dönemi</i>	9	778
<i>A. Fava: Yiğünsal partinin sınıfsal karakteri</i>	4	326
<i>F. Ferri, J. Schleifstein: Araştırmacıların uygulamalara yardımı</i>	4	345
<i>K. Hager: Partinin ve halkın güvenilir pusulası</i>	10	889
<i>R. Şeyho: Suriye Komünist Partisi ve köylüler</i>	5	446
 <i>Olaylar ve yankıları</i>		
<i>xx: Afrika'da devrimin gelişmesi</i>	11	980
<i>V. İskra: EYK ve AET: İşbirliğı olanakları</i>	7	592
<i>F. Langer: İsrail insan haklarını çiğniyor</i>	7	612
<i>B. Lhamsuren: Asya'da barış cephesi</i>	8	709
<i>J. Purton: Burjuvazinin ve işçi sınıfının gözüyle kapitalizmin bunalımı</i>	2	134
<i>J. Schleifstein, J. Haiseler: İşçilerin sınıf bilinci: Gelişme düzeyi ve eğilimleri</i>	1	73
<i>D. Hanes: Barışın ve insanlığın hizmetinde demokrasi</i>	4	299
<i>A. Dansoko, E. Pahad: Afrika'da Maocu'ların açığı vurulması</i>	4	320
<i>G. Girginov: Maoizmin ideolojik evrim çizgileri</i>	5	421
<i>A. Haba: Arap halklarının çıkarlarına aykırı bir karar</i>	5	443
<i>G. Abri: «Savaş ve devrim etkenlerinin keskinleşmesi»ne ilişkin Maoist görüş</i>	6	503
<i>H. Winter: ABD dış politikası</i>	6	513
<i>N. Aşhab: Gelişme halindeki ülkeler ve silâhsızlanma</i>	8	715

	<i>Sayı</i>	<i>Sayfa</i>
A. Kohen: İşçi sınıfı ve bağlaşıkları	9	769
B. Leighton: Biz bütün demokratların eylem- birliğinden yanayız	8	626
xx: Terör tarihin akışını durduramaz	5	411
xx: Mozambik ve Angola halklarının utkusundan sonra	7	601
S. Sardesai: Hindistan'da sağcılar ve «solcular» birliğinin gerici özlüğü	4	310
H. Safari: «Beyaz devrim» efsanesi ve gerçekler	11	969
J. Takman: Birinci Stokholm çağrısından ikincisine	8	705
L. Şeydin: Nobel ödülleri	2	163
F. Edelman: Özgür halkın birleşme sorunu	7	618

Fikir değiş tokuşu. Tartışmalar

T. Varela: Genel'in ve özel'in diyalektiği	9	791
E. Wimmer: Aydınların sosyal çehresi	3	211
V. Dursun: Bir kez daha enternasyonalizm ve yurtseverlik üstüne	11	938
Z. Karkabi: Geçiş döneminde iktidar sorunları	5	402
N. Kiyanuri: Genel demokratik aşamada sınıf güçlerinin yer alımı	3	220
xx: Köylüler sosyal değişimler savaşımında	12	1068
R. Mechini: Orta tabakalar ve bağlaşımlar sorunu	12	1061
İ. Nörlund: Geleceğimizin tablosu	1	15
S. Nikitin, S. Pronin: Enflasyonu doğuran nedenler	8	696
A. Petersen: İşçi sınıfı ve ulus	6	491
O. Reinhold: Anti-marksizmin bir biçim değiştirmesi daha	5	432
E. Rodrigues: Bütün dünya komünistlerinin tek ideolojik cephesi sorunu	2	115
xx: Lenin öğretisinin ışığında çağdaş emperyalizm	3	229
F. Fürnberg: Çağdaş kapitalizmin çelişkileri	10	857
R. Steigerwald: Çağdaş aşırı solculuğun kökenleri	9	802
xx: Kardeş partilerin basın şenlikleri	12	1086
A. Tol: Profesör Apel'in yirmi sorusu	6	521

İstatistik bilgiler

P. Biquard: Dünya Bilim İşçileri Federasyonu	7	634
N. Blohin: Uluslararası «Halklar Arasında Barışı Güçlen- dirme» Lenin Ödülleri Komitesi	1	82
Y. Kovacs: Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu	6	537
İ. Kubra: Uluslararası Gazeteciler Örgütü	4	363

	Sayı	Sayfa
<i>E. Pastorino</i> : Dünya Sendikalar Federasyonu	3	268
<i>M. Portnoy</i> : Kapitalist ülkelerde silâhlanma yarışı	5	450
xx: Gelişme halindeki ülkelerde proletarya	8	727
xx: Kapitalist ülkelerde işsizliğin artması	2	160
xx: Viyetnam Sosyalist Cumhuriyeti	9	811
xx: Küba'da devrimin sosyal kazanımları	4	351
<i>P. Terenzio</i> : Parlamentolararası Birlik	2	169
<i>G. Faktor</i> : Batı Avrupa'da köylülerin yoksullaşması	7	631
xx: İnsan ve ekonomi	2	143
xx: Son beşyillik dönem Sovyet yurttaşına neler verdi	6	527
<i>M. Scheider</i> : Avrupa kapitalist ülkelerinde göçmen işçiler	6	534
<i>F. Edelman</i> : Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu	5	453
xx: Sosyalist ülkelerde işçi sınıfı	11	991
xx: Kapitalist ülkeler şehirlerini saran bunalım	11	996
xx: Bunalım koşullarında grev hareketi	2	155
xx: Maoist geçmişle ilişkilerin kestileri	5	431

Özel sayfalar

xx: AKEL, TKP ve YKP'nin ortak bildirisi	3	271
xx: TKP Merkez Komitesi'nin Çağrısı	4	365
xx: TKP Merkez Komitesi Politik Bürosu'nun Bildirisi	7	636
xx: TKP Merkez Komitesi'nin Bildirisi	8	733
xx: TKP Merkez Komitesi'nin halkımıza çağrısı	9	813
xx: TKP Merkez Komitesi'nin Çağrısı	9	814
xx: TKP Merkez Komitesi'nin Bildirisi	12	1089
xx: TKP Merkez Komitesi'nin Açıklaması	12	1091
xx: XXV. Kongre üstüne TKP MK Politik Bürosu'nun kararı	3	276
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP'nin XXV. Kongresinde yaptığı konuşma	3	273
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın ASBP'nin IX. Kongresinde yaptığı konuşma	5	455
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 29–30 Haziran tarihlerinde Berlin'de düzenlenen Avrupa Komünist ve İşçi Partileri'nin Konferansında yaptığı konuşma	6	540
xx: TKP Merkez Komitesi'nin SBKP Merkez Komitesine mesajı	11	999
xx: TKP Merkez Komitesi'nin AKEL Merkez Komitesi'ne mesajı	12	1093
xx: TKP Merkez Komitesi'nin Ürdün Komünist Partisi MK'ne mesajı	10	917

	Sayı	Sayfa
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaşa mesajı	4	367
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın ASBP MK Genel Sekreteri Erich Honecker yoldaşa mesajı	5	457
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın İtalyan Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	6	545
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın BKP MK Birinci Sekreteri T. Jivkov yoldaşa mesajı	9	816
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaşa mesajı	12	1092
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın ASBP MK Genel Sekreteri Erich Honecker yoldaşa mesajı	11	1001
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Viyetnam Emekçiler Partisi'nin IV. Kongresine mesajı	11	1002
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın İsrail Komünist Partisi XVII. Kongresine mesajı	12	1094
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Guadelup Komünist Partisi'ne mesajı	12	1095
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «Bizim Radyo» ve TKP'nin «Atılım», «TKP'nin Sesi», «Durum», «Yeni Çağ» gibi sözlü ve yazılı yayın organlarının yazar ve haber ulaştırıcılarıyla yaptığı söyleşi	2	171
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın TKP'nin kuruluşunun 56. yıldönümünde «TKP'nin Sesi» radyosuna demeci	9	817
xx: TKP MK Politbüro üyesi A. Saydan yoldaşın Fransız Komünist Partisi'nin XXII Kongresinde TKP MK adına yaptığı konuşma	2	176
xx: TKP MK Politbüro üyesi A. Saydan yoldaşın ÇKP'nin XV. Kongresinde TKP MK adına yaptığı konuşma	4	368
xx: TKP MK Politbüro üyesi A. Saydan yoldaşın TKP'nin kuruluşunun 56. yıldönümünde «TKP'nin Sesi» radyosuna demeci	9	823
xx: AKP'nin Bonn Kongresine katılan TKP delegasyonu adına Köln mitinginde yapılan konuşma	3	277
xx: TKP temsilcisinin MDHP'nin XVII Kongresinde yaptığı konuşma	6	543
xx: TKP ile FKP delegasyonları arasında yapılan görüşme	6	545
xx: Avrupa kapitalist ülkeleri komünist ve işçi partilerinin Düsseldorf'ta düzenlediği «Çok uluslu tekellerin		

	Sayı	Sayfa
politikasına karşı ortak savaşım sorunları»nı kapsıyan toplantıda TKP temsilcisinin konuşması	12	1096
xx: TKP MK Politik Büro üyesi A. Saydan yoldaşın FKP organı «L'Humanité» gazetesi muhabirinin sorularına yanıtı	7	645
S. Üstüngel: Sağlı «Sollu» saldırılar	4	370
S. Üstüngel: Yeni aşama	11	1003
A. Saydan: 1975 yılına toplu bir bakış	1	84
A. Saydan: Kapitalizmin bunalım sürecinde bazı sorunlar	2	178
A. Saydan: TSİP'in 1. Kongresinden bazı izlenimler	3	283
A. Saydan: 1 Mayıs 1976	5	457
A. Saydan: Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Konferansı	6	546
A. Saydan: Savaşımın yoğunlaştığı noktalar	7	638
A. Saydan: Büyük sermaye çevrelerinin saldırısına, faşist tırmanmaya karşı direnmenin bazı özellikleri	8	735
A. Saydan: Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı savaşımın gösterdikleri	9	828
A. Saydan: Kazanımları savunma sorunu	10	918
A. Saydan: Burjuva demokrasisi, parlamentarizm ve proletarya diktatörlüğüyle ilgili bazı sorunlar (1)	11	1012
A. Saydan: Burjuva demokrasisi, parlamentarizm ve proletarya diktatörlüğüyle ilgili bazı sorunlar (2)	12	1103
A. S.: Fransız Komünist Partisi'nin XXII. Kongresi	2	186
A. S.: Alman Komünist Partisi'nin Bonn Kongresi	3	280
A. S.: Alman Sosyalist Birlik Partisi'nin IX. Kongresi	5	461
A. S.: Anti-emperyalist devrim hareketinde birlik sorunu	6	552
A. S.: Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin kapatılmasının 30. yıldönümü	12	1111

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Todor Jivkov</i>	
Bariş yılı, savaşım yılı	1025
<i>Enrique Pastorino</i>	
Sendikal hareketin çok uluslu tekellere karşı savaşımında yeri . . .	1038
<i>Rene Urbany</i>	
Gerçek devrimci sınıf	1050
<i>Rodolfo Mechini</i>	
Orta tabakalar ve bağlaşmalar politikası	1061
xx: Köylüler sosyal değişimler savaşımında	1068
xx: Kardeş partilerin basın Şenlikleri	1086

OZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	1089
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	1091
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaşa mesajı	1092
xx: TKP Merkez Komitesinin AKEL Merkez Komitesine mesajı . . .	1093
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın İsrail Komünist Partisi'ne mesajı	1094
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Guadelup Komünist Partisi'ne mesajı	1095
xx: Avrupa kapitalist ülkeleri komünist ve işçi partilerinin Düsseldorf'ta düzenlediği «Çok uluslu tekellerin politikasına karşı ortak savaşımın sorunları»nı kapsıyan toplantıda TKP temsilcisinin yaptığı konuşma	1096
A. Saydan: Burjuva demokrasisi, parlamentarizm ve proletarya diktatörlüğüyle ilgili bazı sorunlar (2)	1103
A. S.: Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin kapatılmasının 30. yıldönümü	1111

